

planinski

IV E S K

REVIJA ZA LJUBITELJE
GORA ŽE OD LETA 1895

112. LETO / SEPTEMBER 2007

3,12 EUR / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

9

Gore skupine Rieserferner

Intervju:

Tone Sazonov-Tonač, Alojzij Žakelj

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA
tel: 01 585 26 30
e-mail: pohodnik@univet.si
www.pohodnik-si.com

OBLAČILA ZA VSAKO VREME

KUPUJETE NOVE ČEVLJE?

DA SE NE BI ZANAŠALI ZGOLJ NA NAKLJUČJE,
PRED NAKUPOM PREVERITE!

Ali je ležišče noge dovolj udobno? Ali se dobro prilega stopalu?

Ali podplat ni pretog? Kakšno je trenje na skalnati podlagi?

Koliko opore ima gleženj?

Kako se bo čevelj odzval na nagibanje stopala navznoter in navzven?

V kolikšni meri bo blažil sunke pri hoji po grobi podlagi?

Če vam je čevelj prav v trgovini, ali vam bo tudi na turi?

O vsem tem lahko pri nakupu le ugibamo. Šele na prvi turi bomo po večurni hoji lahko ugotovili, ali smo denar za obutev vrgli stran ali pa smo ga dolgoročno dobro investirali.

Kupci pohodniške obutve Asolo so v privilegiranem položaju. Prvo turo v novih čevljih lahko opravijo še pred nakupom. V testnih centri ASOLO vas čakajo modeli čevljev ASOLO, da jih preizkusite!

www.asolo.si

POWER MAT 400GV

PRISM GTX

MYTHOS GTX

ALPINIST GV

TESTNI CENTRI ASOLO SO V TRGOVINAH:

3S Šport, Kamnik,
Perovo 25.
www.3s-sport.com
Annapurna Way Ljubljana,
Krakovski nasip 4
www.annapurna.si
Alpin Sport, Bohinj,
Ribčev Laz 36
www.alpinsport.si
Aktivni planet, Bovec,
Trg golobarskih žrtev 19
www.aktivniplanet.si

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

107. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvorčakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevce (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak,

Uroš Vidovič

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5350 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR (7500 SIT), 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR (750 SIT). Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljajanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fundacija za šport

Slika na naslovnici: Marmolada, ferata po zahodnem grebenu. Foto: Irena Mušič

Spregledane obletnice

Ljudje imamo preprosto radi obletnice. Skoraj vsakemu razmišljujočemu človeku je vrojena neka samorefleksivnost, ki mu skozi prizmo nenehnega vrednotenja in prevrednotovanja preteklih dogodkov omogoča ustvariti in ohraniti zgodovinski spomin ter umestiti samega sebe v neustavljivi tek časa. Vsebina obletnic niha v širokem razponu od spominjanja in proslavljanja epohalnih dogodkov do obhajanja popolnoma nepomembnih, včasih prav groteskni. Pred kratkim sem dobil v računalnik vabilo na proslavo – ne boste verjeli – 229. obletnice prvega vzpona na Triglav in najprej pomislil, da gre za navihano šalo. Prireditelj je mogoče hotel opozoriti, da se bliža jubilej, 230 let od prvega vzpona na Triglav, toda 229. obletnica sicer nedvomno pomembnega dogodka človeku vendarle vzbuja nekoliko mešane občutke. Tako lahko proslavljamo pravzaprav vse: od dneva, ko je kak pomembnejši prvič izrekel besedo »mama«, do rojstnega dne Alberta Einsteina ali – če ostanemo na našem področju – kakega znamenitega alpinista. Važno je le to, da se imamo na proslavi lepo, da nekaj veljakov pove svoje pomembne misli, da nam zaigrajo na »fajtonarico« in citre, da zapojemo »Oj, Triglav, moj dom«, da morda poslušamo še kako recitacijo otrok iz lokalnega vrtca, ki ji sledi dobra »papica«, zalita s pivom, pa še zavrtime se lahko ob veselih domačih vižah.

Ob inflaciji obletnic lahko kako pomembno tudi pozabimo oziroma jo spregledamo. Seveda ni nujno, da vsako tudi proslavljamo (proslave so večinoma zaradi nas samih in ne zaradi tistega, kar slavimo), je pa le dobro, da se spominjamo pomembnih ljudi in dogodkov iz preteklosti. Tako se marsikaj naučimo – *Historia magistra vitae est / Historia docet* (Zgodovina je učiteljica življenja / Zgodovina uči), kakor so modrovali stari Latini, čeprav nas vsakdanje izkušnje pravzaprav prepričujejo, da *Historia docet nihil* (Zgodovina ne nauči nič). Pa vendar, imejmo vero, da uči!

Ko sem v tem septembrskem času razmišljal o teh vprašanjih, so se mi usidrale v zavest tri obletnice, ki so pomensko zelo vsaksebi, vsebinsko pa jih med seboj povezujejo le gore. Ena je iz domačih logov, dve iz tujine. Skoraj smo spregledali, da je minilo 100 let od rojstva dr. Miha Potočnika, alpinista, publicista, gorskega reševalca in dolgoletnega predsednika Planinske zveze Slovenije (glej prispevek Francija Ekarja na str. 29). Mlajši rodovi večinoma niso brali njegovih plezalskih zapiskov, ki so v dolgih nadaljevanjih izhajali v PV in v katerih je opisoval podvige »zlate naveze«, ki sta jo poleg njega sestavljala še Joža Čop in Stanko Tominšek. Potočnik je imel srečo, da je živel v času, ko so ljudje še nestrpnost čakali naslednjo številko PV, radovedni, kako in kdaj bo »zlata naveza« preplezala Gorenjsko smer v Steni. Sicer pa je bil človek širokih obzorij, jasne vizije razvoja slovenskega planinstva in alpinizma, ki mu je bistveno pomagal na poti

do svetovnega vrha. Predvsem pa je bil Miha Potočnik odličen gospod v najžlahtnejšem pomenu te besede.

Mislim, da je naša dolžnost opozoriti tudi na 150. obletnico ustanovitve britanskega Alpine Cluba, prvega tovrstnega društva na svetu. To častitljivo društvo je predvsem v prvih desetletjih svojega obstoja utiralo pot svetovnemu alpinizmu in postalo zgled neštetim gorniškim združenjem po vsem svetu. Pred kratkim sem bral intervju z njegovim sedanjim predsednikom Stephenom Venablesom, v katerem je ta vrhunski alpinist in izobraženec ponosno poudaril veliki ugled, ki ga doma in po svetu uživa Alpine Club. Odkrito je povedal, da ima društvo tudi pomembno družbeno in celo politično težo kot važen del civilne družbe, čeprav šteje le 1200 članov. Nezdrav elitizem, bo kdo pripomnil. Morda celo res, toda gola množičnost ni nikoli sama po sebi prinesla pomembnejšega napredka in družbenega ugleda. Vsebino delovanja usmerjajo najuglednejši pripadniki britanskega gornništva, ki so obenem vrhunsko izobražene in svetovljansko razgledane osebnosti – to je tisto, kar mora biti v društvu s takim slovesom popolnoma samoumevno.

Pa še tretja obletnica. Nepoučenemu se utegne zdeti manj pomembna, poznavalci pa se bodo strinjali, da je še kako omembe vredna. Od 5. do 7. septembra 1957 sta avstrijska plezalca Walter Philipp in Dieter Flamm splezala čudovito novo smer, ki se pne po navpični zajedi v severozahodni steni Civette. Ne samo da je nastala ena najlepših smeri v tej fantastični steni, ampak so se tudi odprla vrata VII. težavnostne stopnje v zgodovini alpinizma. Philipp in Flamm sta potrebovala tri dni, da sta se prebila na Punto Tissi, današnji »rekord« pa ima Manrico Dell'Agnola, ki je zajedo preplezal v 2 urah in 40 minutah v solo vzponu, ki ga je kasneje s tovarišem ponovil v povezavi s smerjo Solleder-Lettenbauer v isti steni, in to vse skupaj v 15 urah.

Da, časi se spreminjajo, vrednote ostajajo. Obletnic se spominjajmo bolj s spoštovanjem in notranjim premislekom kot z zunanjim hrupom in bliščem.

Andrej Mašera

TEMA MESECA 4-16

Gore skupine Rieserferner

Bor Šumrada

Neprijetno presenečenje na grebenu

Bor Šumrada

Drzna in čarobno lepa gora

Vladimir Habjan

Hochgall (Collalto)

Andrej Mašera

INTERVJU 17-26

Moraš pa vedno malo »naštudirati«

Marjan Bradeško

»Gorsko okolje mi je najljubše«

Mateja Pate

PLANINSTVO 27-53

Postavljen temeljni kamen

za planinski muzej

Indok PZS

Ob sto letnici rojstva dr. Miha

Potočnika

Franci Ekar

Kobilja glava (1475 m)

Borut Mencinger

Kresilnik

Dušan Škodič

Iz dnevnika gorskega vodnika

Klemen Gričar

Vzemi si čas in prisluhni

Jana Remic

Snežni vihar sredi julija

Bor Šumarda

NA TURO 54-61

Razor čez Sovatno in Kriške pode

Matej Bulc

GALERIJA 62-65

Počitnice v Bohinju

Nina Habjan (15 let)

Bohinjske impresije

akvareli Roman Rems

ALPINIZEM 66-70

Nagrada Boardmana in Taskerja

za gorniško literaturo

Mire Steinbuch

Čez Orlice

Stane Poljak

NAŠA SMER 71

Kako sem plezala Aschenbrennerja

Tina Noč

NOVICE IZ VERTIKALE 74

PISMA BRALCEV 77

LITERATURA 79

NOVICE IN OBVESTILA 83

Kako poznamo naše gore? 96

Gore skupine Rieserferner

Čudoviti vrhovi na zahodu Visokih Tur

✍ in 📍 Bor Šumrada

Skupina Rieserferner je nekoliko manj znana gorska skupina v skrajno zahodnem delu Visokih Tur. Leži na avstrijskem in italijanskem ozemlju, tako da njeni glavni in najvišji vrhovi, kljub temu da gre za izrazito nemško etnično področje, ležijo v Italiji. Rieserfernerske gore so na severu na prelazu Klammljoch (Passo di Gola, 2294 m) povezane s skupino Großvenedigerja, na vzhodu pa je meja dolina Defereggental, ki se proti severu zoži in preimenuje v Arvental. Na jugu jih omejuje široka dolina Antholzer Tal (Valle di Anterselva), ki jo krasi veliko jezero Antholzer See (Lago di Anterselva, 1641 m). Na severozahodu leži še ena slikovita dolina, in sicer Reintal (Valle di Riva). Ta se zelo strmo vzpne iz doline Tauferer Tal

(Valle di Tures), ki obroblja skupino na zahodu. Najpomembnejše mesto v bližini je Bruneck (Brunico, 835 m) ob reki Rienz. Reka Rienz teče po dolini Val Pusteria (Pustertal), le-ta pa obroblja skupino Reiserferner na jugozahodu.

Vrhovi, koče, poti

Najvišji vrh skupine je Hochgall (Collalto, 3436 m). Vidimo ga lahko iz vseh dolin. Njegova pobočja in stene se dvigajo za več kot 1800 metrov. Najbolj veličastno podobo kaže na severozahod, kjer se v obliki trapeza s strmo steno konča na ledeniku Hochgallferner. Na severu leži ledenik Lenksteinferner, na vzhodu pa Patscherkess. Zahodno od Hochgalla sta še

Hochgall, levo v ozadju Grossglockner

Schneebiger Nock s severa

ledenika Östlicher Reiserferner in nekoliko bolj oddaljeni Westlicher Rieserferner, ki je tudi največji in najobsežnejši ledenik v skupini. Zelo impozanten je viseči ledenik, ki s severozahodnega grebena prepada v severno steno Hochgalla.

Poleg Hochgalla sta pomembna vrhova še Schneebiger Nock (Monte Nevoso, 3358 m) in Magerstein (Monte Magro, 3273 m), katera povezuje zanimiv greben. Na njunih severnih pobočjih leži ledenik Westlicher Rieserferner. Tu je še ošiljeni Wildgall (Collaspro, 3273 m), ki leži na grebenu med Hochgallom in Magersteinom. Vrh je težje dostopen in je zelo malo obiskan. Severno od Hochgalla leži na meji med Avstrijo in Italijo lahko dostopni Lenkstein (Sasso Lungo, 3273 m). Še bolj proti severu, proti sedlu Klammljoch se dviga tritisočak Dreieckspitz (Triangolo di Riva, 3031 m), ki je prav tako lahko dostopen. Celotno območje je zavarovano in leži v naravnem parku Naturpark Reiserferner – Ahrn.

V skupini je tudi nekaj planinskih koč. Najpomembnejša je Hochgallhütte (Rif. Roma, 2276 m) v osrednjem delu skupine, ki je izhodišče za vse pomembnejše ture. Potem sta tu še koči Neue Barmer Hütte (2591 m), ki stoji na vzhodni strani Hochgalla, in Reiserfernerhütte

(Rif. Vedrette di Ries, 2791 m), katero najdemo na jugozahodni strani Schneebiger Nocka in Magersteina.

Najpomembnejši in najbolj zaželen vrh v skupini je gotovo Hochgall, vendar je od višjih vrhov prav ta najtežje dostopen. Glede na težavnost je vzpon nanj zahtevnejši od normalnega pristopa na Grossglockner. Poleti je na njegov vrh najlažje priti od Hochgallhütte in po severozahodnem grebenu, dobro pa je, da na grebenu ni več snega, saj je vzpon sicer dosti težji. Pristop je ocenjen z II. težavnostno stopnjo, ponekod je nameščena tudi jeklenica, vendar to nikakor ni ferata. Tura zahteva dobro telesno pripravljenost. Ob obilnejšem snežnem pokrivalu je zelo privlačen pristop z vzhodne, avstrijske strani od koč Neue Barmer Hütte.

Mnogo lažji je pristop na drugi najvišji vrh skupine Schneebiger Nock. Prav tako se lahko nanj povzpne s severne in z južne strani, le da je pristop s severa lažji. S severne strani se lotimo tudi pristopa na Magerstein, in sicer po obrobju ledenika Westlicher Rieserferner. Tehnično najlažji, vendar dolg pristop, kjer nam ni potrebno prečiti nobenega ledenika, vodi od koč Hochgallhütte po zahodnih in severnih pobočjih Hochgalla na Lenkstein. ●

Neprijetno presenečenje na grebenu

Prečenje Schneeberger Nocka in Magersteina

✍ in 📍 Bor Šumrada

Schneeberger Nock (Monte Nevoso, 3358 m) je druga najvišja gora v skupini Reiserferner, ki je lažje dostopna kot Hochgall. Lahko jo povežemo v lepo krožno turo, če se po normalni poti po severnem pobočju in severnem grebenu povzpemo na njen vrh, opravimo izredno lepo in razgledno prečenje grebena do Magersteina (Monte Magro, 3273 m), nato pa sestopimo po obrobju ledenika Westlicher Rieserferner nazaj do koče Hochgallhütte. Tura je naporna in nam vzame skoraj ves dan. Schneeberger Nock je skalna piramida s skoraj 500-metrsko steno na jugu in s 150-metrsko steno, ki jo zaključí ledenik Westlicher Rieserferner, na severu. Na severozahodu se konča na manjšem ledeniku Schneeberger Nock Ferner, ki se prevesi v obsežno planoto, posejano s številnimi majhnimi jezerci. Magerstein je vrh v grebenu med Wildgallom (3273 m) in Schneeberger Nockom. Na severu pride ledenik Westlicher Rieserferner skoraj do njegovega vrha,

medtem ko ga na jugu omejuje 1000-metrška stena, ki sega v dolino Antholzer Tal (Valle di Anterselva). Oba vrhova povezuje greben z nekaj strmimi stolpi, od katerih izstopata Fernerköpf (3234 m) in Frauenköpf (3251 m).

Vzpon na Schneeberger Nock

Z očetom sva do koče Hochgallhütte pristopila v poznih popoldanskih urah. Od parkirišča (1591 m) v dolini Bachertal, ki je stranska dolina doline Reintal, do koče je potrebno premagati dobrih 600 metrov višinske razlike, za kar sva potrebovala nekaj manj kot dve uri. Najbližja, a tudi najbolj strma je pot številka 8, ki vodi direktno navzgor in se priključi poti številka 1, katera se bolj složno vzpenja od začetka doline Bachertal. Ko se obe združita, imamo do koče še približno 200 metrov vzpona po odprtem svetu. Olajša nam ga dobro uhojena pot, ki je že skoraj kolovoz. Če pristopimo do koče dovolj

Greben Magerstein – Schneeberger Nock

Po tem grebenu se povzpne na Schneeiger Nock.

zgodaj in smo ravno prav ogreti, se lahko v približno tri četrt ure povzpne na »hišni« vrh Tristennöckl (2465 m), ki nam nudi veličasten razgled na bližnje gore. Ta drzen in zelo strm vrh je dostopen po zavarovani plezalni poti.

V koči sva si zjutraj naročila zajtrk in odrinila ob peti uri. Dan je bil popolnoma jasen in bilo je očitno, da bo zelo vroč. Takoj nad kočo sva zagledala odcep za Schneeiger Nock. Sledila sva poti številka 1 in prečila pobočje pod Tristennöcklom na njegovi severni strani. Spustila sva se za 50 metrov, prečila buren potok, se ponovno dvignila in nadaljevala čez meliščnato pobočje. Pot naju je vodila po starih morenah ledenika Schneeiger Nock Ferner. Tik preden sva približno 2800 metrov visoko dosegla greben, sva izrabila še zadnjo možnost in si doččila vodo. Na grebenu sva najprej preplezala nekaj velikih naloženih skal in kmalu prišla do strme gladke stene, čez katero sva se povzpela s pomočjo jeklenice. Po tem skalnem skoku naju je do kratkega odseka ledenika ločilo še nekaj položnih metrov po grebenu. Ledenik sva prečila na najbolj ozkem mestu. Tu je priporočljivo imeti dereze in cepin, saj nikoli ne vemo, če bo sneg zadosti zmečkan. Po preče-

nju sva dosegla glavni del severnega grebena. V poletni sezoni navadno na grebenu ni snega, tako da vrh dosežemo z malce poplezavanja, težave pa ne bi smele preseči prve težavnostne stopnje. Po dobrih treh urah sva stopila na vrh.

Greben do Magersteina

Na vrhu sva se naužila izredno lepega razgleda: ob popolnoma jasnem vremenu se je videlo vse do Piz Bernine in Ortlerja na zahodu, Zillertalske Alpe, večino orjakov Visokih Tur in Dolomitov ter vse tja do naših Julijcev.

Za nadaljevanje po grebenu je nujno potrebno imeti ledeniško opremo, saj je na nekaterih mestih potrebno prečiti ledenik. Greben je nekakšna mešanica ferate in poplezavanja po skalovju I.-II. težavnostne stopnje. Najprej sva približno 150 metrov sestopala po strmem jugovzhodnem grebenu in pobočju v škrbino. Imela sva strašansko smolo, saj je bil greben nasut z novozapadlim južnim snegom, ki sploh ni bil sprijet s podlago, je pa pokril vse oznake. Kasneje sva ugotovila, da sva že po 20 metrih sestopa zašla, sledila sva namreč logičnemu prehodu v severovzhodno steno po nekakš-

Zahteven sestop s Schneebiger Nocka

ni polici. Nato sva začela sestopati po izredno spolzkem pobočju in policah ob neprijetnih pogledih globoko na ledenik spodaj. Celotna stena je bila en sam grušč skal različnih dimenzij in nesprijetega snega, kjer cepini niso čisto nič prijemali, sneg, v katerega se nama je udiralo tudi čez kolena, pa je bolj slabo držal. Tako sva napredovala izredno počasi in v eni uri dosegla ledenik. Tam sva opazila, da pot poteka po grebenu, ki pa v teh razmerah verjetno ne bi bil dosti lažji.

Nadaljevala sva po grebenu, ki je bil deloma zasnežen, deloma skalnat. Tako sva dosegla neimenovani vrh z višino 3203 m. Sledil je sestop in vzpon na naslednji vrh, tam pa naju je čakalo neprijetno presenečenje: kar naenkrat je lepega kopastega vrha zmanjkalo in prelomil se je v popolnoma navpično in ponekod celo previsno steno. Hm, kaj pa zdaj? Pomirila sva se šele, ko sva zagledala verige, ki so naju približno 100 metrov nad ledenikom pripeljale na sedlo v grebenu. Videti je bilo nekako tako, kot če bi plezala najtežji del znane ferate Via della Vita v Vevnici brez možnosti varovanja in samo po tankih verigah. Po tem težkem in psihično zahtevnem mestu je sledil še podrt greben na naslednji vrh Fernerköpf, kamor pride tudi

označena pot z južne strani in je zadnji vrh, na katerega se povzpemo pred Magersteinom. Vzpon na vrh Magersteina se nama je zdel že popolnoma odveč. Za celoten greben od Schbeiger Nocka sva potrebovala približno tri ure.

Sestop

Čakal naju je še sestop po obrobju ledenika Westlicher Rieserferner, kjer se je potrebno navezati. Sestopala sva po vzhodnem delu ledenika, ker tam razpok praktično nisva opazila. Kmalu sva se priključila poti številka 4 ter nato preko planotastega sveta po njej ob izjemnih pogledih na Hochgall udobno hodila vse do kočice Hochallhütte. Potem pa je bilo pred nama še (nebodijhtreba) 600 višinskih metrov do avta v dolini.

Opisano pot je seveda možno opraviti tudi v obratni smeri, kjer vse težje dele plezamo navzgor. Vendarle je dosti prijetneje plezati po steni navzgor, saj nam ni treba iskati ponekod zelo redkih stopov s pogledom na ledenik, ki je direktno pod nami, medtem ko se moramo zanesti pretežno na moč v rokah. ●

Severozahodni greben Hochgalla

📷 Irena Mušič

Drzna in čarobno lepa gora

Vzpon na Hochgall

✍ in 📷 Vladimir Habjan

Lani ob pripravah na izdajo knjige Andreja Mašere Čudovite Alpe, mi je padla v oči zadnja tura vodnika, Hochgall, 3436 m. Gora je bila na slikah videti prav »himalajsko« privlačna, opis mi je zvenel nekam mistično, tura se mi je zdela tako daleč, tam na skrajnem robu Visokih Tur in blizu najvišjim Alpam, pri težavnosti je bila navedena cela vrsta klicajev, opozoril ... skratka vabljivo!

Ples vešč v topli noči

Letos, nek julijski konec tedna, ko so nama vsi »ferajnovski« kolegi ušli vsak na svoj konec, midva pa sva še v soboto dopoldan urejala popravke za vodnik po Karavankah, sva se ne glede na obilico dela na hitro odločila: greva! Rezervirala sva spanje v koči, vrgla opremo na kup in se ob enih odpeljala. Vožnja je bila prav mučna, skozi Dravsko dolino je bilo neverjetno veliko prometa, cele ure sva se vozila le 60 km/h, vmes pa so potekali dolgi pogovori po telefonu z urednico ... V skriti dolinici, nekje visoko nad turistično gnečo, je naenkrat zrasla visoka in presenetljivo pobeljena čarobna gora! Uf,

prav ustaviti sva morala in ga poslikati, tako veličastno je deloval na naju tale Hochgall ... Ker sva bila pozna, se nisva smela prav obirati. Pri vsej naglici sva ugotovila, da sva, nerodi, doma pozabila eno palico ...

Lahkotna stezica naju je vodila mimo veličastnega slapu skozi prijeten macesnov gozd vedno višje nad dolino. Gorski vršaci so se sramežljivo skrivali, vse dokler nisva prišla na plano. Odkrila se je tudi koča – na visokem razglednem robu nad ledeniškim svetom. Dan se je poslavljal, treba je bilo čim več poslikati, dokler je bilo še kaj svetlobe. Obenem naju je na pozno večerjo klicala oskrbnica, Italijanka, ki je nepričakovano odlično govorila angleško. Večerja je bila odlična.

Napori minulega tedna in tistega dne so naredili svoje in kar hitro sva se pobrala v malo sobico. Še dobro, kajti noč je bila res težavna. Ireno je nekaj zvililo in je večkrat morala v spodnje nadstropje ... Moje težave so bile malce drugačne, ampak nič manj sitne: pred oknom je svetila močna luč. Okno je bilo odprto, saj je bilo kar toplo, in veliko vešč, ki jih je privabila luč, je zašlo v najino sobo ... Ne

Na prejšnji strani: Hochgall s severa v vsem svojem veličastju Spodaj: Med vzponom

Na vršnem grebenu

Pogled s Hochgalla na Schneeiger Nock

vem, kako to, vendar so vse te presenetljivo velike večše letale prav okoli mojega obraza! Nekaj časa sem se še upiral, se boril, vendar bil sem poražen. Preveč jih je bilo. Na koncu pa je le zmagal človek: odprl sem vrata na osvetljen hodnik in s tem premamil žuželke, tako da sva proti jutru končno oba zaspala.

Po drznem in ozkem grebenu
soncu naproti

Ob petih sva bila pokonci. Pričakovala sva naval obiskovalcev »najine« gore, pa sva srečala samo dve urni skupini. Po hitrem zajtrku sva takoj odšla, višinske razlike do vrha je namreč

Hochgall (Collalto), 3436 m

Hochgall je najvišji vrh gorske skupine Rieserferner, ki na jugozahodu zaključuje dolgo verigo Visokih Tur. Veličastno oblikovana mogočna gora leži v celoti na italijanskem ozemlju in je zelo težko pristopna, zato predstavlja tudi prestižni gorniški cilj, ki je dosegljiv le zelo izurjenim in kondicijsko odličnim pripravljenim gornikom. Za večino nealpinistov je zelo priporočljivo spremstvo gorskega vodnika; oba običajna pristopa na goro sta sicer na nekaterih mestih tudi zavarovana, vendar to nikakor nista planinski poti v ožjem pomenu besede. Na Hochgall lahko pristopimo s severozahoda (t. i. Italijanska pot) ali vzhoda (t. i. Avstrijska pot, vendar je ta naziv napačen, saj je le izhodišče poti v Avstriji, večinoma pa poteka po italijanskem ozemlju). Prva je nekoliko lažja in primerna za vzpon v poznejšem delu sezone, medtem ko je »Avstrijska pot« varno prehodna bolj v zgodnji sezoni, ko je še zadosti snega.

»Italijanska pot« po severozahodnem grebenu

Pristop do izhodišča: Karavanški predor–Beljak–Spittal–Lienz–Toblach (Dobiaco)–Bruneck (Brunico)–Sand in Taufers (Campo Tures)–Rein (Riva). Parkirišče. Po označeni poti št. 1 do koče Hochgallhütte (Rif. Roma). 2276 m. Tu prenočimo.

Vzpon: Nekaj časa gremo po poti št. 4 proti škribni Antholzer Scharte, nato pri oznaki levo navzdol do potoka, ki izteka iz ledenika Östlicher Riesenferner. Čez potok po grušču naporno navzgor (možici) do vznožja grebenske rame Graues Nöckl. Po strmi skrotasti steni iščemo najboljše prehode do vrha grebenske rame. Nadaljujemo skoraj vodoravno po ozkem grebenu in nato ob jeklenici navzdol v ozko škribino pod vznožjem severozahodnega grebena. Tega se bolj ali manj držimo do vrha (stalne teža-ve II. stopnje, nekaj mest tudi II+, na gladkih ploščah pomaga tudi nekaj jeklenic).

Sestop gre po smeri vzpona.

Najprimernejši čas: Od druge polovice julija do

prve polovice septembra.

Dolžina ture: Izhodišče–Hochgallhütte: 2–2.30 h; Hochgallhütte–Hochgall: 4.30–5 h; sestop v dolino: 5.30 h. Vse skupaj: 12–13 h.

Težavnost: PD+ (II+/II). Vzpon na Hochgall je resna, naporna in zelo zahtevna tura. Lotimo se je raje v poznejši sezoni, sicer bomo imeli lahko težave s snegom ali celo ledom. Sprejemto gorskega vodnika je za gornike-nealpiniste skoraj nujo.

»Avstrijska pot« po severovzhodnem grebenu

Pristop do izhodišča: Karavanški predor–Beljak–Spittal–Lienz–dolina Iseltal do kraja Huben–dolina Defereggental–Erlsbach–planina Patscher Alm. Parkirišče. Po poti št. 112 skozi dolino Patscheraltal do koče Neue Barmer Hütte. 2591 m. Tu prenočimo.

Vzpon: Od koce gremo po markirani poti v smeri škrbine Riepsenscharte. Pod njo zavijemo desno čez snežišča in ledeniško moreno do vznožja ledenika Patscherkees. Čez krajno poč preko ledenika in strmo navzgor po 250 metrov visokem snežnem žlebu Große Rinne.

1200 metrov, kar je na tej višini kar precej. Nad kočo sva sledila skromno označeni poti čez pretežno ledeniški svet. Mračna in senčna gora naju je opazovala, visoke vrhove pa so počasi objemali prvi sončni žarki. Z markirane poti je bilo treba skreniti levo navzdol čez razbit svet do ledeniškega potoka. Vršni del gore, severo-

✍ Andrej Mašera

Ta se v zgornjem delu med stenami zoži in doseže strmino 42 stopinj. Če je malo snega, je vzpon po žlebu zelo vprašljiv, zato se usmerimo levo do vzporednega žleba, ki je bolj vijugast, in sicer z manj snega. Ne gremo po snegu, ampak plezamo po skalah ob žlebu (II). Strmina se unese na zasneženem severovzhodnem grebenu, po katerem se dvigamo proti vrhu Hochgalla. Utrta pot poteka varno, daleč od nevarnih snežnih opasti, ki se bočijo nad prepadi severne stene. To je najlepši del vzpona. Višje postane greben skalnat, čez gladko ploščo na dolino Antholzertal nam pomaga tudi jeklenica (naprej so kovinski koli za vodniško varovanje), tik pod vrhom pa nas pričaka ozka in globoka škrbina. Sestopimo v njo (III-, nekaj klinov), nato pa uživamo v plezanju po strmem grebenu (II+) do križa na vrhu.

Sestop gre po smeri vzpona. Posebno moramo biti pazljivi pri sestopu skozi strmi snežni žleb.

Dolžina ture: Izhodišče–Neue Barmer Hütte: 3 h; Neue Barmer Hütte–Hochgall: 3–4 h; sestop v dolino: 5–6 h. Vse skupaj: 12–13 h.

Najprimernejši čas: Od konca junija do prve polovice avgusta. Kasneje zaradi pomanjkanja snega postane vzpon bolj problematičen.

Težavnost: AD- (III-/II). »Avstrijska pot« je nekoliko zahtevnejša od »Italijanske«, je pa ob dobrih snežnih razmerah bolj zanimiva, raznovrstna in zaradi višje lege izhodiščne koče morda za spoznanje manj naporna. Ključni mesti sta snežni ozebnik nad ledenikom Patscherkees in težavna škrbina tik pod vrhom. Tura zahteva precej alpinističnega znanja in vzdržljivosti, spremstvo gorskega vodnika je obvezno.

Literatura:

Andrej Mašera: Čudovite Alpe. PZS, Ljubljana, 2006.

Fabio Cammelli, Werner Beikircher: Alpi Pusteresi – Vedrette di Ries. CAI – TCI, Milano, 1997.

Walter Mair: Osttiroler Wanderbuch. Tyrolia-Verlag, Innsbruck, 2001.

Zemljevid:

Valle Aurina/Ahrntal – Vedrette di Ries/Rieserferner Gruppe. Tabacco 035, 1: 25 000.

zahodni greben, je bil pred nama kot na dlani. Kje bo najtežje, ali bova potrebovala dereze in cepin, pa vrv? Večina poti je bila videti kopna, vendar se je na grebenu vseeno svetila velika bela lisa ... Za potokom sva se začela vzpenjati čez razbit skalni svet. Ko je nad nama zrasel strm mračen greben, sva pospravila vse tri palice in se opremila. Začetni del grebena je bil precej krušljiv, »pot« je bila slabo vidna, ves čas je bilo treba iskati najlažje prehode. Po kratkotrajnem tavanju sva priplezala na oster skalni rob Graues Nöckl, kjer je prvič posijalo sonce tudi na naju. Nad nama je kipel skalni greben, na levi je bil strm ledenik, na desni krušljiva stena, vmes pa veliki razbiti skalni bloki. Še nekaj plezanja po grebenu in stala sva pred globoko škrbino. Do tja je vodila tenka jeklenica. Na drugi strani sva stopila na lažji greben. Plezanje po gladkih blokih je bilo lahkotno, le na levi, nad globinami severne stene je bilo precej izpostavljeno. Na koncu grebena je bila kratka snežna uravnava. Prehod je bil enostaven, torej sva jo s cepinom in derezami malo »pihnila«, julija je Hochgall po tej »poti« očitno povsem kopen.

Zadnji del je bil najbolj strm. Plezanje je bilo sprva lahko, potem pa vedno zahtevnejše, skalne dele sta otežila svež sneg in vlaga. Na najbolj strmem delu sta bili napeti dve jeklenici, sicer bi to verjetno bila »štirica«. Strmo rebro se je izteklo v gručnat greben, ki je vodil do vrha. Končno vrh! Do vpisne knjige in nekakšnega spomenika je bilo treba preplezati ostro izpostavljeno in gladko skalo. Do križa sva prav tako priplezala po izpostavljenih blokih. Vrh naju je kar malo razočaral, takšna gora, od blizu pa takšna razbitina! Kaj jo sploh drži skupaj?

Dolg in vroč sestop

Okoli naju so zrasli nekateri znani in tudi neznani vrhovi: ostre špice Dolomitov proti jugu, nasproti Zillertalske Alpe, pa Dreihernnspitze, Großvenediger ... Uživala bi še dalj, vendar naju je misel na dolg sestop kar hitro streznila in odpravila sva se nazaj. Bila sva zadnja na vrhu, vsi drugi obiskovalci, so jo že popihali. Vodniška vrv, ki sva jo pri vzponu imela pripravljeno, je romala v nahrbtnik, plezanje navzdol ob poznavanju težavnosti ni bilo več problematično. Še najbolj siten je bil zadnji

krušljiv del čez Graues Nöckl. Pred nama je bil »le« še dolg sestop v dolino ...

Ker sva pri vzponu morala tudi sestopati, videla pa sva, da so nekateri prišli naravnost od koč, sva jo ubrala v njihovi smeri. Šlo je, vendar je bil najbolj problematičen prestop deročega ledeniškega potoka, kjer sva si morala previdno pomagati s telovadbo čez skale v vodi. Julijska vročina je obupno pritiskala. Po brezpotju sva sestopila do prečne poti, po njej pa z veliko muko še nekaj metrov navzgor do koč, odrešilne sence in hladilne tekočine »radlerja«.

Obiskovalcev, ki so prišli do koč, je bilo veliko, naprej pa je bilo njihovo število precej

manjše. Hochgall se je okrašen z bleščečim soncem postavljal pred koč v res lepi podobi. No, bila sva gor, ni bilo prav enostavno, pa tudi ne pretežko, občutki dobrega vzpona so prišli šele za nama. Pot do izhodišča je zaznamovala huda vročina, tudi v dolini ni bilo prav nič sence, vožnja domov pa je bila precej hitrejša kot prejšnji dan tja gor.

Slovencev v teh krajih ni prav veliko, midva pa sva takrat za las zgrešila Bora in Radoša Šumrado, ki sta isti dan prečila greben Schneebiger Nock-Magerstein. Če bi šla gor po direktni poti, ne pa po panoramski, bi se srečali ...

Proti vrhu Hochgalla

Moraš pa vedno malo »naštudirati«

Tonač

✍ Marjan Bradeško

Anton Sazonov - Tonač gotovi sodi med »stare mačke« v slovenskem alpinizmu. Klasični alpinist, himalajec, turni smučar, gorski reševalec – in prijeten sogovornik. Prijazen, ko je treba biti potrpežljiv z »zelenci« na alpinističnem tečaju, hkrati pa strog, da je kaj – saj je vedno malo nevarno, kot je povedal v najinem pogovoru. Ko sem še hodil na »ferajn« (sestanke alpinističnega odseka), se mi je zdel malo hudomušen, nekako nisem vedel, ali misli resno ali se šali. Pa se je potem vedno pokazalo, da misli resno – da morajo biti stvari izpeljane dosledno, da je potem varno in lepo. Tonač je bil med našimi prvimi himalajci, mnogi so si ga zapomnili po velikem zimskem vzponu v Čopovem stebru, nekateri so se na njegovih predavanjih navdušili za gore... Ko sem ga obiskal, me je sprejel na tradicionalni slovenski način – ponudil mi je kos odličnega kruha, ki ga je sam spekel.

Kdo ti je prvi rekel Tonač?

Moram kar malo pomisliti. Pokojni Lojz Šteblaj, tak posebnost je bil, me je nekoč poklical: »Tonač!« Odzval sem se, klicali so me na različne načine – in videti je, da se je Tonač potem prijel. Nobena posebna zgodba ni povezana s tem.

Ko si nam osnovnošolcem leta 1975 prišel predavat v Polhov Gradec, sem si zapomnil samo dveje: Himalajo, ki je bila takrat zame neskončno daleč, in tvojo frizuro – lasje so ti nekako značilno »štrleli« v stran. Si za frizuro posebej skrbel?

Ne, za to pa res nisem posebej skrbel. Vedno sem bil na kratko ostrižen, če se pa

Tonač v Turncu pod Šmarno goro

nisem počesal, so lasje šli malo po svoje. Tako so pač rasli moji lasje. (Smeh.)

Poročil si se pozno. Pri trinpetdesetih.

S tem je bilo pa tako. Sem že mislil, da bom »ušel«. Pa je prišla na Matico (PDLjubljana Matica) tečajnica, ki je hotela plezati že po spomladanskem tečaju. In sem jo peljal enkrat v Turnc, pa potem v hribe. Naslednjo zimo smo bili na turnem smučanju na Komni, pa sem jo povabil, naj pride konec tedna gor. Potem pa se je stvar zelo zanimivo obrnila. Ko smo tekmovali, kdo bo s smučmi skočil dlje v stran, sem vezi nastavil zelo na trdo. In sem se nekaj zataknil, nerodno pristal – in v nogi je škrtnilo. Vez se ni odpela. Bil pa je prvi april. Najprej mi sploh niso hoteli verjeti. Ko so me odpeli, so videli, da je noga v slabem stanju. Potem je nekdo le tekkel dol in po aki. Druga skupina je postavljala iglu in ko ji je povedal, tudi ni verjela. Sam je vlekel aki skoraj

gor do mene – šele takrat so došli, da gre zares, da sem si res zlomil nogo. Ko so me pripeljali na Komno, v sobo, so pokojnega Janeza v strojnici prosili, naj me naloži in odpelje dol. Pa je rekel: »Naj kar pride dol!« Prav nihče ni hotel verjeti, vsi so mislili, da je to prvoaprilska potegavščina. No, medtem je moja bodoča žena že krenila iz doline, tako da smo ji nekoga poslali naproti, da jo je ustavil. Spravili so me v dolino, odpeljala me je v bolnišnico, potem skrbela zame ... in končalo se je s poroko.

Zdaj pa k velikim vzponom. Verjetno so ti nekateri ostali še posebno v spominu. Odprava na Trisul leta 1976, na kateri si bil vodja?

Ja, Aleš Kunaver je rekel, da bi bilo dobro, da bi ta Trisul že enkrat osvojili. In smo se ravno nekaj dogovarjali z Medvoščani, pa smo se odločili zanj. Ker je tak – dolg. Odprava je bila matičarska (PD Ljubljana Matica). Imeli smo letalsko karto za dvanajst ljudi, pa smo morali dobiti še dva člana, saj je bila tako precej cenejša – veljala pa je le 45 dni. Nazadnje nas je šlo enajst, a še vedno smo nekaj prihranili pri ceni prevoza. Večino opreme smo dobili v Katmanduju, tudi hrano smo kupili tam, tako da smo šli na pot s skromno prtljago – glede na opremo smo bili takrat gotovo majhna odprava.

Kako je bilo torej na Trisulu? Kje si bil prej najvišje?

Na Trisulu sem kot vodja prišel tik pod vrh oziroma pod greben takrat, ko sva s soplezalcem šla naproti tistima, ki sta se vračala z vrha – to sta bila Štefan Marenče in Andrej Grasselli. Tudi sam sem nameraval iti na vrh, pa se je potem drugače izteklo, saj sem ju, že precej utrujena, spremljal dol do tabora. Prej sem bil na Anapurni IV (1969), pa v Hindukušu (1968), po »Čopu«, prej pa še na odpravi na Kangbačen (1965). Tam sva s Pavlom Dimitrovom prišla najvišje. Takrat nam je zmanjkalo hrane. Ko smo postavili tabore do štirice, se je pokazalo, da je greben naprej zelo valovit. Potem smo našli neko vesino, Škarja in Šimenc sta postavila še petico, a nista mogla več. Vodja je rekel: Pa dajmo še en »rukar«. S Pavletom sva vzela zares in šla proti vrhu. Iz enojke na trojko, prespala, na štirico, prespala, na petico, prespala, potem pa naslednji dan do grebena. Tam naju je že lovila noč. V skladu z dogovorom sva spo-

ročila, da se vračava. Pa sva se vseeno odločila, da bova tam počakala na jutro, skupala sva luknjo, opreme nisva imela, temperatura je bila –33 stopinj Celzija, veter je pihal 60 km na uro. Vso noč nisva spala. Ko sem zjutraj vstal, se mi je obzorje kar malo zamajalo. Pogledal sem vrh in rekel: »Pavle, ne vem ...«¹ Odločila sva se za sestop, takrat je šlo za biti ali ne biti. Odvrgla sva vso nepotrebno opremo. Še aparat sem zagrabil, ampak ne vem, sveti Anton je rekel, naj gre z menoj. Če bi šla takrat na vrh, ne bi prišla nazaj. Do grebena sva hodila kakih devet, deset ur, ko so naši šli naslednjič gor, so tisto zmogli v treh urah. Midva sva bila tako izčrpana, v petih dneh sem popil kakega pol litra tekočine, hrane nič, drugega nič ... huda dehidracija. Po dveh dneh sestopa, ko sva štirico našla samo po naključju, nama je potem na trojki dr. Andlovic ponudil kompot, pa sem ga takoj izbruhal. Potem mi je dal infuzijo.

Kako pa je bilo potem v »Čopu« (prvi zimski vzpon, leta 1968)?

Ja, »Čop« je bil pa čisto drugačen. Pripravljeni smo bili, v formi, morala na višini, kljub hudim razmeram. Vedeli smo, da je od nas odvisno, ali bomo zmogli. In je, kot vidimo, uspelo.

¹ Z Dimitrovom sta bivakirala na ploščadi najmanj 7750 m visoko. Višinomeri v Himalaji nad 4000 m kronično »nižajo« višino, zdaj pa imajo Nepalci specialke 1 : 50.000 in je višina tistega mesta nedvoumna. Tudi naša uspešna odprava na Kangbačen (1974) je ocenila razliko od ploščadi do vrha le na dobrih sto metrov (T. Škarja).

Takrat so vam šli gorski reševalci naproti – ali ste se sami vrnili?

Ja, takrat še ni bilo radijskih zvez, mobitelov. Še ko smo si za vajo v Aschenbrennerju sposodili radijske postaje od policije, nam je dež ponoči pokvaril opremo ... Tako da niti pomislili nismo, da bi si za »Čopa« kaj sposodili. Imeli smo zvezo s Cickom (Franc Štupnik), ki nas je opazoval. Prve tri dni je bilo lepo vreme, ko se je pokvarilo, pa smo vsak večer samo zavriskali. Dogovorjeno je bilo, da to pomeni, da je vse v redu. Cicko nas je slišal, Lakota (Franc, smučarski tekač) pa je vsak dan prihajal v Vrata po novice in se z njimi vračal v Mojstrano. Osmi dan smo prišli na vrh, okoli poldneva, jasno, to je bilo doživetje, smo se objeli in zatulili, ampak od polminutnega tuljenja smo bili kar malo zadihani, smo bili že utrujeni. No, Cicko pa nas je slišal v Vrata, kljub sneženju in megli, Lakota je bil tudi tam – in je rekel: »Ali so ven prišli ali so pa padli.« Hoteli smo čez vrh Triglava, ampak bi bilo tvegano, odločili smo se za Velo polje. Šli smo do roba, do Morbegne. Takrat pa megla izgine, oblaki se razblinijo, pokaže se dolina, posije sonce, veter se umiri. Gledamo Velo polje, množico ljudi, v snegu so naredili križ iz vej za pomoč pri pristanku helikopterja. Smo rekli: »Glej, nekaj se je zgodilo! ... Mogoče je pa to zaradi nas?« Oni pa so nas tudi opazili in smo se videli. Prav takrat pa je izpod Rjavca potegnil pršni plaz, da se je vsa dolina zakadila. Ko se je polegel, smo z olajšanjem ugotovili, da so vse pike še tam. Če bi bili takrat malo naprej, bi se slabo izteklo. Opremo smo pustili na planoti, bilo je dva metra snega, pokonci nisi mogel hoditi. Potem smo ugotovili, da je najbolje ležati na snegu in se po njem kotaliti – tako si ostal še najbolj na vrhu.

Je še kakšen vzpon, na katerega si še posebno ponosen?

Zelo doživetje je bilo prečenje znamenitih igel nad Chamonixom (Les Aiguilles de Cha-

Tone Sazonov-Tonač, Stane Belak-Šrauf in Aleš Kunaver (od desne proti levi) na obisku v vojašnici na Rudnem polju, ki je v znamenitih dneh zimskega vzpona preko Čopovega stebra bila v stanju pripravljenosti - vojakom je poveljeval Janez Lušina.

monix), vse med četrto in šesto stopnjo. Pet dni. To sva s pokojnim Pretnarjem opravila leta 1961, šlo je za tretjo ponovitev in prvenstveno varianto. Do Midija (Aiguille du Midi) nisva šla, ker je tam samo še snežni greben. Vreme je bilo lepo, takrat sem sploh prvič plezal na ledni slap. Z lednimi »rori«, vijakov še ni bilo. Izklesal si oprimek, prijel, noge malo više, spet drugi oprimek ... Dve uri za en raztežaj. Tudi bajl (lednih kladiv) še ni bilo. Opreme v Ljubljani ni bilo nobene, za devize smo v Chamoni-xu kupili po nekaj klinov, nekaj karabinov in še kakšno vrvico ...

Kaj pa oblačila? Sem slišal, da si zelo zagovarjal, da mora imeti dolgo spodnje perilo okoli pasu vrvico in ne elastike.

Takrat smo bivakirali. Zdelo se mi je, da je bil krvni obtok v nogah malo slabši, če si imel elastiko. In sem si v vse spodnjice napeljal »štrike«, ki sem ga lahko popustil in olajšal prekrvavitev. Potem je bilo manj možnosti za omrzline. Takrat smo nosili po večini bombaž in jopico. Vetровка je bila platnena, trojna. Dokler je bila suha, je bila še kar lahka – v primerjavi z zdajšnjimi seveda še vedno težka –,

Tonač med enim od pohodov "Sto žensk na Triglav"

ko pa je bila premočena, je tehtala kar tri kilograme. Zanimivo pa je bilo, da so se v mokroti vlakna napela in je vetrovka tesnila – in četudi je bilo vse pod njo tudi mokro, si zaradi tesnitve s svojo toploto to grel in ti je bilo razmeroma toplo. Pozimi pa je v hudem mrazu zmrznila in si bil kot srednjeveški vitez v oklepu.

Kako je bilo pa kaj pri reševalcih? Si si kakšno akcijo posebej zapomnil?

Dve punc (Mica Kavar in Vida Strašek) sta plezali v Paklenici, takrat tiste stene še niso bile tako znane. Pa je Vida padla in si poškodovala trtico. Na policijo v Ljubljani je prišlo sporočilo, dali so nam kombi in smo zvečer šli dol – Evgen Vavken (zdravnik), Anton Jeglič ... Navsezgodaj zjutraj nas je tam srečala neka ženička. Ko smo ji na vprašanje, kam gremo, povedali, da gremo iskat ponesrečeno žensko, je rekla: »Ovoliko muškaraca za jednu ženu, nevjerojatno!« (Toliko moških za

eno žensko, neverjetno.) Kakšna ženska pa je to? Tam ženska namreč ni bila vredna nič.

Zadnje čase imam občutek, da je nesreč v gorah več. Kaj meniš ti?

Do pred kratkim so bile nesreče po večini v visokogorju in bilo jih je manj. Glede na povečano število ljudi, ki danes zahajajo v gore, je nesreč več, v odstotkih pa vendarle manj. Je pa veliko takih, ki gredo bolni v gore oziroma v hribe. Mi na postaji v Ljubljani v zadnjih letih nosimo mrtve s Šmarne gore, Krima in bližnje okolice. Infarkti. Veliko je tega.

Si tudi turni smučar. Od kod si vozil, kje je bilo najnevarneje?

Nevarno je zmeraj. Moraš pa vedno malo »naštudirati«. Lepo turno smučanje je na Komni. Nekoč sem po tečaju ostal tam in smo šli na Plaski Vogel. S smučmi do sedla, potem smo se vzpeli na vrh. Ob vrnitvi pa sem nekako našel tako smučino, da smo se od sedla pripeljali naravnost do Komne, brez vzponov, niti pet korakov nismo šli navkreber, razen na koncu.

Ja, enkrat pa je bilo pa res malo napeto. Sam sem šel od Kredarice do Planine za Skalo.

Tonač (v sredini) z navezo po izstopu iz Comicijevega raza na Jalovcu

Nevarno je bilo do Konjskega sedla, ker je bil sneg čisto trd. Ko sem se od Ledvičke vzpenjal tja na Gladki Lašt, mi pride naproti turni smučar – pride do mene, pozdraviva se in greva naprej, vsak v svojo smer. Očitno sva bila oba tako utrujena, da ni bilo potrebe po kakršnem koli pogovoru. Čez eno leto pa sem to zgodbo razlagal na vrhu Vršakov. Eden izmed dveh, ki sta bila tudi tam gori, se je oglasil: »Saj to sem bil pa jaz.« Zanimivo.

Zadnjič sem te srečal na trgu, ko si kupoval zelje. Kaj pravzaprav ješ v gorah, kaj sploh priporočaš, glede na svoje izkušnje?

Prisegam ne na nobeno hrano, tudi v hribih mora biti čim bolj taka, kot je v dolini. Jem zelenjavo, meso, skratka, vse, le sladkih stvari preveč ne »obrajtam«. Ko smo šli prvič v Himalajo, na Kangbačen, smo malo študirali, kaj jesti. Maščob ne, beljakovin ne, bolj testenine in sladko, ker to ima kalorije. In smo že v Ljubljani naredili višinske pakete: med, kakav, čokolada, sladkor, v glavnem čokolada. Kakšnega pol kilograma. Pristopni marš je bil dolg enaindvajset dni, zvečer nam je šerpa nekaj skuhal, zjutraj pa smo jedli čaj in čapatije. Vsak dan pa smo dobili za s seboj še tablico čokolade. Na hribu tudi čokolada! Takrat sem se je najedel tako, da sem po njej bruhal. Bilo je preveč. Kar devet dni nisem šel na veliko potrebo (najverjetneje sta levji delež k temu prispevali dehidracija in odsotnost hrane – s soplezalcem pet dni nisva jedla). Ko sem po petih dneh prišel s hriba, sem bruhal tudi po kakavu. Kuhar je potem vzel nekaj jakovega loja pa kisa in naredil neko čudno juho. Tisto sem pa jedel.

Kako danes gledaš na mlade?

Alpinizem gre v več smeri. Alpinizem v hribih, pa tekmovalno, športno plezanje, pa v dvoranah – in ledno plezanje. Včasih si videl slap, pa si ga pogledal – in nisi pomislil na nič. Danes pa: »U, fant, slap, kako bi se tole preplezalo?« Že takrat, ko je bil Kunaver še živ, smo slišali, da Škoti plezajo na slapove. Pa se nam je zdelo smešno.

Ali to pomeni, da danes sploh ne moreš biti dober v vseh oblikah alpinizma?

Ja, lahko si! Poglej Marijo Štremfelj. Je dobra v Alpah in menda sedmice in devetice tudi

© Vladimir Habjan

Tonač fotografira pod Šitno glavo 6. januarja 1996, ko smo iskali Jasno Bratanič in Staneta Belaka - Šraufa. V naslednjem trenutku je skupina ljubljanskih gorskih reševalcev pri prečenju pod steno Šitne glave sprožila pršni plaz, ki sva mu za las ušla.

obvlada. Pa Tina di Batista, Monika Kambič, pa še nekaj jih je, ki mi verjetno ne bodo zamerile, če jih poimensko ne navedem. Fantov pa je tako ali tako veliko, zato jih ne bom našteval. Za Šraufa (Stane Belak - Šrauf) se spomnim, da je bil v hribih in na Dhaulagiriju kot doma, na Turncu pa sem včasih v kakšnih podrobnostih opazil, da mu ne teče prav gladko. Spomnim se tudi Petra Ščetinina pred davnimi časi, ko je sam treniral.

Pa me je prosil: »Ali bi me ti varoval v dvojnem previsu? Bom poskusil plezati kot drugi.«

Jaz pa: »Zakaj pa, saj znaš plezati kot prvi.«

Tonač z Markom Juričem na Vršiču ob Dnevih varstva pred snežnimi plazovi, marec 1996

✉ Vladimir Habjan

In mi je odgovoril: »Ne, ne, šel bi kot drugi, ampak tako, da ne bi uporabljal klinov. Čist na frej. Ti me varuj z vrha, pa vrv ne sme biti napeta!«

In je preplezal tisti previs prosto, ampak takrat o tem še nihče ni govoril. To je prišlo, ko sta Borut Bergant - Čita in Iztok Tomazin prišla iz Amerike, petnajst let pozneje.

Ja, pa o Šariču (Milan Schara) so pravili, da ko je hodil na Turnc, je nekoga na ramah nosil skozi kamin. Pozneje je pa še svojo punco tako »nesel«.

Kako pa fotografija? Z Matice, s tečaja, se spomnim nekaterih tvojih hudomušnih posnetkov.

Ja, teh sem pa veliko naredil. Ampak samo na turah. Na reševalnih akcijah nismo nikoli slikali, aparat pač ni bil pomemben, varnost, tehnika in samo reševanje so bili v ospredju.

Kam bi šel takoj spet plezat, kje si najbolj užival? Ne govoriva o težkih smereh.

Zeleniške špice mi zelo ustrezajo. Čeznje sem šel najmanj dvakrat na leto. Zdaj že nekaj časa nisem bil tam, za letos nagovarjam ženo, da bi šla z mano. Pa v Triglavu, Zimmer-Jahn, Slovenska, Zlatorogove police - lepa, a dolga. Pa Martuljek - Rokavi, Ponce.

Kam pa hodiš zdaj?

Z družino kar veliko hodimo. Na vrhove, pa tudi tule okoli - Krim, Šmarna gora, Rašica. Tisto, kar me svoje čase sploh ni zanimalo, zdaj pravzaprav šele odkrivam. Pa otroci te na-

vadijo - prej si gledal samo vrh, pa da bi bilo čim bolj strmo ... Ko sta bili hčerki še mlajši, sem se navadil tudi na drugo.

»Oči, oči, pridi sem!«

»Kaj je?«

»Pridi sem, pridi pogledat.«

»Pa kaj je?«

»Poglej, crknjena mravlja! Zakaj pa je crknjena?«

Ali pa, ne vem, kakšna roža, polomljena roža ... samo strmiš, kakšna vprašanja imajo. »Poglej polža. Ga

je kdo pohodil, da je ves tak?«

»Ja, nekdo ga je pohodil.«

»Ja zakaj ga je pa pohodil?«

»Ni ga videl.«

»Ja zakaj pa ni gledal?«

(Smeh.)

Veliko si tudi predaval, navdušil ljudi za gore, za alpinizem.

Ja, kot zanimivost lahko povem, da sem predaval v Vipavi, župnik Otmar Črnilogar iz Podrage je pomagal, da sem šel po vseh vaseh tam okoli. Mislim, da so prav tista predavanja zasejala seme alpinizma v Vipavski dolini in na severnem Primorskem. Gradiška Tura je prav po najini zaslugi danes plezalsko oblegana in prvovrstno plezališče. Najprej sva čeznjo potegnili današnjo Furlanovo plezalno pot, potem smo imeli alpinistični tečaj. Ob slovesnem odprtju poti smo naredili celo za tiste čase veliko predstavo, spektakel. Potem ko so pevci zapeli neko pesem, sem se skupaj s še enim plezalcem po vrvi spustil (»abzajlal«) prav v bližino prireditvenega prostora. Velik dogodek.

Predaval sem tudi v Ilirski Bistrici, predsednik planinskega društva Vojko Čeligoj me je seznanil s Hinkom (Poročnikom), ki je bil takrat zelo zagnan za alpinizem. Nekajkrat sem bil na njihovem tečaju, na katerem smo vadili vse, tudi reševanje v gorah, in pozneje so se ti fantje organizirali v reševalno skupino, ki deluje v okviru naše postaje GRS Ljubljana.

Tonač, hvala za pogovor in vse dobro - v dolini, hribih in gorah. ●

»Gorsko okolje mi je najljubše«

Pogovor z Alojzijem Žakljem, »triglavskim domačinom«

✍ Mateja Pate

Že skoraj davno tega je, odkar sva z očetom bežala s Kredarice pred pobesnelimi silami narave in se pred nevihto zatekla v skromno kočo na Planini Zgornja Krma. Med čakanjem na izboljšanje vremena sem se kratkočasila s prebiranjem vpisne knjige in v oči so mi padli številni zapisi, pod katere se je z okorno pisavo podpisoval nek Alojzij Žakelj. »Glej ga, fanatika,« sem si mislila, »ta pa kar vsak teden hodi tu mimo. Le kako se mu ljubi?« Takrat se mi niti sanjalo ni, da ima ta »triglavski fanatik«, kot sam sebe imenuje, na drugi strani Triglava pravo malo kraljestvo in da ga bom imela nekoč priložnost spoznati.

Minila so leta, nekje vmes sem izvedela, kdo je ta Alojzij Žakelj in potem sem nekega poletnega večera z udobnega travnatega nasla-

njača (kot bi zaplatam mehke trave med skalovjem rekel Tine Mihelič) pod vrhom Planje zrla na z zahajajočim soncem obsijan Triglav, pa se mi je pogled ustavil na obrisu Morbegne tam nekje ob vznožju vršne kupole očaka. »Kaj če bi jaz naredila intervju s tem Žakljem?« sem dregnila Boštjana. Ne vem več, kaj mi je odvrnil, pa pravzaprav niti ni važno, kajti idejo sem si že vbila v glavo in po toči zvoniti bi bilo prepozno. Stvar bi se lahko izjalovila edinole, če gospod ne bi privolil v pogovor. Za to je, po prvem iskanju informacij, obstajalo kar nekaj bojazni, saj naj bi Lojzu, kot ga kličejo prijatelji, ne bilo preveč do medijske slave, sodeč po nekem starejšem časopisnem članku. A vsemu, kar napišejo novinarji, tudi ne gre verjeti. Lojzov prijatelj Igor mi je pomagal z

Ruševine vojašnice Morbegna

✉ Bor Šumrada

nekaj pomembnimi podatki in tako smo se ob prvi priložnosti oglasili v Bivaku Zahodna triglavska planota, 2530 m, kjer samotar Lojz, po rodu Jeseničan, občasno domuje že 30 let. In bil nas je prav vesel. »Rad vidim, da pride kakšen novinar. To je pomembno za priznavanje tega bivaka in mene kot njegovega lastnika. Ko bom v pokoju, bi se rad za stalno preselil sem. Upam, da mi bo to uspelo in da bom dovolj trdnega zdravja,« je odkrito spregovoril z nami že kar na začetku.

Lojz je že od svojega dvanaajstega leta vsak teden v gorah, kamor je začel hoditi kar sam, saj nihče od domačih ni bil navdušen gornik. Najprej je obiskoval gozdove domače Mežakle, potem različne konce Julijskih Alp, dokler ni leta 1974 prišel do Morbegne. Od takrat, ko je sklenil, da si bo v bunkerju poleg propadajoče karavle uredil bivač, je pot na Zahodno triglavske planote, kot je poimenoval ta konec pod Triglavom, postala zanj nekakšna romarska pot, bivač pa njegov dom, v katerem preživi sleherni minuto prostega časa. V vseh teh letih je domovanje skromnih dimenzij opremil z vsem, kar potrebuje za lagodno življenje na »najvišji slovenski planoti«. V svojskem rumeno-rdečemodrem slogu pobarvane police so natrpane s potrebščinami za vsakdanje življenje v visokogorju, izkoriščen je prav vsak milimeter dragocenega prostora. Vsakdanjim potrebščinam pa delajo družbo tudi morda za to okolje nekoliko neobičajni predmeti, a če dobro pomislimo, jih

Detajl iz notranjosti bivaka

Nina Bernard

pravzaprav najdemo v vsakem domu: knjige (mnogo njih), ogledala, ure, radio, dva globusa (»Vsebujeta različne podatke,« je Lojz razložil potrebo po dveh kosih), razpelo, celo jaslice in videokaseta z dokumentarnim filmom, ki je bil pred nekaj leti posnet o njegovem življenju. Zračno puško pa uporablja za ugašanje sveč. »Da ni treba preveč hoditi naokoli,« je rekel in ko je bil čas za nočni počitek, kar s postelje upihnil vse po vrsti. Po stenah fotografije, na mizi dve debeli vpisni knjigi, kamor s posebnimi kraticami zabeleži dogajanje slehernega dne in vsak obisk. »Pri meni so bili obiskovalci z vseh celin, razen iz Afrike,« je ponosno pripomnil in pokazal podpis kitajske obiskovalke v pismenkah. »Tudi Janez Janša je že bil tu,« je še pristavil in pokazal njegov podpis ter fotografijo. »A z Urško?« nas je takoj zanimalo, a Lojz ni bil prepričan ...

Po prebitem ledu smo se lotili »uradnega« dela pogovora, ki se je seveda sukal predvsem okrog njegovega nenavadnega načina življenja. Ves prosti čas posveti svojim bivakom v gorah. Med tednom ga boste ob popoldnevih našli na bivaku Stebrasta skala na Mežakli, med vikendi in v času dopusta pa kje drugje kot pod Triglavom.

Koliko časa ste potrebovali, preden ste bivač ob Morbegni spravili v red in se vselili vanj?

Vselil sem se pred tridesetimi leti, 19. junija 1977. Ko sem prvič prišel, prav na današnji datum, 4. avgusta 1974, je bil v prostoru le sneg. Najprej sem moral narediti vrata in tisti datum štejem za začetek bivaka. Ves material sem znosil sam, redkokdaj mi je kdo pomagal. Vsako leto sem potem bivač urejal in izpopolnjeval, to počnem še danes. Morda si bom v prihodnosti omislil sončne celice.

Glede na to, da ste bili pred odkritjem bivaka navdušen planinec – vam sedaj ni preveč enolično hoditi stalno na en

in isti kraj? Dostopate do svojega bivaka vedno po isti poti ali jih za popestritev menjavate?

Včasih sem hodil po celotnih Julijskih Alpah, zadnja leta pa zahajam predvsem sem, zaradi bivaka. Včasih sem tudi plezal, v glavnem okoli Škrlatice, Oltarjev, Rokavov – tam mi je bilo zelo všeč, ker je tako divje. Kdor živi v gorah, mora znati plezati. Plezanje me še danes veseli. Ne, ni mi dolgčas hoditi sem, vedno se kaj novega zgodi, pride kak obisk ... Pa tudi veliko dela je bilo, da sem ta bivač naredil, veliko časa mi je vzelo. Po vseh poteh sem že hodil, a določene uporabljam pogosteje. Pozimi večinoma dostopam čez Krmo, poleti pa največ čez Plemenice, kjer je dostop najkrajši. Tudi čez Steno sem že šel, po Slovenski smeri.

Kako pa vam minevajo dnevi tu gori v samotji? Je ni nikoli preveč?

Veliko raziskujem okolico, včasih grem na kak izlet, berem ... V preteklosti sem šel večkrat na Dolič, ko je bila tam neka prijazna oskrbnica, ki me je velikokrat zastonj založila s hrano. Dostikrat sem tudi na Kredarici, poznam vse meteorologe, brata Gartner sta me nekoč obmenjavi dežurne ekipe celo obiskala s helikopterjem. Ukvarjal sem se tudi z urejanjem poti po Kugyjevi polici. Pozimi pa je včasih tako vreme, da tudi po tri dni ne stopim iz bivaka. Piha sto na uro in več ... Tu preživim vsak vikend, če vreme dopušča, pa tudi ves dopust. Najdlje sem tu bival 41 dni skupaj pozimi leta 1995, ko so v snežnih plazovih umrli trije ljudje. Dolgčas mi ni, vedno mi prehitro mine, a ob službi mi žal ne ostane veliko časa.

Dandanes niste več popolnoma neznan samotar, o vas so časopisi že pisali, posnet pa je bil tudi dokumentarni film (Modra, je nebo, ki so ga junija letos zopet predvajali na TVS, op. M. P.). Se to pozna na obisku, pride k vam več ljudi?

Odkar je bil posnet film, se je obisk zelo povečal. Včasih je bil kak obisk tudi nezaželen (vlom), vendar škode – razen uničene ključavnice – ni bilo. Se je pa že zgodilo, da je bivač komu rešil življenje. Nekoč sta mi dva, ki sta se vanj zatekla v stiski, pustila naslov, da naj sporočim, koliko sta dolžna za uničeno ključavnico, pa sem jima rekel, da nič, ker sta tako poštena. V preteklih milih zimah sem imel

Lojz in njegov BZTP

Mateja Pate

veliko obiskov za novo leto. Včasih tudi kdo zaide, pa pride slučajno mimo bivaka. Pozimi, če je megla, ga včasih tudi sam težko najdem.

Kako pa vaš način življenja sprejema vaša »dolinska« okolica? Starši, sodelavci, prijatelji?

Kar dobro. Tu me obišče veliko prijateljev, nekateri tudi po večkrat na leto, dosti jih tudi prespi tukaj. Šest nas je že spalo v tem bivaču! (Kako je uspelo trem odraslim moškim spati na postelji, na kateri nismo prav dosti spali mi trije z Nino in Blažem, pa smo vsi bolj pri »najmanjših v razredu«, mi ni prav jasno ... op. M. P.) Tudi sodelavci so bili že večkrat na obisku, pa moj direktor ...

Potem razume, če vas kdaj dlje časa ni v službo zaradi višje sile, ko čakate na izboljšanje vremena (smeh)?

To se je do sedaj zaradi spleta okoliščin zgodilo samo enkrat, in sicer spomladi 1991, ko smo skupaj s prijateljem sestopali v Trento. Prijatelja je pod Doličem odnesel plaz, vendar mu k sreči ni bilo nič, a zaradi globokega snega ni mogel več nazaj do naju. Tako je nadaljeval pot v dolino, z njegovo zaročenko pa sva počakala na Doliču, kjer naju je zajel snežni metež in šele čez nekaj dni so naju rešili s helikopter-

Intervju na 2530 m

Blaz Grapar

jem. Prijatelj je imel pri sestopu veliko srečo; ko je bil že v dolini, se je na pobočju, po katerem je sestopal, sprožil ogromen plaz.

Bivak Zahodna triglavska planota (ki ima tudi svoj čisto pravi žig, op. M. P.) ni vaš edini bivak. Naredili ste še dva na Mežakli. Od kod ta želja po gradnji bivakov?

Gorsko okolje mi je najljubše, zato sem jih naredil. Da lahko dalj časa bivam v gorah. Brez bivaka ne bi mogel biti tu po ves mesec, tudi poleti ne.

Imate poleg gradnje bivakov in bivanja v njih še kak hobi?

Spoznavanje zemljepisa, to me že od otroških let zelo zanima. Ves planet. Imam tudi dosti knjig o polarnih odpravah ...

(V ta namen si je Lojz v bivak prinesel tudi globusa. Eden je tako velik, da ni šel v nahrbtnik in ga je moral nositi v krošnji. Menda je zbujal veliko pozornosti pri mimoidočih ...)

Pa vas nikoli ne mika, da bi odšli v kraje, ki jih gledate na zemljevidih?

Seveda me, samo zdaj si ne morem vzeti časa za to. Preveč sem navezan na Triglav. Svet tako doživljam le v teoriji. Najlepše je doma, Julijske Alpe so izjemne, to je že veliko ljudi reklo. Je pa res, da je vsaka dežela lepa, vsaka je nekaj posebnega. Še posebej me mikata Mongolija in Tibet.

Slišala sem za govorice, da naj bi na mestu, kjer stoji Morbegna, zrasla nova planinska postojanka.

Tudi jaz sem nekaj slišal, vendar ne vem, koliko je resnice v tem. O tej zamisli je bilo govora že pred dvajsetimi leti, a jaz sem bil vedno odločno proti temu, da bi mi uničili moj dom. Če bodo nastopili proti meni, najvišjemu domačinu, bodo najbolj škodili sami sebi – če hočejo dobro sebi, je najbolje,

da to pustijo pri miru.

Pa menite, da dejansko obstaja potreba po še eni koči v okolici Triglava?

Nikakor. Ta planota je zadnji del Triglava, kjer je še divjina. Gora je več vredna, če je prvobitna in prav bi bilo, da vsaj en del Triglava ostane tak. To je tudi narodni, ne samo moj interes. Jaz sem del te narave, tako kot kozorogi in gamsi, hotel pa ne spada v naravo, razvrednoti goro. To preprosto ni v interesu lepote Triglava.

Dan se je že pošteno nagnil v večer in skozi edino okence smo lahko zrlji na luči mest ob Tržaškem zalivu. »Ob jasnem vremenu lahko vidiš ladje na morju,« je povedal Lojz. Nebo je bilo na gosto prepredeno z zvezdami, zunaj je v tihi noči bril mrzel veter in v toplem zavetju bivaka ob soju sveč in prijetni glasbi iz radijskega sprejemnika smo se počutili prav domače. Iz loncev v kuhinji se je kadilo, petrolejska peč je žarela, v kosti je počasi lezla prijetna utrujenost. Tako rekoč le lučaj stran, na »Vzhodni triglavski planoti«, so se v »triglavskem hotelu« drenjale množice ljudi, ki so dan preživele ob obhajanju cele vrste planinskih obletnic. Bi si res želeli še eno tako »letovišče« v osrčju Triglavskega narodnega parka? Upam, da bo Zahodna triglavska planota za vedno ostala le domovanje gamsov, kozorogov in triglavskega domačina Lojza. Srečno, Lojz! ○

Postavljen temeljni kamen za planinski muzej

Ko je bilo v letu 1893 ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, predhodnik današnje Planinske zveze Slovenije, je bilo jasno, da slovensko organizirano planinstvo bije boj tudi za ohranjanje in varovanje slovenstva. Slovenski planinci so začeli z gradnjo planinskih poti in planinskih koč, z nameščanjem kačipotov itd. V 114 letih se je v slovenski planinski in alpinistični zgodovini nabralo toliko pomembnih eksponatov in arhivov, pomembnih za planinsko zgodovino, da je jasno, da Slovenci potrebujemo planinski muzej.

Želja po planinskem muzeju se je s pobudo po zbiranju planinskih rekvizitov začela že v letu 1900, ko so na to namignili Čehi, organizirani v češki podružnici SPD. Druga pobuda SPD se je porodila leta 1932 na planinski razstavi na ljubljanskem velesejmu. Nato so v letu 1950 ponovno vzklile ideje o prepotrebnosti vse-slovenskega planinsko alpinističnega muzeja. V okviru PD Mojstrana je bila 5. avgusta 1984 odprta »Triglavska planinska zbirka«, ki je prvi zametek planinskega muzeja.

V petek, 25. 8. 2007, je ob udeležbi številnih visokih gostov, predstavnikov lokalnih skupnosti in nekaj sto domačinov in turistov predsednik slovenske vlade Janez Janša v Mojstrani

položil temeljni kamen za Slovenski planinski muzej. Slovenski planinski muzej je projekt, ki je izjemnega nacionalnega pomena, saj si Slovenije ni mogoče predstavljati brez gora in planinstva. »Zavedam se, da je prijetneje, kot polagati temeljni kamen, odpirati že zgrajene objekte, vendar sem prepričan, da gradnja Slovenskega planinskega muzeja ne bo obstala na pol poti. Hkrati je to tudi obveza za vse, ki sodelujejo pri zamisli, na uresničitev katere Slovenci čakamo že dolgo časa. Tudi zame, ki projekt podpiram in si želim, da bom najpozneje v letu 2009 med prvimi obiskovalci muzeja,« je dejal Janša. Čeprav položitev temeljnega kamna še ne pomeni začetka gradnje, ki za realizacijo še vedno potrebuje evropska in državna sred-

☞ Danilo Sbrizaj

☞ Tone Skarja

Maketa novega muzeja

stva, je premier prepričan, da po vsem trudu, ki je bil v zadnjih desetletjih vložen v projekt, le-ta ne bo ostal nedokončan. »Vendar pa gre za projekt, ki lahko sedaj, ko je dobil regionalno podporo, upravičeno računa tudi na evropska sredstva,« je poudaril Janša, ki je prepričan, da je cilj že blizu. Muzej, za katerega sta že znani finančna konstrukcija in vizualna podoba (stilizirana skalna gmota), naj bi odprli najpozneje čez dve leti.

»Po vseh prizadevanjih danes občutimo notranje zadovoljstvo, da smo prišli do te točke, ko je postavitev muzeja realna, pa čeprav bo pot še trnova in težka; ampak planinci smo tega navajeni,« je poudaril vodja projekta in pred-

Predsednik vlade Janez Janša nagovarja zbrane

© Tone Škerja

sednik PD Dovje - Mojstrana Miro Eržen, ki meni, da bi lahko že konec tega leta pričeli z gradnjo.

V uspeh projekta, ki bo na primeren način obeležil bogato slovensko planinsko zgodovino, je prepričan tudi krankskogorski župan Jure Žerjav, čeprav je potrebno pridobiti še sredstva iz EU, ki naj bi znašala 1,2 milijona evrov, in doseči dogovor z Ministrstvom za kulturo, ki naj bi prispevalo 0,5 milijona. Prva faza projekta bo stala 2,4 milijone evrov, po njenem zaključku, ki je predviden za začetek leta 2009, pa bo muzej s 1200 m² razstavne površine, knjižnico in dvorano že odprt za obiskovalce. V drugi fazi bo muzej svoje razstavne prostore povečal še za 800 m².

Ob položitvi temeljnega kamna je bila tudi priložnost za odkritje doprsnega kipa soustanovitelja Triglavske muzejske zbirke in idejnega očeta planinskega muzeja v Mojstrani Avgusta Delavca. Po njem se bo imenovala fundacija, ki jo bodo ustanovili septembra in se bo ukvarjala izključno s pridobivanjem planinskega gradiva in materialnih sredstev za realizacijo celotnega projekta. »To je bil mož, ki se je zavedal, da moramo kot alpski narod bedeti nad delom naših prednikov, saj je to osnova za prihodnost planinstva,« je o pred dvema letoma preminulem Avgustu Delavcu povedal Eržen. ○

Indok PZS

Ob sto letnici rojstva dr. Miha Potočnika

✍ Franci Ekar

Dr. Miha Potočnik, rojen 29. septembra 1907 na Belci v Zgornjesavski dolini, sodi med legende slovenskega planinstva. Njegova planinska pot se je pričela, ko je bil dijak na kranjski gimnaziji, na katero se je vedno spominjal s prijaznostjo in veseljem. Tam so bili tudi planinsko znani profesorji, med njimi Franc Zupan, ožji sorodnik dr. Franceta Prešerna, drugi dolgoletni načelnik kranjske planinske podružnice in graditelj Prešernove koče na Stolu. Josip Tomišček, dolgoletni urednik Planinskega vestnika, je prav tako služboval na kranjski gimnaziji. In če še upoštevamo, da je Miha Potočnik zašel na to gimnazijo po zaslugi Jakoba Aljaža, ni moglo biti drugače, kot da je okolje, v katerem se je družil s planinci tolikšnega formata, mladeniča navdušilo za planinstvo. Ničkolikokrat je pripovedoval o vzponih na kranjski Storžič, Šmarno goro, Grintovec, Jošta. Na Joštu je bila do druge svetovne vojne ena najprivlačnejših točk slovenskega planinstva, kjer se je zbiral skoraj ves planinski akademski intelekt, tam pa je kaplanoval tudi veliki planinec, pisatelj, pesnik in soustanovitelj kranjske podružnice Fran Saleški Finžgar.

V aktivno plezalstvo, alpinizem, med skalaše je zašel v tridesetih letih, še posebej ko je leta 1933 dokončal pravne študije na ljubljanski univerzi. V letih od 1927 do 1940 je s tovariši preplezal kar 29 prvenstvenih smeri v naših Julijcih. Zlepa ni bilo nedelje brez plezalskega načrta in z leti se je nabrala zbirka pomembnih vzponov, s kakršno se pri nas le redkokdo postavlja. »Bili so to veseli in razigrani časi,« je napisal v enem od svojih spisov. Ne le to, bili so uspešni in pomembni časi za naše planinstvo, ki se je šele z dr. Jugom začelo uveljavljati tudi v plezalstvu in tako tekmovati s tujci tudi v naših stenah. Miha je hodil na čelu tega zmagoslavne pohoda, saj je bil dolga leta v vodstvu jeseniške Skale. Vrednote alpinizma je popolnoma dojel predvsem v družbi s Stankom Tomiškom in Jožem Čopom (te trojice se je zaradi zlatih znakov PZS oprijelo ime »zlata naveza«) pa tudi z dr. Klementom Jugom, ki se je v tistem času najbolj zavzemal, da bi slovenski alpinisti preplezali kar največ smeri v stenah slovenskih gora ter da bi končno osvojili »zgornjo težavno stopnjo« plezanja. Žal se je zgodilo, da je bil Miha Potočnik, že takrat gorski reševalec,

Leta 1967 je Miha Potočnik vodil v Pamir alpinistično slovensko odpravo na Pik Lenin. Na 6000 metrih je moral zaradi žuljev, ki so mu jih povzročili novi čevlji, prekiniti vzpon. V okolici baznega tabora se je z velikim veseljem srečeval z domačini Uzbeki.

Slovenska alpinistična odprava Kavkaz 1963. Miha Potočnik se je najbolj dobro počutil med alpinisti. Na sliki: Milan Valant, Peter Ščetinin, Jože Žvokelj, Peter Keše, Ljubo Juvan, Franci Ekar, ruski instruktor športa, Lojze Šteblaj, Ante Mahkota, Miha Potočnik - vodja odprave, Peter Jamnik in ruski vodja tabora.

tudi v reševalni ekipi, ki je našla truplo Klementa Juga, ko ni preživel padca v zahodnem delu Triglavske stene.

V drugi svetovni vojni se je dr. Miha Potočnik kot zaveden Slovenec znašel na seznamu za okupatorja nevarnih oseb, zato je bil zaprt in interniran v taborišču Dachau; srečno se je rešil tudi po zaslugi dr. Juliusa Kugyja, ki je posredoval za skupino Slovencev alpinistov, interniranih v Dachau, v kateri je bil tudi dr. Miha Potočnik. Ko se je duševno in telesno izmučen vrnil, je kljub temu odšel med partizane, v slovensko narodnoosvobodilno vojsko, ter proti koncu vojne »po čudežu« in sreči preživel zadnjo hajko na Poreznu.

V povojnih letih t. i. obnove slovenskega planinstva ga je iskanje novih imen pri oblikovanju in reorganizaciji Slovenskega planinskega društva nekako obšlo. Vse je moralo biti urejeno na novo. Ko se je v letu 1948 končno vse precej umirilo, je nekdanko vlogo SPD prevzela Planinska zveza Slovenije in iz podružnic so nastala planinska društva. Dr. Miha Potočnik je bil na prvi skupščini PZS izvoljen za člana nadzornega odbora. Njegovi pogledi na

planinsko organizacijo so bili vedno nekoliko centralistični. Menil je, da taka oblika olajšuje obvladovanje organizacije in omogoča boljši razvoj. V letu 1952 je stopil na čelo Gorske reševalne službe pri Planinski zvezi Slovenije ter ji postavil plemenite temelje. To organizacijo je vključil v mednarodno združenje IKAR. Vodil jo je do leta 1965, ko mu je bilo končno zaupano in »odobreno« vodenje Planinske zveze Slovenije.

Pod njegovim vodstvom, tudi zaradi prijateljevanja z visokimi političnimi osebnostmi, so se prav po njegovi zaslugi pričele uresničevati besede dr. Klementa Juga, da moramo Slovenci dohiteti mednarodne alpinistične dosežke in presežke. V letu 1963 mu je bilo zaupano vodenje prve alpinistične odprave na Kavkaz, ki je z odličnimi uspehi odprla pot množici novih odprav. V letu 1967 je uspel tudi s prvo slovensko alpinistično odpravo v Pamir. Tedaj smo Slovenci prvič osvojili kak sedemtisočak. V času njegovega predsednikovanja PZS je nastala ekspanzija himalajskih odprav, osvajanje gora, vrhov, ostenij na vseh celinah, preplezali smo najtežje vzpone v evropskih Alpah.

Slovenski alpinizem se je uveljavil in zaslovel v svetu.

Dr. Miha Potočnik je bil ponosen, zaveden Slovenec. Kjerkoli je bil, je uveljavljal slovenstvo, morebitne nečednosti pa je takoj brez-kompromisno ustavil. Vedno je poudarjal, da je bil temeljni in največji dogodek slovenskega planinstva, ko so Slovenci, Bohinjci, prvič osvojili Triglav. In pod njegovim vodstvom je Planinska zveza Slovenije ob 200-letnici prvega registriranega vzpona na Triglav zbrala sredstva in postavila spomenik osvojiteljem Triglava. Tudi spomenik dr. Juliusu Kugyju v Trenti in TV-nadaljevanko o njem smo dobili na pobudo in s sodelovanjem dr. Miha Potočnika. Da se triglavsko pogorje ni namenilo za smučarsko, žičničarsko »okupacijo«, industrijo, je bila njegova največja zasluga. Zaslužen je tudi za postavitev »nove« Kredarice na nekdanjem zemljišču SPD. Le on je lahko prepričal tedanjo politiko, da se je zgradil nov Triglavski dom. Ni popustil, da bi se planinski domovi poimenovali po novodobnih politikih.

Dr. Mihi Potočniku kot planincu, alpinistu, smučarju pa tudi lovcu so mediji namenili izjemno pozornost. Spomini nanj kot na planinskega pisatelja, planinskega filmskega igralca, gorskega naravovarstvenika, predvsem pa odličnega organizatorja in človeka bodo vedno živi. Njegovo delo za razvoj in obstoj slovenskega planinstva v Sloveniji in zamejstvu ter po svetu je nepozabno. Vedno je cenil in spoštoval planinski preteklost, a zamisel o prepotrebem slovenskem planinskem muzeju in arhivu se mu ni uresničila. Zatorej smo se ob stoletnici njegovega rojstva z letošnjo položitvijo temeljnega kamna za slovenski planinski muzej oddolžili tudi njemu.

Dr. Miha Potočnik je bil kot zanesljiv planinski smerokaz, ki nas je vodil v najlepše predele gora, nam kazal pot pri planinskem delu, v naši organizaciji; vedno nas je bodril in vzpodbujal k planinskemu napredku, k novim, čedalje težjim vzponom. In pri tem se je tudi sam vedno dokazoval in potrjeval. Tudi slovensko osvajitev Everesta, ki mu je bila osebni in nacionalni cilj, je doživel.

Ob stoletnici rojstva dr. Miha Potočnika, rojenega na Belci pod mogočnimi gorami Martuljkove skupine, bomo obudili spomin na »našega« Miha, drugega predsednika PZS

Miha Potočnik in Franci Ekar na vrhu Ulu Kare v Kavkazu julija 1963

oziroma petega, odkar je bilo ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, častni predsednik PZS pa je bil do smrti. Bil je tudi zvest sodelavec Planinskega vestnika in se mu ni nikoli izneveril. Spomini so tudi del naše obveze, kajti prav iz spominov črpamo nove moči za nadaljnje planinsko delo, za planinsko prihodnost. Tudi osebno čutim to obvezo in hvaležnost do Miha kot alpinista, gorskega reševalca, planinca, vodje alpinističnih odprav, saj mi je čas, preživet s tem resničnim planinskim tovarišem, iskrenim prijateljem in človekom, obogatil življenje, odkril vrednote in smisel gora. ●

V petek 28. septembra bomo počastili 100 letnico rojstva dr. Miha Potočnika. V popoldanskih urah bo delegacija Planinske zveze Slovenije položila venec na njegov grob, ob 18. uri pa bo v sejni sobi Državnega sveta spominski večer.

Kobilja glava (1475 m)

Hrib ali gora?

✍ Borut Mencinger 📖 Vladimir Habjan

Najprej kratka geografska predstavitev: gora se vzpenja severovzhodno nad Tolminom in ločuje dolino Soče od spodnje Baške grape. S svojo višino 1475 metrov ni nič posebnega, toda nekatera dejstva kažejo, da ima v prostoru, ki ga zaseda precej na široko, bistveno večji pomen, kot bi sodili na prvi pogled. Tako se lahko že kar na začetku vprašamo, zakaj jo Tine Mihelič v vodniku po Julijskih Alpah določa kot edino pomembnejšo vzpetino na južni strani grebena Spodnjih Bohinjskih gora – grebena, ki mu Tolminci nadvse preprosto pravijo Peči. Mimogrede: s tolminske strani se gre v Bohinj torej čez Peči!

Mihelič seveda sploh ne poskuša dati odgovora na to vprašanje. Če pa še malo pobrska po literaturi – in tu pač ne moremo mimo Kugyja – presenečeno ugotovimo, da veliki zaljubljenec v naše gore pozna tudi Kobiljo glavo, ko najde nekaj besed zanjo v zaključnih mislih svoje knjige *Iz mojega življenja v gorah*: »/.../ in strma Kobilja glava (1475 m); nanjo se moraš povzpeti z derezami, navzlic zelenim senožetim.«

Visoka, samotna gora in sosed, Tolminski Triglav

Malo romantike že prispeva k pomembnosti gore, a stvarna gospodarska zgodovina nas hitro prepriča v to, da je bilo še pred pol stoletja po teh prostranstvih zelo živahno pašništvo. O tem bomo nekaj več povedali pozneje.

Ker poudarjajo pomembnost Kobilje glave ljudje, ki jih gospodarstvo teh krajev neposredno ne zanima, temveč jim je bolj blizu »športna turistika«, se najprej ustavimo na tej točki. Po vsej verjetnosti je zanimivost in pomembnost Kobilje glave zajeta v njeni razsežnosti, saj je to eden glav-

nih kriterijev, po katerih razvrščamo velikost in pomen vzpetin, pa najsi bodo to griči, hribi ali gore. Na tem mestu je prilika, da ponovimo definicijo, s katero so nas dolgočasili še v osnovni šoli, namreč kako razlikujemo griče, hribe in gore. Gričevje naj bi segalo do največ 500 metrov nadmorske višine. Pri tem smo morali navesti Dolenjsko in Slovenske Gorice. Če pa si dodal še Haloze in Goričko, toliko bolje. Potem je bilo tam nekje med 500 in 1500 metri hribovje, višje gori pa gore vse do vrha Triglava. Pri tem je zelo važno, da razlikujemo med absolutno in relativno višino, in tu bomo naredili piko v našem preizkušanju osnovnošolskega znanja. Vrnili se bomo spet k naši Kobilji glavi in ugotovili, da goro odlikuje sorazmerno velika relativna višina. Poglejmo dve točki njenega vznožja – Tolmin: 200 metrov in Podmelec v Baški grapi: 300 metrov nadmorske višine. Oba kraja sta izhodiščni lokaciji za vzpon na goro; tako je Kobilja glava nad Podmelcem visoka 1170 metrov in nad Tolminom celo 1270 metrov. Iz teh podatkov lahko potegnemo sicer neobvezno definicijo, ki najbrž nima praktične vrednosti, da so namreč vzpetine v slovenskem gorskem svetu, ki presegajo 1000 metrov relativne višine že kar spoštovanja vredne gore – sploh če s svojo višino in masivnostjo obvladujejo bližnjo okolico. In prav to lastnost lahko brez zadrege prisodimo Kobilji glavi.

Če želite po vsej sili doživeti njeno velikost, torej krepko več kot 1000 metrov relativne višine, vam priporočamo vzpon iz Podmelca mimo vasi Sela, ki leži 830 metrov visoko. In potem po strmi stezi na vršni greben ter čez predvrh Javlovnik (1452 m) na glavni vrh Kobilje glave.

Desno: Kobilja glava s poti na Žabiški Kuk

Stavim, da na tej poti ne boste srečali nikogar, morda ob kakšni »neprimerni uri« domačega lovca. Še manj uspeha vam upam prerokovati, če bi slučajno našli začetek zelo zanimive, a že davno opuščene poti. Začne se nad vasjo Ljubinj, le nekaj ovinkov nad odcepom ceste v že prej omenjeno vas Sela.

Vprašali se boste, odkod mi trditve, da na teh poteh ne bomo srečali žive duše. Odgovor je preprost: le kdo bi se mučil po strmih in pregrelih travah nad Selami, ki napeljujejo na lovsko zvijačno in hkrati udobno speljano pot proti vrhu? Vsem tem nevšečnostim se izognemo, če se peljemo po sicer ozki, vendar asfaltirani cesti. Ta se v Ljubinju odcepi od stare povezave med Knežo in Tolminom in nas pripelje na planino Stador približno 1100 metrov visoko; od tu je le še dobro uro hoda do vrha. Jasno je, da vsi obiskovalci Kobilje glave izberejo asfaltno varianto: glavno parkirišče je na planini Stador, drugo pa na slab kilometer oddaljeni planini Lom. S te strani ni samo najkrajši, ampak tudi najudobnejši dostop na vrh.

Ker je Kobilja glava s svojim dolgim vratom iztegnjena daleč nad nižinski svet Soške doline, na tej, južni strani, leži vse pred nami: od morja v Tržaškem zalivu čez Kras na Kolo-

vrat in Matajur do Kanina in naprej od zahoda čez severno stran, od Krna čez Rdeči rob, po vsej dolžini Spodnjih Bohinjskih gora do Porezna in bližnje Kojce. Sredi te impozantne verige gora, hribov in gričev – tudi teh na Tolminskem ne manjka, saj je najnižja točka pri Mostu na Soči le 167 metrov –, torej z našega razgledišča kar na parkirišču na Stadorju ali z vrha Kobilje glave, bi nas poznavalec opozoril na Tolminski Triglav. Sami ga ne bi »porajtali«, to so namreč trije res skromni vrhovi, postavljeni v vrsto po zaraščenem slemenu, začenši z višino 1167 metrov takoj nad planino Lom, drugi ali srednji jih ima še 1142, zadnji ali spodnji pa se vzpne le do 1053 metrov. Tolminski Triglav je tako neznaten hrib in v svoji sosesčini z ničemer posebej ne izstopa oz. ne vzbuja pozornosti, da se človek vpraša – sicer brez vsakih zlih namenov – kako to, da so tako znamenito ime, kot je Triglav, »pokonzumirali« za tako skromen hrib. Tu bi moj prijatelj, navdušen alpinist, ki – razumljivo – oživi šele v skalovju nad drevesno mejo, obupano zastokal: »Sama hosta!« Sploh pa ne vem, s kakšno zvijačo bi ga spravil tja gor ... Še najbolj zanesljivo bi v sezoni »prijel« na pravi tolminski sir z bližnje planine Pod Kukom.

Skica: Janez Plestenjak

Je res Kobilja glava?

Končno je že čas, da se vprašamo, od kod nenavadno ime gore – Kobilja glava. Najbolj preprosto razmišljanje gre v to smer, da gora po obliki spominja na kobiljo in potemtakem tudi na konjsko glavo. Z veliko fantazije bi se iz tega dalo nekaj izvleči, ne bi pa prišli nikamor, če bi skušali ugotoviti, kdo je iznašel konjsko ime za to goro. Celo domneva, da gora z določenega opazovališča morda spominja na silhueto kobilje glave, naleti na prvo oviro v Miheličevem vodniku po Julijskih Alpah, kjer pravi: »Njeno travnato sleme piramidaste oblike /.../«. Pod sugestivnim vplivom take avtoritete se nam res prikaže nekaj variant piramide. Toda to je slepa ulica za nadaljnje razmišljanje, saj se gora imenuje Kobilja glava. Kaj, ko bi kljub vsemu poskusili najti rešitev v fantazijskem svetu, v svetu, ki ga vidijo le nekateri ljudje, in to predvsem slikarji?

Odločitev, da poiščem pomoč za razjasnitev imena Kobilja glava pri slikarjih, sploh ni bila težka, saj že tri desetletja živim v Škofji Loki. Na ozemlju nekdanje velike škofjeloške občine namreč po mnenju nekaterih poznavalcev ustvarja največ priznanih likovnih umetni-

kov na kvadratni kilometer v primerjavi z vso Evropo. Tu se moramo sicer skromno popraviti in za vsak slučaj izvzeti Pariz, ampak tam je pač svetovno zbirališče slikarjev. V naših domačih razmerah pa škofjeloški slikarski primat zagotovo drži: spomnimo se le žirovskih naivcev, npr. očeta in sina Sedeja, Peternelja Mavsarja pa cele vrste akademskih slikarjev v Loki in bližnji okolici od Dore Plestenjak, Janeza Hafnerja, Berka Berčiča, Pavla Florjančiča pa do Franca Novinca, ki si je povečal že tako visok umetniški sloves z udeležbo na največji jugoslovanski alpinistični odpravi na Mount Everest leta 1979.

Poseben sloves kot upodabljaivec živali, ravno pravnjki za našo rabo, ima brat gospe Dore, Janez Plestenjak. Cenjeni gospod Janez velja za izvrstnega specialista za živalske portrete. S fotografsko natančnostjo zna gospod Janez upodobiti katerokoli žival, zlasti pa spominke portrete hišnih ljubljencev.

Na moje previdno napeljevanje k stvari, če bi hotel iti pogledat na Tolminsko »bolj za hec kot zares«, če je na Kobilji glavi kaj konjskega, se je prav od srca zabaval in bil takoj za.

Tako sva se sredi maja dva razigrana mlada penzionista odpeljala iz Škofje Loke po Selški

Skica: Janez Plestenjak

dolini skozi Železnike v Baško grapo do Kneže, od tam pa po stari bližnjici čez Hum proti Tolminu in skozi Podmelec do Ljubinja, kjer naju je v vlogi lokalnega vodiča s soprogo čakal Ivan Božič, nekdanji tolminski župan in poslanec v državnem zboru. Po pristrčnem pozdravljanju se je Ivan takoj začel opravičevati, da je gora precej zapuščena, da so se senožeti že grdo zarasle ter da bo težko kaj pametnega povedati in pokazati. In res, Kobilja glava v ničemer ni posebno atraktivna. Ima eno samo markirano pot na vrh, tako da za pohodnike moderne dobe res ni vabljiva. Toda za mnoge »mlajše penzioniste« in njim podobne somišljenike, ki nas noge še dobro nosijo in pri srcu še nič ne zbada, je obisk Kobilje glave zanimivo in prav nevsakdanje doživetje.

Skromni ljubitelji gora, pa tudi bolj ali manj znameniti osvajačci nekoristnega sveta, si svoj cilj najprej ogledujejo iz doline. Tudi mi nismo kar zdrveli na vrh. Naš spoštovani vodnik Ivan nas je najprej popeljal na južno ramo gore z

imenom Kobala. Tu gori je izredno priljubljeno odskočišče za zmajarje, jadrалce, jadrалne padalce in njim podobno mednarodno društvo pogumnih fantov in deklet. Tu je padla prva domislica o konjskem imenu gore: Kobala bi bila lahko tolminska narečna popačenka iz italijanske besede cavallo – konj. Toda le zakaj bi celo pri taki malenkosti potrebovali nevšečno pomoč zahodnih sosedov, saj imamo pri roki staro izročilo, ki pravi, da se je nekoč tu kovalo konje. Ker pa se je to izročilo praktično izgubilo v vsakodnevni rabi, se je udomačila raba v obliki Kobale, češ da se tu čez svet prekobali iz ene doline v drugo. Po drugi strani pa je res, da se je s te točke, s Kobale torej, tudi našemu slikarju zazdelo, da vidi konja oz. kobiljo glavo, »kot je razvidno iz priloženega!« Da ne bi bilo vse skupaj hipni privid, je umetnik sliko iz glave nemudoma prelil na papir. Po prvih umetnikovih skicah smo bili prepričani, da smo prišli na cilj. Vse kaže, da so davni prebivalci teh krajev prav tako videli kobiljo glavo v delu svoje gore,

Kobilja glava v zimski preobleki

Edo Kozorog

ki jim je skopo odmerjala njihov vsakdanji kruh, prav tako kot se je prikazala v umetniški fantaziji škofjeloškega slikarja Janeza Plestenjaka.

Odkritje seveda ni epohalno, smo pa kar navdušeno sprejeli ugotovitev, da obris gore na južni strani, to je s pogledom od tolminske strani, resnično ima nekaj konjskega, posebno še, ker nam nihče od domačinov ni ponudil boljše razlage. Celo več: vsi vprašani so začudeno priznali, da nikoli še pomislili niso, da bi bila gora podobna Kobilji glavi. Šele pozneje nam je Ivan Božič poročal tudi o nekaterih domačinih, ki so kar naenkrat vedeli, da ima gora konjske obrise.

Nekdanjih pastirjev ni več

Zadovoljni smo se vrnili nazaj, na deset minut oddaljeni Stador, da uspeh po lepi slovenski navadi slovesno zalijemo. Le nekaj metrov nad cesto stoji Koča na planini Stador, skromna v vseh pogledih, razen glede okusnosti njene kuhinje. Pod imenom testenine se npr. na jedilniku skrivajo tako okusni špageti, da jim še daleč čez mejo ni para; pa ješprenjček: iz njega se širijo neverjetne vonjave in okusi, ki jih ne bi prisodili tako skromni jedi v skromni koči; in končno (čeprav to ni vse): edinstvene palačinke s figovo (!) marmelado. Postregel nam je oskrbnik, visok, tršat možakar resnega obraza in kratkih suhoparnih odgovorov. Na naše pohvale, kako izvrstno kuharico si je znal pripeljati sem gor, je s samoumevno mirnostjo kratko zinil, da kuha sam. Ostali smo brez besed.

S pomočjo »konjskih moči« naših avtomobilov nas je g. Ivan Božič popeljal do kilometer oddaljene planine Lom. Pred severnimi vetrovi učinkovito zaščitena planina ima značilen videz tolminskih planin z majhnimi zidanimi stanovi, ki so prekriti z rjavečo pločevino, ki začuda ne učinkuje moteče – nasprotno, zdi se celo edina primerna za to skromno okolje. Čeprav je večina stanov tako rekoč neopazno spremenjena v počitniške hišice, na planini še vedno pasejo. Tu so lastniki ohranili pristno in skromno zunanost, za razliko od pogoste, neokusne baharije drugod po Sloveniji.

Smerokazi nas opozarjajo, da gre tod, mimo planine Pod Kukom, kjer je naprodaj pristni tolminski sir, pot na znamenito planino

Razor. Ta pa že dobiva znaten obisk z bohinjske strani – z žičnice Vogel.

S planine Lom zavijemo desno po kolovozu, ki se postopoma izboljša v gozdno cesto; po nastanku oz. izgradnji ji pravijo tudi vojaška cesta. Ta nas pripelje do Hude grape, kjer pustimo avtomobile, saj že ime samo pove, da jih je škoda za nadaljnjo vožnjo. Po četrturnem sprehodu pridemo do razglednega ovinka, kjer se strma pobočja Kobilje glave z neizrazitim slemenom prevesijo s severne v vzhodno smer. Ivan nam na tem mestu postreže s toliko zgodbami in starožitnimi imeni, da jim je vredno prisluhniti.

Ustavili smo se pravzaprav na robu opuščene planine Temno brdo. Okrog zidane mlekarne se je ohranil le slab hektar pašnika, pred komaj petdesetimi leti pa se jih je tod razprostiralo več sto hektarov, če prištejemo še planino Rut. Zdi se neverjetno, kako se je ta svet spremenil: še leta 1956 je bilo na Temnem brdu devet pastirjev in en mlekar zadolženih za sto trideset molznic, dvajset junic in osem koz. Mladi pastirji so vstajali vsako noč ob dveh in se v vsakem vremenu, brez luči, odpravili na eno uro oddaljeno molžo na Jalovnik. V brentah so v mlekarno na Temnem brdu prinesli vsak po štirideset litrov mleka. Mleko so tehtali in če ga je bilo več kot za eno brento, so ga nosili še v kanglah in golidah. Poznano je še staro ime za kanglo, ki so ji nekoč pravili kambač. Izdelan je bil iz lesa in medeninastih obročev.

Mlekarstvo in sirarstvo sta imela v starih časih tak gospodarski pomen, da so za pridobitev novih pašnikov izsekali edinstven gozd stoletnih jelk. Menda se je to zgodilo pred skoraj dvesto leti. Ostalo pa je ime Temno brdo po temnem iglastem gozdu.

Na planini Lom je bilo v letih 1950–1953 še sto molznih krav, šestdeset junic, dvajset konjev, osem volov in petdeset koz. To čredo je oskrbovalo šestnajst pastirjev in en mlekar. Na planini Stador je bilo pol manj osebja in živine.

Pogoj za vse planine je tekoča voda. Okrog in okrog Kobilje glave, torej na višini 1200–1300 metrov, objema goro blagodejni pas izvirov in studencev. Nekoč pravi dar božji, danes pa zaenkrat še nepomembna zanimivost.

Revščina je bila nekoč tako huda, da ljudje denarja skorajda niso poznali. Zaradi varčeva-

nja je bila npr. samo ena petrolejka pri mlekarju in vsa dela se je moralo opraviti podnevi. Na planinah so dan za dnem »peli« polenta, krompir in močnik, vse skupaj zalito s »prazno skutnico«.

Po prodaji sira je bilo zelo dobro, če je krava »preživela« sebe (za sol), pastirja (za plačo) in še nekaj za »rabote«, to so obvezna dela na planini, npr. popravilo poti, priprava drv, beljenje sten, vzdrževanje močila, trebljenje, črtenje in podobno. Obseg del so si razdelili po deležih, ki jih je imel posamezen gospodar na planini.

Bilo je hudo, a so le nekako preživeli in včasih tudi kakšno dobrovoljno zapeli, kot sta nam povedala zadnja pastirja Andrej Leban - Bergincev iz Zadlaza (planina Lom) in Viktor Šavli - Janov iz Zadlaza (planini Rut in Temno brdo).

Prestrma pobočja za govejo živino so kosili, sena pa niso vlačili ali vozili v dolino, temveč nosili na podoben način kot nosači na strehi sveta, v Himalaji in v Hindukušu, z bremenom na glavi. Razlika je predvsem v tem, da azijski nosači oprejo tovor na čelo s trakovi, nekdanji Tolminci pa so oprli breme na čelo s prožnimi palicami in lajšali težo z rokama od spodnje strani bremena. Kako žilavi ljudje so nekoč živeli v teh krajih!

Nekoč so vse poimenovali

Oglejmo si še nekaj starih izrazov iz teh krajev. Stroje so zelo strme struge, ki v navpični smeri presekajo pobočja Kobilje glave in sosednjega Žabiškega kuka. Tu se ena ponaša s skrivnostnim imenom Papeška dolina, seveda pa nihče ne pomni, da bi kdaj kak papež lazil po teh divjih strminah.

V bližini, a bolj nizko, redki poznavalci vedo za Skaladivko, še neraziskano jamo, kjer naj bi bila naselbina pračloveka.

Pod vrhom Kobilje glave so Počivala, ki pričajo, kako malo je bila vredna v starih časih delovna sila. Gosta senca gorskih bukev je bila namenjena živini, kratka, važno je bilo živinče, ne pa človek. V bližini Počival se svet obrne, zavrti okrog slemena, zato se tu reče na Vrtelovki. Na Prevejku pa se teren prevesi.

Melina je strmina, kjer je med travo pomešan grušč oziroma kamenje.

Sušence so bile male senožeti bajtarjev, črti pa jase, kjer so počrtili oz. posekali drevje za majhen pašnik sredi gozda.

Sočica ni pomanjšana Soča, čeprav se njena čudovita barva včasih zalesketa z vrha Kobilje glave, temveč Sončni rob oziroma izrazito sleme, ki ponekod celo preide v strmi raz.

Za zanimivost pogledimo še v pol dne hoda oddaljeni svet pod Podrto goro: na tolminski strani v vasi Čadrg ji rečejo Posuta gora. Če jo nekaj časa ogledujete s primorske strani in hkrati poznate bohinjsko, ugotovite, da imajo oboji prav.

Na robu Temnega brda poslušamo Ivanovo pripoved o tem, kako so ljudje kljubovali oblasti v času italijanske okupacije od začetka 1. svetovne vojne pa do kapitulacije septembra 1943. Z vedno večjim občudovanjem razmišljamo, kako hude čase so ljudje preživeli takrat. Ne pozabimo, da je bil tod ta svet nekoč gol in pregleden. Domačini se s ponosom spominjajo Jožeta Rutarja s Knežkih Raven, ki je bil dvanajst let kurir organizacije TIGR, pa ga nikakor niso mogli ujeti in prekiniti zveze med Primorsko in matično Slovenijo. Italijanskim oblastem je šel mož tako na živce, da so se proti njemu združili karabinjerji, financarji in alpini, elitni vojaki kraljevske italijanske vojske. Na jugoslovanski strani pa so mu postavljali neuspešne zasede graničarji, policisti in lovski čuvaji, kajti v »kehi« bi ga zelo radi videli tudi lovski zakupniki z obeh strani meje, saj jim je kdaj pa kdaj izmaknil gamsa, da je družina za spremembo dobila nekaj mesnih obrokov. Glas o takih junakih se je širil od ust do ust, od hiše do hiše, od vasi do vasi in ljudem dvigal moralo. Staremu Rutarju nikoli niso prišli do živega, umrl je spokojno pred nekaj leti v domači hiši.

Oj Rut, oj Rut, pokonc ravan,
v Planjo jo brišem vsak dan,
o polnoči me že skrbi,
kje kravica Drobna leži.
V Planji se obad zredi,
za Drobno se zapodi.
Bzzz Drobna zbežlja,
skoz Ušje na Sušje,
Drobne več ni,
pa tudi mleka od Drobne
pri muži več ni.

(Pesmico je zapisal Viktor Šavli, a ni avtor.) ●

Kresilnik

Strašno vreme je prihrumelo v planino

✍ Dušan Škodič ✎ Oton Naglost

Čudni znaki na nebu

»Moj bog, kok je dn's zvezd,« je dahnila Reza, ko je stopila iz revnega stanu in si pretegnila od slamnatega ležišča razbolen križ. Vrata za njenim hrbtom so se ječe priprla in zajezila begajočo svetlobo lojenice, ki se je trudoma prerivala na prag in steptano zemljo pred njim. Nad Dleskovicem in Ojstrico se je šele rojeval dan, a govéd v štalah je že nestrpno mukala in čakala izpustitve na pašo. »Slab kaže za dn's, čeprov je jasn,« je zanergala Mica, ki je prav tako stopila pred stan in se razgledala naokoli. Pod bosimi nogami je začutila na pol strjen včerašnji kravjak, ki pa je bil že mrzel in neprijeten. Podrgnila je z nogami po pomendrani travi, ki je ta dan začuda sploh ni omočila jutranja rosa, in hitela odpirat léso. Vseh devetnajst repov se je kot po navadi hotelo naenkrat zbasati skožno, zavihetela je nekajkrat s palico po prerivajočih se hrbtih, a ni bilo skoraj nobenega učinka. Med nestrpnim mukanjem in hropenjem so se rogate prikazni počasi in v neredu kobacale ven in nemočno čakale, da ju pastirici usmerita na pašo. Seveda pa to še ni šlo kar takoj. Ženski sta najprej pograbili vsaka svoj žehtar, se usedli pri izhodu iz ograde in molznicam sproti pomolzli sveže jutranje mleko. Druga za drugo so se mukajoče krave končno izvile iz človeškega prijema in zakoračile v svoj zelenja polni dan. Planina Dolga Njiva je začejala običajen nov dan, podoben vsem dosedanjam, odkar sta ti oveneli dekli iz Luč in Solčave prišli past tja pod krvavški Zvoh.

Prejšnja leta je bil zaradi obilne krme na vsem Savinjskem velik prirastek in živine se je kar trlo po hlevih. Gospodarji so tipali po okolici in Rezo ter Mico je opravilo zaneslo celo na planine nad Kamnikom. Tam letos niso pričakovali tako obilnega odjéda, zato so lahko dali čez poletje v najem. Kar štiri dni so hlapci in obe dekli gnali govéd skozi ves raz-

vlečeni Podvolovljek, dolino Korošico, čez Koren in vse do tod. Muka za živali in ljudi je bila velika, cikle so obema ženskama na sicer utrjenih nogah pustile krvave žulje, prignali so pa le. Kdo dekle sploh vpraša, ali je kaj težka in naporna paša? A ko so enkrat na planini, na svojem, je že kmalu vse pozabljeno.

Mica, ki je bila nekaj let starejša in nekoliko šepava, je tudi tisto jutro pognala živád proti Škrbini kakor že ves teden po velikem šmarnu. Reza ji je le prikimala in s pogledom pospremila krave, ki so se razlile po prostranih pobočjih. Zvonjenje obeh vodnic je še dolgo odmevalo po bregéh, preden je zavrela voda v njenem kotličku in so se z masnim mlekom prelit žganci končno pokadili na grobo stesani mizi. Pošteno sta bili že lačni. Ta teden je bila Reza na vrsti za kuho, bili sta sami in že takoj na začetku sta se sporazumeli o vrstnem redu opravil. Zaupana jima je bila živina petih posestnikov in dveh najemnikov – ti so prispevali le jalovino.

Bi kar dol gnala

Ostalo jima je le še deset dni, preden se s porejenim in prerojenim tropom vrneta v dolino, pod domačo streho.

Menda bi moralo zvoniti poldan, tam od Kokre, vendar ni. Séver je dopoldne že tako neusmiljeno pritiskal in plal zrak gor, navkreber, v osojna pobočja Zvoha, da ni bilo iz doline slišati prav ničesar. Namesto oddaljene-ga, svetlega pozvanjanja zvona Matere božje se je opoldne čez Grében iznenada prekobalila nekakšna črna in grozeča divja jaga. Ostudno masno testo, ki je kot pobesneta, s hudičevim kvasom prepojena glina kipelo prek grebenov, je počasi polzelo po pobočjih in dušilo prestrašeno mukanje. Mici je, ne da bi prej sploh pogledala skozi okno, nenadoma otrpnila roka nad kotlom, v katerem je mešala sesirjeno mleko. Nekaj ni bilo prav. Z rokami, zakopani-

mi v predpasnik, ob katerega si jih je brisala, se je pojavila na pragu in uzrla prebledelo Rezo, ki ji je tekla naproti.

»Čuj, t'k me je strah, jaz bi pa kr gnala dôu. Še sneg bo, kok'r kaže.« »Sej s'm rekla, ves cajt se mi je zdel', da bo nekej,« je zmedeno zajecala Mica in odvrгла veliko, zajemalkasto kuhalnico nekam v temni kot. Skupaj sta se zagnali proti Škrbini. Usekalo je prvič in takoj zatem še drugič, še močnejše, in ženski sta od strahu in zvočnih akrobacij v zračnih plasteh nad planino kar nehote pokleknili v travnati breg, iz katerega se je razlivalo grléno tuljenje prestrašenih živali. Te so se stisnile v sam vase krožeč vrtinec, ki ni vedel ne kod ne kam. Vodnice so se popolnoma zmedle, teleta in

jalovina pa so blaznela v svojem prastrahu. Že naslednji sunek vetra jim je vrgel v obraz šibre ostre sodre. Po robéh bleščeča se Srebrna resa je v naslednjih minutah utonila v poplavi belih kroglic, ki so prekrile pašnike, in je trudoma zdihovala po svežem zraku, ki ga je bilo vse manj in manj. Pastirici sta se zaganjali v breg in v metežu komaj našli prestrašene repe, ki so se zatekli prav pod sedlo. Le kaj vendar vedno žene živali tako visoko, kadar se jim bliža nevarnost? Palici sta takoj in neusmiljeno zapokali po poblaznelih hrbtih, ni bilo več časa za nika kršno milost, Mica je klestila s svojo leskovko, odziva pa vseeno ni bi bilo. Šele ko je petič ali šestič usekala staro Lisko, da je palica od same groze zahreščala na njenem križu, se je stara

Planina Dolga njiva pod Krvavcem

vodnica vendarle pognala navzdol. Čreda se je hipoma udrila kot plaz, ki ga ne ustavi več niti božja dlan. Vreme pa se je še kar spreminjalo. Na slabše. Sodra se je zgostila, se razblinila v kristale in se spremenila v tihe, široke in težke zastirke, ki so neslišno legale na nepopaseno travo. Obe sta se trudili, kakor sta se le mogli, noge v coklah so se jima lomile v gležnjih, a cokle so spodletavale na pobeljenih bregéh, kot da bi se norčevale iz svojih lastnic. Pred prelomom poti, kjer se pot zvrne na domačo planino, se je živina nenadoma in brez vidnega razloga zaustavila. Naj je Mica počela kar koli – leskovka je pokala po hrbtu, riti, vimenih in med rogovi preplašenih krav –, vodnica je le še rjovela in se ni premaknila nikamor več. Niti za

korak. »Fertik, prekleto!« je pastirica pljunila v veter, da ji je njena lastna slina priletela nazaj v obraz, a tega še opazila ni. Prijela je s premražen roko vodnico za rog in jo objela z onemoglim pogledom. Ta se je v bolečem vzdihu, ki se ji je izvil iz hropečega goltanca, kot pokošena zvalila na tla in jo pogledala z debelimi, obtožujočimi očmi. »Zakaj me vendar tepeš, saj sva na istem?«

Odrešilne iskre ni bilo

Reza, ki je vsa premočena in prezeblja pridrsala do črede, je takoj videla, da gre za glavo. Mica je čepe, na smrt premražena medlela, sedeč ob vodnici; sesedla se je v belo, snežno postelj. Krave, ki so se stekle v gručo, ki se je danes očitno namenila ostati kar tam, kjer je pač bila, so obnemogle popadale v bližini in izdihovale skozi nosnice oblačke bele sopare v tisti presenečeni, mrzli poletni zrak. Hrbti so se jim pobelili, a ko je Reza pokleknila k obnemogli tovarišici, je opazila, da je tudi sama že do gležnjev in čez v snegu. »Sěj bo, sěj bo, Mica,« je mrmrala skozi trepetajoče zobovje in jo božala čez mokro ruto, ki se ji je povešala na vedno bolj zaspane oči. »Čaja bom prinesla, že grem, Mica, joooj, Mica, kuko je don's mraz, Mica ...« Nato se je nenadoma ovedela in se zagnala po bregu. Takoj se je prevrnila, snega ji je naphálo pod krilo, za srajco, cokle so se ji snele, da še vedela ni, kdaj. Šele v mraku se je pritipala v bajto. Ognjišče, v katero je zagrebala roko, je bilo ledeno. Veter iz razpoke na strehi, iz katere se je izvijal na plan dim ognjišča brez dimnika, je izpil njegovo toploto vse do zadnje iskre. Na polici je s težavo otipala kresilnik in jeklo. S premrlimi prsti je udarila, a namesto šopa isker ugledala le razmrcvarjen prst, iz katerega je leno primezela temna, skoraj črna kri. Zaradi prezebllosti sploh ni čutila bolečine. Nadaljevala je to početje. Brez postanka, vedno znova in znova, je z od mraza in onemoglosti zaslepljenimi očmi tolkla, kamor je padlo. Po prstih, po jeklu ali mimo, iskre so se radodarno kresale in padale na prazno ognjišče, ki ga ni nihče napolnil niti z netivom niti s trskami.

Hlapci, ki so prišli čez deset dni na planino, da bi pognali čredo domov, so našli šepasto Mico zmrznjeno med negibno čredo, Reza pa je sedela vsa trda v svojem pastirskem stanu

ob ugaslem ognjišču s kresilnikom v rokah. Že davno se je prenehala truditi s kresanjem tiste odrešilne iskre. Strjena kri na njenih členkih je bila črna in brezizrazna kot kamen.

Opomba: Ideja za zgodbo se je porodila ob knjigi F. Malešiča: *Spomin in opomin gora, v kateri na strani 14 piše: V Dolgi Njivi za Kravcem se je tisto leto pasla živina, privedena s*

Štajerskega. Bilo je devetnajst goved in dve pastirici. Nekega dne se je nenadoma stemnilo, nastal je silen vihar in zapadlo je snega, kot ga niti pozimi. Nastal je mraz, živina je zmrznila na pašniku, pastirici pa so našli zmrznjeni. Eno na pašniku med živino, drugo pa v koči, sedečo, zmrznjeno ob ognjišču s kresilnikom v roki. Od takrat je preteklo šeststo do sedemsto let. ●

Vzemi si čas in prisluhni

Bavški Grintavec nad planino Zapotok

 Jana Remic

Vožnja z Vršiča proti Trenti je v hipu postala izjemno doživetje zgodnjega jutra. Sonce je s svojimi zlatimi žarki pobožalo konice vrhov in pozabila sem šteti ovinke, ki so me še ločili od odcepa, ki vodi k izviru Soče. Celo ustavila sem se in skoraj z zadržanim dihom spremljala zlati dotik, ki se je spuščal vse niže, dotik sonca, ob katerem so oživele sence za grebeni vrhov, zgodnje jutro pa je polagoma bledelo v jasen sončen dan. Zadnja Trenta me je pričakala v senci in moj korak čez široki beli prod je spremljal prijeten hlad. Skalni vrhovi okrog doline so bili nekaj minut kot v zlatu in kmalu je bilo tudi v dolini začutiti toploto, ki se je počasi širila v prav vse skrite koticke.

Kočica je še tam

Nezadržno hrepenenje me je posrkalo ... v tišino, v dremajoče bukove gozdove, v rahel piš vetra, na delček zahtevne, izpostavljene poti ... Zdelo se je, da sem tedne in mesece dolgo čakala na dan, ko bom znova prišla, na dan, ki bo poln sonca in svetlobe, na dan, ki je že v najzgodnejšem jutru upanje, toplota, svetloba, ljubezen ...

Zatrej je bil vse ožji in nazadnje je stezica zavila na desno čez kamniti plaz v svetel gozd. Pod seboj sem čutila vse globljo ozko dolino, iz katere me je sem ter tja pozdravilo oddaljeno šumenje slapa. V tišini jutranjega gozda sem se za trenutek ustavila ob starem znamenju ob poti, kmalu pa me je korak vodil čez slikovite grape; prijetno mehka, precej strma stezica se je dvigala skozi gozd, ki je naenkrat zažarel. Skozi veje je planila svetloba sončnih žarkov in moje srce je zavriskalo v pričakovanju dne. Skozi visoke trave, na katerih so se še bleščale kapljice težke rose, sem si utirala pot do idilične pastirske kočice na planini Zapotok. Koča sameva prepuščena zobu časa in vremenskim razmeram, zato se ji vedno približam počasi,

medtem ko mi zastaja dih v strahu, da je bo del že podrt. Delček planine je, nenadomestljiv delček naše kulture, delček, brez katerega planina Zapotok nikdar več ne bo tako lepa, kot je zdaj. Tokrat sem si oddahnila, še je stala, na terasici pa je bila skupina mladih alpinistov, ki so si jo vzeli za prenočišče. Pozdravili smo se in dotaknili so se me njihovo veselje, nestrpnost, pričakovanje.

Čez bistri izvirček sem zavila na levo pobočje doline, na katerem me je sprejel macesnov gozd. Mlade, svetle iglice so dovolile sončnim žarkom, da potipajo gozdna tla; v grmičjih borovničevja sem pogledala za borovnicami. Občudovala sem deblo mogočnega macesna, ki je ležalo čez pot. Polno je bilo luknjic, domovanj drobnih žuželk in črvičkov, ki so si v njem našli bivališča. Roka mi je spoštljivo zdrsnila čez sto in sto letnic, ki so pričale o davnem življenju, ko je bilo drevo še mlado in močno in je doživljalo sončne in deževne dni, ko je z neverjetno močjo kljubovalo viharjem in težkemu snegu. Rada imam skrivenčene veje, na katerih so si še nedavno ptice spletale gnezda; zde se kot zgarane roke ljudi, ki vse svoje življenje in ljubezen puščajo na svojih njivah. Vzpela sem se na deblo in sedla med veje, čutila sem, da skriva v sebi tisoč skrivnosti, lepih, pa tudi težkih in žalostnih zgodb. Zdelo se mi je, da bi lahko dneve in dneve sedela tam in poslušala, kot drevo spremljala čarobno in tiho življenje, ki je trepetalo naokoli, uživala v razgledih po vsej dolini in poslušala skrivnostno in oddaljeno bobnenje skal, ki so padale v globine ...

V resno ubranost globin

Na nizkih gorskih travah, med nežnim cvetjem in vse redkejšimi grmi ruševja je ležalo vse več sivih skal in balvanov. Vrh Bavškega Grintavca, ki je bil še s planine videti zelo oddaljen, mi je bil naenkrat precej bližji.

Greben Plešivca, Trentskega Pelca in Srebrnjaka je najvišji prav na vrhu Bavškega Grintavca, na katerem se obrne proti Kanskemu prevalu, ki se nadaljuje z grebenom, povezanim s Pelci. Pravzaprav se obe verigi vrhov dvigata od severovzhoda, visoko nad praviljico lepo planino Zapotok, ki jo ozko zapirata. Belo skalovje se je v močni dnevni svetlobi kar bleščalo, morala sem si nadeti sončna očala, hkrati pa sem pela hvalnico čudovitemu svetu okoli sebe. Ne, zagotovo nikjer ni tako lepo kot na teh svetlih skalnatih vrhovih Juljskih Alp! Čez melišče je vodila položna stezica proti sedlu Kanski preval, nazadnje pa se je na travnatem grebenu v ključih vzpela do drznih prepadnih sten.

Stopila sem na senčno stran stene, močno sem doživljala stik s hladno steno, živela sem resno ubranost globin in tihe divjine okrog sebe. Stopala sem narahlo in previdno, da ne bi zmotila globokega miru, ki je vladal visoko nad zeleno, s soncem obsijano pokrajino. Sledila sem jeklenici po strmih skalah, nekje vodi celo čez rahel previs. Znova sem, tako kot prej ob podrtem macesnu, doživljala tisto nemogočo željo, ko me veličastje trenutka sili, da bi ostala, da bi še in še doživljala dano, hkrati pa si enako močno želim takoj, v naslednjem hipu naprej, želim se gibati in doživljati še vse, kar je na poti, vse nadoživeto.

Iz resnih, senčnih ter mogočnih sklanih arhitektur pa sem naenkrat prišla na raven greben, na katerem so me veselo objeli sočni žarki. Igrali so se s sencami, ki so se vse manjše in manjše skrivale za višje skale in grebene, in se veselili z menoj. Tistega dne jih na nebu ni motil noben oblček in neovirano so poljubljali ranjeno gorsko cvetje, ki ga je pred nekaj dnevi brezobzirno tolkla težka sodra. Sprehod po divjem, ostrem grebenu je bil kot pesem; na vzhod so strmo padala bleščeča, že topla

Tu skozi pridejo le bolj vitki ...

 Peter Strgar

pobočja, na zahodni strani pa so še vladale hladne in temne sence, ki pa so se premagane vse bolj umikale v najbolj skrite kotičke med skalovjem.

Greben se je nepričakovano končal pred široko, precej krušljivo gmoto, ki se je strmo vzpenjala proti nebu. Sem ter tja so mi bile znova v pomoč jeklenice, stezica si je z neverjetno iznajdljivostjo utirala smer; nekje je bila šodrasta, potrudila se je čez velik balvan, skozi ozek preduh, pa znova čez neprijeten šodrast svet, skozi spolzek vlažen žleb in čez nekaj velikih skal ... potem je obstala ... kamniti mostiček na vrhu je še vedno stal, zdelo se je skoraj neverjetno, po vsem sneženju in neurjih, ki so sledila mojemu zadnjemu obisku na gori. Nekaj časa nisem mogla obstati, hodila sem po vrhu, gledala, pozdravljala, želela objeti, se končno umirila ...

Koliko svetlih vrhov!

Komna in Krn daleč na jugu, vzhodno od njiju Lepo špičje ... pa Kanjavec, Vršac ... dalje sem se pomudila na mogočnih Triglavovih prostranstvih, ki jim sledijo Stenar, od tam je videti prav posebnih oblik, pa divje stene Šrlatice in Ponci, Razor in prelepi Prisojnik, od katerega se proti vrhu Bavškega Grintavca dviga greben, v katerem mi je bil najbližji Srebrnjak. Globoko proti jugu pa se je spuščala zelena

Slika na prejšnji strani:
Bavški Grintavec visoko nad Trento

 Oton Naglost

dolina Trente; srebrno zeleni trak Soče v njej je bil tistega dne nedosegljiv mojim očem. Obrnila sem se na svojem razglednem prestolu, moj pogled je takoj pritegnil svetli Jalovec, od njega sem pozorno sledila pobočjem Travnika in Mojstrovk na vzhodu, na zahodu pa divjemu grebenu Pelcev in idilični planini pod njimi. Visoko nad njimi sta stala Mangart in greben Loške stene. Potem sem nekaj časa začudeno opazovala tri velikanske gmote: seveda, najbolj zahodno je bila Strma peč, potem Montaž, Viš, ampak to tretje ... morala sem vzeti zemljevid ... da, samotna, mogočna gmota je bila Jerebica! Naslednja gorska skupina je bila Kaninova, veselo sem pozdravila Škednjovec, pa Veliko Babo, Prestreljnik in Rombon, daleč na zahodu pa je bilo videti nekoliko temnejšo žago vrhov Dolomitov ... Moja malica je že pošla, jaz pa sem se kar vrtela in pila lepote okolice ...

Vse do trenutka, ko sem spoznala, da je vendar neskončno število drobnih doživetij na poti tisto, kar daje čar in lepoto dnevu. Zato sem se znova prepustila stezici, pokimala sem cvetoči blazinici slečnika, pogladila svetel balvan ter nezaupljivo preverila, ali velika skala ob moji teži ne bo zdrsnila v globino, in kmalu sem bila na grebenu ... Rahel vetrič je vel čezenj, sence na zahodni strani so se poskrile v temačne grape. Razprostrla sem roke in lahko sem si živo predstavljala, da me je vetrič ponesel proti grebenu Pelcev, s priprtimi očmi sem sledila letu med plastmi zraka, dokler nisem opazila dveh planincev, ki sta mi šla naproti. Z nasmehom sem se v hipu vrnila na ostri greben, ju pozdravila in se kmalu spustila med lepote skalnih katedral ... na delček poti, ki je čisto prekratek.

Modrost starega macesna

S težkim srcem sem odhajala iz bleščeče, skalne pokrajine, vendar pa so me na travniku najprej pozdravili živahni metulji, ki jih je privabilo toplo sonce. Vse več cvetja je kimalo ob poti, balvanom se je pridružilo ruševje in me spremilo v prijetni gozd, v katerem me je čakal stari macesen in me povabil: »Daj, sedi malo, poglej, kako lep dan je danes!« Obsedela sem in prisluhnila sva večni melodiji vetra, brenčanju muh in čmrljev, pesmi ptic in dotikom sončnih žarkov. Okušala sva vonj cvetja, smol in vlažne

prsti, prijazno in resno je stekel pogovor o življenju, o lepotah nekaterih dni, pa tudi o težkih preizkušnjah, o smislu preživetega, o upanju, o ljubezni, o željah ... »Veš, rad imam to življenje. Vedno sem bil tako vesel vsake ptice, ki je gnezdila med mojimi vejami. Spremljal sem življenje gozda, pogovarjal sem se z oblaki in z vetrom sva ustvarjala čarobne simfonije. Najtežja preizkušnja zame pa je bil tisti zimski dan pred leti, ko je moje mogočno deblo padlo. Čutil sem, da nisem več močan, toda prepričan sem bil, da se meni to ne bo zgodilo ... Jokal sem in mislil, da je zame vse končano. Čez čas pa sem se prebudil iz obupa in čutil, da je v meni polno življenja ... drugače je, kot je bilo, ko sem svoje močne veje stegoval proti nebu, toda počasi sem spoznal, da je prav tako lepo. Postal sem dom toliko živalcam, mislim, da ves gozd okoli sebe še bolj doživljam, kot pa sem ga, ko sem še stal. Zdaj že vem, da bo moje deblo čez veliko desetletij izravnano z zemljo, na kateri ležim, vse, kar sem nekoč iz nje jemal za svojo rast, se počasi vrača. Vendar vem, da je svet bogatejši, ker živim tukaj. Najprej sem rasel, bil sem mogočen, pravi ponos tega gozda. Najlepsi pa so moji spomini, spremljal sem neskončno veliko življenjskih zgodb. Zdaj se počasi vračam v zemljo. Toda moji spomini bodo za večno ostali nekje zapisani ... Poglej, na neki način je bil tudi moj padec dober ... Življenje je tako polno doživetij, tako pestro, vsak dan je poseben, drugačen, vsak dan je dar, ki ga doživljam. Saj vidiš, viharne in težke dni doživljamo, da nas naredijo močne, ko pa pride tak čaroben dan, kot je danes, vedno čutim, kako lepo je življenje!« Potem je zašepetal gozd, čutila sem ljubezen in preprosto modrost starega macesna ...

Šepet gozda me je spremljal na planino, tam pa me je razveselil bistri izvir, ki priteče na plan med kamenjem ter se kot igriv potok odpravi na dolgo pot proti svežemu gozdiču. Zajela sem v dlani čisto, svežo vodo, jo pila, se čudila skrivnosti izvira prav tam, na pasu belega proda pod pastirsko kočo. Kako popolno je življenje, ko zajamem vodo, ki izvira iz zemlje in kamenja, in brez skrbi pijem, pijem ...

Polna vtisov sem se izgubila v toplem bukovem gozdu, potovala čez široki beli prod in se spet in spet ozirala ... nerada se poslavljam ... saj je tu delček tistega, kar občutim kot svoj dom ... ●

Iz dnevnika gorskega vodnika

Dent du Géant

✍ in 📖 Klemen Gričar

Marca in aprila sem nekaj časa preživel v Chamonixu, kjer turistična sezona traja praktično vse leto. Neusahljiva reka obiskovalcev zagotavlja kraju in prebivalcem stalen dohodek. Lokalni gorski vodnik mi pove, da v Chamonixu dela med petsto in šeststo gorskih vodnikov, večina Francozov, potem Angležev, Nemcev, Skandinavcev, Američanov ... pa še kakšen Slovenec se najde vmes. Najbolj popularno je tako imenovano »off piste« smučanje oz. smučanje izven urejenih smučišč. Žičnice na Grand Montets, Flegere, Brevent in Aiguille du Midi nudijo veliko možnosti za tovrsten užitek, Vallée Blanche z 22 km in mnogimi variantami pa predstavlja najdaljši »off piste« smuk v Evropi.

Velikanov zob je imeniten vrh

Ko smo smučali pod vršaci, mi je posebej padel v oči Dent du Géant, Velikanov zob. Špica, ki se drzno pne v nebo, me je privlačila že nekaj časa. Potem pa se je zgodilo: dobil sem ponudbo za vodenje in šli smo. Prebral sem še

opise in se o podrobnostih pozanimal pri Jaku (Tomaž Jakofčič), ki je že vodil nanj lansko leto.

Dan je prekrasen. Z Julie sva na prvi gondoli v Courmayeurju, izstopiva na postaji pri stari koči Torino. Za dobro jutro naju čaka dolgočasen tunel s stopnicami do nove kočice. Tam si natakneva dereze, se naveževa in kreneva po ledeniku Glacier du Géant. Pristop traja slabo uro. V strmini skrajšam vrv in mimogrede se povzpneva na sedlo Salle á Manger. Privoščiva si malico in uživava v soncu. Tako toplo je, da plezam samo v »termoflisu«. Neverjetno, včasih me pozimi zebe manj kot poleti. Na terasi Place Mummery se začenjajo konopljene vrvi, ki nekoliko skazijo vzpon. Kako lepše bi bilo plezati prosto! Vendar je, kar je, gostje se radi oprijemajo vrvi, ki jim pomagajo čez težja mesta. Tukaj je kar težko za mestno dekle iz Londona, hrabrim jo in ji z vrvjo pomagam čez težje detajle. Raztežaje skrajšam, tako da se ves čas vidiva. Na Pointe Sella jo razvežem in čez nekaj minut stojiva pri kipcu Marije na Pointe Graham. Razgled je prekrasen. Julie pozabi

na prestane muke in njeno prvo vprašanje je, če jo bom vodil na Matterhorn. Hej, Julie, saj še nisva opravila, čaka naju še spust čez južno steno! Spusti po vrvi ji gredo dobro in že sva pri nahrbtniku, ki sva ga pustila pod steno. Še sestop na ledenik in do koč Torino. Navzdol sva bolj počasna, tako da zamudiva zadnjo gondolo v dolino. Nič ne de, vzpon proslaviva z večerjo in buteljko rdečega vina in prespiva v koči Torino.

Nikoli ni tako lepo kot prvič

Naneslo je, da sem po tistem še dvakrat stal na vrhu Velikanovegazoba, vendar vreme nikoli ni bilo tako idealno kot prvič. Enkrat sem vodil skupno turo AO Jesenice in nato opravil še en vodniški vzpon z dvema angleškima gostoma. Zjutraj je bilo nebo še jasno, ob sestopu pa nas je preganjalo slabo vreme. Za tako turo se nikakor ne smemo odločiti v slabem vremenu ali če so napovedane nevihte. Stolp privlači strelo in kovinskemu kipcu Marije se pozna, da ni šale, kadar se bliska okoli vrhov.

Za vzpon moramo biti sposobni plezati III. težavnostno stopnjo, kar nam na težjih mestih olajšajo nameščene fiksne vrvi. Računati je treba tudi z redkejšim zrakom, vrh je namreč

visok 4013 m, tako da je pred vzponom dobro opraviti še kako aklimatizacijsko turo, za kar je najbolj priporočljiv vzpon na Tour Ronde (3792 m) ali Aiguille de Toule (3534 m), prespimo pa lahko v koči Torino, ki je odprta čez vse leto. ●

Med zahtevnim vzponom

Snežni vihar sredi julija

Nedokončani vzpon na Rötspitze

✍ in 📷 Bor Šumrada

Rötspitze (italijansko ime je Pizzo Rosso) je z višino 3495 m ena najlepših gora na skrajnem zahodu Visokih Tur, v skupini Großvenedigerja. To območje na meji med Avstrijo in najbolj severnim delom Italije je slovenskim gornikom malo znano. Globoko pod njim leži na severu v Italiji dolga dolina Ahrntal (Valle Aurina), ki se zajeda globoko med Zillertalske Alpe in Visoke Ture. Na jugu seže do južnih pobočij in sten Rötspitza dolina Defereggental. Proti vzhodu pa je gora z dolgimi in obsežnimi ledeniki, značilnimi za to območje, povezana z vrhovi Dreiherrnspitze, 3499 m, z obema vrhovoma Simonyspitze, 3486 m, in še bolj proti vzhodu z znanim Großvenedigerjem, 3674 m.

Dolina Windtal, v ozadju se blešči Rötspitze.

Rötspitze strmo prepada na vse strani, njegova pobočja pa prepredajo zelo razpokani ledeniki, ki niso tako dolgi in mogočni kot pri višjih sosedih. Prebivalci v dolini Ahrntal primerjajo pokrajino z Andi in tudi sam sem dobil tak občutek, saj dolgi dostopi po zelenih dolinah potekajo ves čas pod visokimi in s snegom pokritimi gorami.

Pristop na goro je najlažji po njenem severovzhodnem grebenu bodisi iz Italije bodisi iz Avstrije. Pristop iz Italije je občutno krajši, saj sta dolini, ki vodita proti pobočjem Rötspitza, dosti krajši od izredno dolge in slikovite avstrijske doline Umbaltal. Ne na eni ne na drugi strani ni nobene žičnice, ki bi nam skraj-

šala pot, tako kot je navada v visokih Alpah, zato moramo vsaj enkrat prenočiti v koči. Najsamotnejši pa je pristop iz doline Defereggental, ki je zelo redko obiskan, saj v bližini ni nobene koče. V zgornjem delu se povzpne na vrh po zahodnih pobočjih in grebenu.

Najbolj obiskana je pot s severa iz italijanske doline Aurina, dostopna z avtom iz Brunecka (Brunico), ki leži malce dlje od priljubljenega smučišča Kronplatz. Zapeljemo se po dolini do zadnje vasi Kasern, 1582 m, kjer parkiramo. Od tu imamo dve možnosti priti do koče Lenkjöchl, 2590 m. Ponujata se nam dve dolini: bolj na severu je Windtal (pot številka 12), na jugu pa Röttal (pot številka 11). Predlagam, da eno uporabimo za vzpon, drugo pa za sestop. Po obeh dolinah bomo za vzpon potrebovali približno

Snežno neurje naju je ustavilo.

Po tem grebenu se povzpne na Rötspitze.

tri ure. Krožna tura po obeh dolinah je priljubljena tudi pri tistih, ki se imajo namen povzpeti samo do koče. Od koče do vrha imamo zopet dve možnosti; lahko se povzpne naravnost po severozahodnih pobočjih na severovzhodni greben, kjer se srečamo z drugo smerjo, ki pride od severa vzdolž dolgega grebena, ki ga

dosežemo od kočice Lenkjöchl po markirani poti številka 12b na skrbini Vorderes Umbaltörl, 2926 m. Druga varianta podaljša pot za dve uri. Od stika obeh variant moramo do vrha premagati še strmi končni greben, ki v kopnem postreže s težavami I.-II. težavnostne stopnje. Ponekod je greben zavarovan tudi z železnimi palicami. Za vzpon potrebujemo dereze in cepin, prav tako vrh za ledeniško navezo ter nekaj dodatne plezalne opreme. Vse do kočice so na poti po obeh dolinah ogromne količine vode, tako da ni treba pretirano veliko vode nositi s seboj.

Zelo dobro je v koči ostati dve noči in se en dan povzpeti na Rötspitze, drugi dan pa še na Dreiherrnspitze ali Simonyspitze, ki pa so že zelo daleč od kočice. Za vzpon na Dreiherrnspitze potrebujemo od kočice do štiri ure. Prečiti je treba ledenik ter se povzpeti na vrh po snežnem in skalnem grebenu. Na Simonyspitze pa je še kaki dve uri dlje.

Najina tura

Zgodaj zjutraj sva se odpeljala iz Ljubljane in po štirih urah vožnje prispela v vasico Kasern v dolini Ahrntal. Za dostop do kočice sva izbrala dolino Windtal. Od parkirišča sva šla mimo zapornice še nekaj časa po asfaltni cesti, ki naju je pripeljala do zadnjih kmetij. Čez potok sva šla po mostu pri cerkvi, nato pa se vzpenjala po kolovozu do zadnjih planšarskih hiš na planini Labesau, 1757 m. Pot se nadaljuje po res lepi dolini, ki se zelo postopno dviga, tako da se nisva nikjer preveč zadihala, saj vsakemu strmemu odseku sledi ravnina. Lepo sva pridobivala višino in v treh urah še čez zadnjo strmino dosegla kočico Lenkjöchl. Ta ima zelo lepo lego na grebenu, kjer uživamo v čudovitem razgledu. V koči ne priznajo popusta na podlagi planinske izkaznice. Cene so primerne in jesti dobite pravzaprav vse. Do kočice se namreč oskrbnik vozi kar z motorjem, kar pa ni lahka naloga. V koči sva prespala sama. Po oskrbnikovem pripovedovanju tam ne prespi veliko ljudi. Največ jih kočico obišče čez dan, saj se večina vrne v dolino. Če hočemo naslednje jutro spiti topel čaj ali celo pojesti zajtrk, se domenimo in pripravijo nam obrok ob želeni uri. Zvečer je bilo vreme zelo oblačno, občasno je naletaval še sneg.

Vzpon

Od kočice sva odrinila ob petih še v mraku ter se v delno oblačnem vremenu in ob dobri vidljivosti začela vzpenjati po novem snegu naravnost navzgor proti severovzhodnemu grebenu. Potka sicer na začetku je, ampak ni markirana, vendar orientacijskih težav ni veliko, saj nam iskanje prave smeri lajšajo kamniti možici. Prav nad kočico se dviga vrh v obliki špice. Najina smer je potekala najprej po grebenu, nato pa po levem delu špice, kjer sva malo po njenem najvišjem mestu dosegla greben prav nad razpokanim ledenikom Rötkees. Verjetno tukaj poteka tudi prava smer. Zaradi globokega snega nisva več videla možicev, tako da sva proti začetku ledenika sledila najlažjim prehodom. V novem snegu je bil vzpon kar naporen; verjetno je v kopnem dosti lažji. Zdaj sva stopila na ledenik in ga prečila v njegovem najbolj levem delu, kjer je razpok verjetno manj. Videla sva samo eno, ki je bila odkrita.

Vsa razgreta zaradi iskanja poti po ledeniku sva šele zdaj opazila, da se nama od zahoda z močnim vetrom približuje prava snežna nevihta. Kljub vsemu sva dosegla greben ter še v močnem sneženju, megli in občutno nižjih temperaturah dosegla vrh Untere Rötspitze, 3290 m. Potem sva sledila grebenu vse do prve skalne stopnje, ki je bila zelo neugodno pokrita z nesprijetim novim snegom. Snežilo je že kar močno, na grebenu je tudi močno pihalo, tako da sva malce sestopila na vzhodno stran in se spustila v manjšo ledeniško luknjo, da bi počakala morebitno razjasnitev. Po pol ure čakanja naju je začelo zebsti, tako da sva se pametno odločila za sestop, saj verjetno tudi v soncu v trenutnih razmerah na grebenu ne bi bila kos skalnim stopnjam. Začela sva se vračati po grebenu, kjer sva se na nekaterih mestih varovala zaradi drsečih skal in ledu. Nato sva začela sestopati po ledeniku, kjer sva vesela ugotovila, da sledi še niso izginile. Malce pred koncem ledenika pa se je nenadoma megla razkadila in tudi snežilo ni več; razveselila naju je popolna jasnina z močnim soncem. Vrh Rötspitze se je bleščal v novozapadlem snegu. Kljub vsemu sva nadaljevala sestop in v eni uri dosegla kočico, kjer sva v pogovoru z oskrbnikom izvedela, da se pot prvi stopnji umakne v desno, torej v severno steno, in da so ponekod železne

palice, ki jih midva v snegu nisva videla. Po premisleku sva prišla do spoznanja, da sva v tistih razmerah ravnala pravilno, ko sva sestopila, saj vrha v nevihti in popolni megli ne bi bila mogla osvojiti.

Sestop

Sestopati sva začela proti dolini Röttal, kjer sva začela srečevati prve gornike. Na poti sva uživala v fantastičnih pogledih na Rötspitze in nižje vrhove, ki so se bleščali v novem snegu. Dolina Röttal je v primerjavi z dolino Windtal, po kateri sva se povzpela, v zgornjem delu bolj položna, v spodnjem pa je prvih 500 metrov

izredno strmih. Ob sestopu se nam dolina zdi zelo dolga, saj je tudi v resnici daljša od sosednje in preči dolga travnata pobočja. Na prvi strmini, še v gozdu, sva si ogledala slikoviti slap Cascata. Za sestop po dolini sva od koč potrebovala približno uro in pol.

To so zelo redko obiskani kraji in nam Slovencem manj znani, so pa izredno lepi ter v nasprotju z Großglocknerjem in drugimi bolj razvpitimi vrhovi Visokih Tur zelo samotni. Zato se bomo v teh krajih počutili kar osamljene; ljudi bomo srečevali predvsem na dostopih do koč. Večina višjih gora je po običajnih pristopih dostopna prek ledenikov in z lažjim plezanjem do II. težavnostne stopnje. ●

Veličastni Dreiherrnspitze z Rötspitze

Razor čez Sovatno in Kriške pode

»Vreme bo!«

✍ Matej Bulc

7. 10. 2006: Vremenska napoved

»Si kje bil?« me je vprašal. »Na Stenarju! Pa ti?« »Na Montažu, a sprva sem nameraval iti na Stenar,« je dejal Janez Markošek, meteorolog in moj dobri znanec.

»Saj res, kakšna je kaj vremenska napoved, kako kaže za torek?« sem ga navdušeno spraševal. Hotel sem izkoristiti prosti dan in osvojiti Razor. »Kar pojdi v gore, na nebu ne bo niti oblaka, obeta se še en čudovit jesenski dan.«

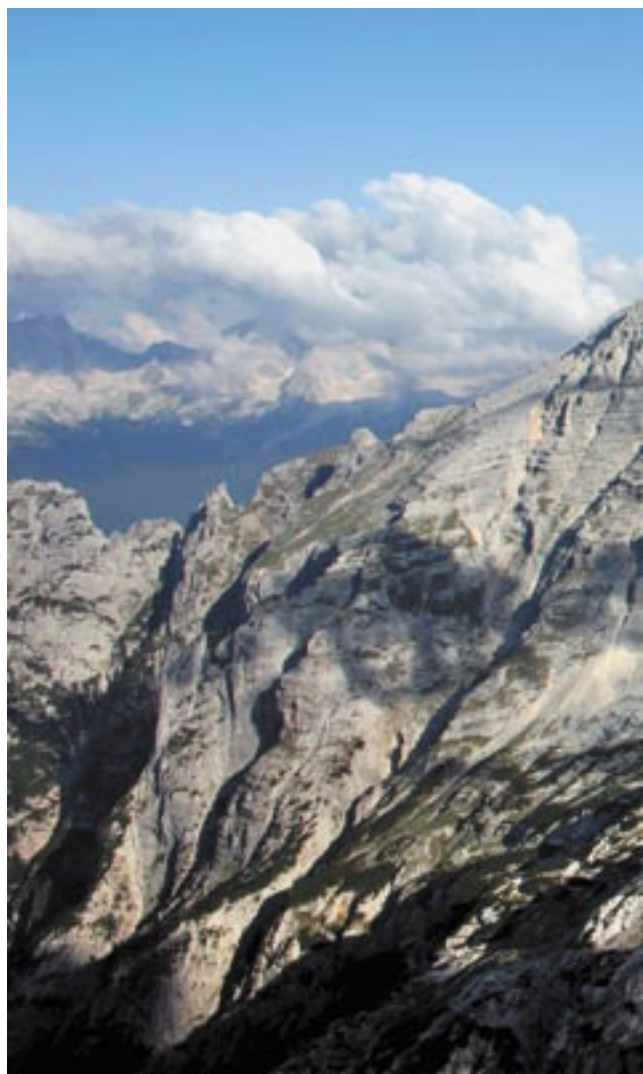
10. 10. 2006:

Iz Vrat na Kriške pode in Razor

In res, bila je še trdna tema in nad menoj so z jasnega neba svetile zvezde, ko sem se že peljal proti Mojstrani. Zdaniilo se je, ko so se pred menoj odprla Vrata, vrata v lepši in boljši svet. Na parkirišču še ni bilo veliko pločevine. Bil sem med prvimi. »Doberrr dan!« sta me prijazno pozdravili Avstrijki in jaz sem odzdravil. Bili sta edini poleg mene, ki sta se namenili v ta lepi dan po hribu navzgor. Kmalu pa sem v jutranjem mraku ostal povsem sam. Ura je bila sedem, ko sem pustil za seboj prav vse skrbi in se zagnano odpravil svoji pustolovščini tistega dne naproti. Z vsemi pljuči sem zajel svežino tistega popolnega trenutka. Gore nad Vratami je že oplazilo jutranje sonce. Predgorje Stenarja je žarelo v vsem svojem blišču in nad njim je sijala že skoraj polna luna. Prizor je bil veličasten in kar težko se mi je bilo posloviti od te čudovite umetnine narave. Vendar sem moral nadaljevati pot. Pred menoj je bilo še približno 1800 višinskih metrov, dnevi pa so oktobra že zelo kratki. V zatrepu Vrat se je že začelo oglašati prijetno šumenje Triglavske Bistrice in nad

njo se je dvigala mogočna triglavska severna stena. Zavil sem na desno in se potopil v bukov gozd, ki je že dobil pridih jesenskih barv. V pol ure sem bil pri prijaznem potočku približno 1300 m visoko. Odžejal sem se in osvežil, si natočil hladne vode ter nadaljeval hojo. Zaradi

Planja in Razor z Dovških vrat

zgodnje ure, sence in snega, ki je pred dnevi pobelil vrhove, je bilo sprva še prijetno hladno, a že pri napisu 1700 m je čez Bovški Gamsovec posijalo sonce in z obraza mi je začelo kapljati. In prav takrat sem dohitel Avstrijki. Ko sta videli, kako sem premočen, sta me vprašali, ali ne grem morda prehitro (»Gehen Sie nicht zu schnell?«), in v šali sem jima odgovoril, da spodaj dežuje. Debelo sta pogledali, ker je bilo vreme povsem jasno, brez oblaka, in se mi prizanesljivo nasmehnili. Zaželeli smo si srečno pot in nadaljevali vsak v svojem ritmu. Moral sem pohiteti, saj sem imel pred seboj še dolgo pot. Skozi ruševje in skrotje sem hitro vijugal proti Dovškim vratom, ko se je pri zadnji višinski postaji na 2000 metrih pred menoj pojavil lepo raščen kozorog. In prav takrat se je nekdo na ves glas zadril z Bovškega Gamsovca in ga

pognal v beg. Ne vem, zakaj ljudje, ki nimajo pristnega stika z naravo, sploh hodijo v gore in raje ne vpijejo kar v mestu. Od nenehnega hrupa oglušela civilizacija jih ne bi slišala, tudi če bi se drli na ves glas, recimo od bolečin. Tam, »kjer tišina šepeta«, pa zmoti prav vsak hrup. »Tujku« gorskega sveta nisem dovolil, da bi me spravil v slabo voljo, in v dobrih dveh urah sem pri sedlu Dovška vrata na 2180 metrih že slačil od »svojega dežja« povsem premočeno majico.

Če bi se tam začel vzpenjati na Razor, bi bil pred menoj le še 400-metrski vzpon. Zaradi spusta na Kriške pode pa sem moral zraven prišteti še približno 130 metrov. Na moji levi sta bila Bovški Gamsovec in Pihavec, na desni Stenar in Križ, zgoraj modro nebo, pred menoj pa se je nad Kriškimi podi v kičasto modrino neba dvigal mogočni Razor. »Na Stenarju sem ti

obljubil, da te obiščem!» sem razmišljal, takrat pa me je zmotil neznan glas. »Hej, ti, kam pa greš?» me je zadelo strogo vprašanje. »Joj, kaj če je gorska straža?» sem se prestrašil ... in bom moral pokazati, ali imam v nahrbtniku dereze, cepin ... hm ... in ali imajo podplati še dovolj profila. Čelado imam na srečo vedno s seboj. »Ja kdo pa si?» sem izdaval. »Me ne poznaš?» je odgovoril neznanec in mi, medtem ko je snemal očala in kapo s senčnikom, postajal vse bolj znan. »Janez!» sem vzkliknil prijetno presenečen. »Kam jo mahaš?» me je vprašal. »Na Razor, pa ti?» sem mu vrnil z vprašanjem. »Na Stenar!» Takoj sem se spomnil, kako lepo mi je bilo tam gori, na Stenarju, pred štirinajstimi dnevi, ko sem si med velikani izbral prav tebe, Razor. Pohvalil sem ga, češ kako dobro vreme je »naročil«, in skoraj sva se že poslovila, ko sem se spomnil: »Kaj pa spomini?» Drug drugega sva fotografirala s Kriškimi podi v ozadju in Janez je nadaljeval: »Kdor bo prvi pri Aljaževem domu v Vratih, naroči pijačo!» Se nama vsaj ne bo mudilo ...

Zaželela sva si srečno pot in se začela približevati svojima izbrancema. Po razgibani visokogorski kraški planoti sem se počasi prebil

do Pogačnikovega doma na Kriških podih. Še enkrat sem si preoblekel mokro majico in jo obesil na železno vrv za domom. Za kratek čas sem se usedel na klop pred hišo in se zazrl na Razor. Iz mogočnih skladov »zgrajeni« vrh me je spominjal na podobo človeškega obraza. Po kratkem počitku sem nadaljeval hojo in se na levi mimo trav in peska prikradel do vznožja gore. Spotoma me je pozdravilo Srednje Kriško jezero, ki je bilo še v senci, in nad njim se je visoko v nebo stegoval Stenar. Pot ni bila ravno vzorno označena in pri orientaciji sem moral biti še posebno previden.

Ura je bila enajst in trideset minut, ko sem se spoprijel z goro. Že prve jeklenice so me

Razor z Zadnjiškega Ozebnika

OPOZORILO

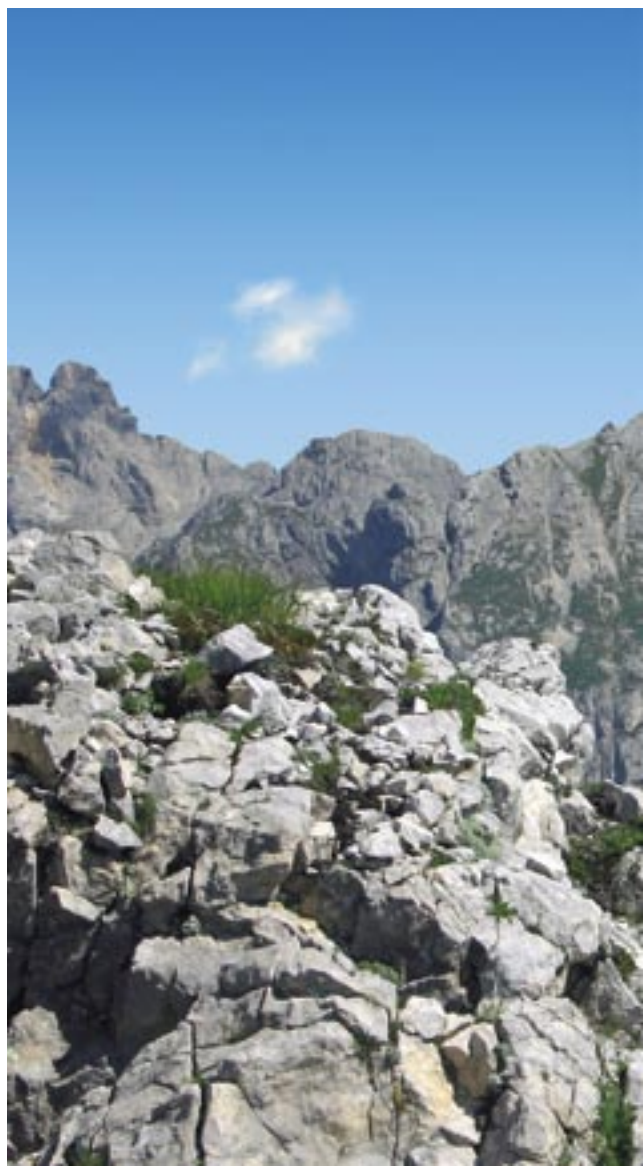
Komisija za planinske poti pri Planinski zvezi Slovenije in Planinsko društvo Radovljica opozarjata!

V soboto, 25. avgusta 2007 ob 18. uri je prišlo do velikega podora v vršnem delu Razorja. Planinska pot, ki vodi na Razor je od sedla Planja proti vrhu Razorja na več mestih delno zasuta s kamenjem. Poškodovano je tudi nekaj jeklenic in klinov. Zaradi poškodovanih varoval in razrahljane kamnine, ki se občasno še vedno sponzajo, je zato pot proti vrhu Razorja **ZAČASNO ZAPRTA**.

Vse planince zato opozarjamo, da je ne uporabljajo. Zapora poti velja do preklica.

Vse obiskovalce zavarovanih visokogorskih planinskih poti ponovno opozarjamo, da je hoja po njih brez čelade in varovalne kompleta lahko smrtno nevarna.

Planinska zveza Slovenije
Komisija za pota UO PZS

prepričale, da se z njo ne gre šaliti. Naredil sem posnetek ali dva in se zapodil v skale. Velike skale so se izmenjavale z melišči. Na enem sem se skoraj izgubil, ker nisem našel belo-rdečih krogov. Po grušču je bilo nekaj na novo zapadlega snega in morda so bile prav tam skrite markacije. Že jutraj me je skrbelo, ker sem v gorah videl snežno belino, pa nisem vzel s seboj derez in cepina. »Koliko snega je na vrhu, mi bo uspelo?« sta bili vprašanji, ki sta se mi podili po glavi. S Planje pa je prav takrat kot človeška veverica prilezel planinec in mi dal odgovor. Hkrati sva se usedla na sedlo Planja (2349 m), na katerem se združijo poti iz Trente, z Vršiča in iz Vrat. Povedal je, da mu je

ime Bojan, da preživlja dopust tam gori in da spi kar v zimski sobi pri Pogačnikovem domu. Včeraj je bil na Razorju in pod vrhom je bilo zelo ledeno. Osvojitev vrha je bila tako še bolj negotova. Ustrašil sem se, da ne bom mogel držati besede. Vendar sem sklenil, da pot nadaljujem. Bojan se je ponudil, da mi posodi kladivo, cepina žal ni imel. Zahvalil sem se za požrtvovalnost in se zagrizel v skale.

Mimo zanimive votline sem po strmem terenu prišel do ostrega roba, na katerem so stali nenavadni možički. Lepo se je videlo v Krnico, iz katere sem pred nekaj dnevi osvojil Špik. Pot je pod pravim kotom zavila v levo in po nekaj metrih sem prišel gori za hrbet, na

 Peter Strgar

Razor, 2601 m

✍ Irena Mušič

Med velikane Julijskih Alp z nadmorsko višino 2601 meter nedvomno spada tudi Razor. S svojo veličastno strmo severno steno prepada v Krnico, zahodno pobočje nad Mlinarico in vzhodno nad Kriškimi podi pa sta krajši, vendar nič manj strmi. Proti zahodu se Razor preko Škrbine nad Mlinarico, 1995 m, povezuje s Prisojnikom, 2547 m, proti jugozahodu preko Planje, 2453 m, in Goličice, 2108 m, pa z njega vodi zahteven greben v Trento. Kljub strmim stenam pa ima Razor tudi svojo šibko točko in je dostopen tudi običajnim planincem. S Sedla Planja, 2349 m, pelje nanj edina markirana pot, ki je tudi del Slovenske planinske poti (SPP). Dostopov do sedla je več, za vse poti na vrh Razorja pa je značilna kar velika višinska razlika, če pričnemo turo iz doline.

Koča: Pogačnikov dom, 2050 m, stoji na južnem robu Kriških podov in je osrednja koča Razorjeve skupine. Njegova »hišna« gora je Razor, vendar je dom odlično izhodišče tudi za ture na Dolko vo špico, 2591 m, in Škrlatico, 2740 m, na bližnje gore, kot so Križ, 2410 m, Stenar, 2501 m, Bovški Gamsovec, 2392 m, Pihavec, 2419 m in Planja, 2453 m. Je pa tudi pomembna vmesna postojanka na poti Vršič–Triglav. Dom je bil zgrajen leta 1951, upravlja pa ga PD Radovljica. Poimenovan je po Jožetu Pogačniku, ki je bil pobudnik za njegovo graditev. Odprt je od 1. julija do zadnje nedelje v septembru.

Dostopi do Pogačnikovega doma: Iz Vrat mimo Bivaka IV, nezahtevna označena pot, 5 h. Iz Vrat skozi Sovatno, zahtevna označena pot, 4 h. Iz Zadnjice, nezahtevna označena pot, 4 h. Iz Krnice čez Kriško steno, zelo zahtevna označena pot, 4–5 h.

Razor od Pogačnikovega doma. Severno od Pogačnikovega doma (razpotje) zavijemo levo za Razor. Naprej hodimo proti severozahodu pod Razorjem. Čez zglajene pragove (klini, jeklenice) ter preko večjega melišča v dobri uri pridemo do Sedla Planja.

Tu zavijemo desno proti sedlu na južnem grebenu Razorja ter mimo velike votline na zahodno stran in po grebenu na vrh. Zahtevna označena pot, 2 h.

Razor z Vršiča po južni strani Prisojnika. Od Tičarjevega doma, 1620 m, se vzpenjamo čez zahodno pobočje Sovne glave, 1750 m, in preko melišč do Gladkega roba, 1870 m. Spustimo se do Kranjske planine (vmes odcep na levo za Prisojnik) in nadaljujemo vodoravno preko številnih grap do zatrep doline Mlinarice. Z leve se nam priključi Jubilejna pot s Prisojnika. Obrnemo se proti jugovzhodu ter se vzpenjamo po sistemu polic in žlebov Razorjeve stene (pri vstopu je lahko sneg, priporočljiv je cepin). Pot pripelje na položna melišča pod Sedlom Planja, kjer zavijemo levo in višje mimo votline na greben ter po njem na vrh. Zahtevna označena pot, 5-5.30 h.

Vodnik: Tine Mihelič: Julijske Alpe, Planinska založba.

Zemljevida: Triglav, 1 : 25.000, Planinska založba, Julijske Alpe, vzhodni del, 1 : 50.000, Planinska založba.

njeno senčno stran, na kateri me je na precej ozki polički pričakalo dvajset centimetrov ledu.

»Oh, kako si me namučil, Razor, pa me vseeno ne spustiš k sebi!« sem razmišljal in oklevajoče začel zapuščati goro. Žleb na koncu police je bil le preveč leden. Do vrha mi je zmanjkalo samo nekaj višinskih metrov. V tretje gre rado, sem pomislil in moral gori priznati premoč. Zleknil sem se na skalo in se spomnil zanimive misli Hermanna Hesseja (Igra steklenih biserov) iz Jelinčičeve knjige

Zvezdnete noči. »Uspeti z malenkostmi: za popotnika je vztrajnost rešitev. Ne enkratna drzna akcija, temveč dolga, ponavljajoča se ...«

Skrivnostna votlina in bližnje srečanje s kozorogom

Pojedel sem in ob trinajstih začel spust. Ustavil sem se pri skrivnostni votlini in si ogledal njeno notranjost. Skozi strop je polzelo polno drobnih kapljic in iz globlin se je slišal njihov odmev. Je to kozorogovo kra-

ljestvo? Naredil sem svoj avtoportret in skozi okno votline portretiral še Planjo, nato sem se potihoma umaknil iz morebitnega živalskega domovanja. Ko sem stopil na prosto, je na pot pred menoj planila mlada kozoroginja z mladščem. »Kako veličasten prizor!« sem pomislil. Elegantno je zavarovala svojega potomca in se postavila med njega in mene. Potem me je nepremično opazovala od zgoraj. Navadila se je na mojo navzočnost in imel sem občutek, da se mi smeje. Bližnje srečanje s kozorogom je bilo kot obliž za moj neosvojeni Razor. Prijatelja sem fotografiral, se vljudno poslovil in počasi začel zapuščati njun teritorij. Pri Pogačnikovem domu sem spet srečal Bojana. Ves obsijan s soncem je počival na klopici za zimsko sobo. Začutil je mojo navzočnost, zaspano odprl oko in me vprašal: »Si bil na Razorju?« Ko sem povedal, da sem si zaradi ledu tik pod vrhom premislil, je pozdravil mojo odločitev.

Ura je bila štirinajst in trideset minut, ko sem se začel vračati v dolino. Hoja mimo Spodnjega Kriškega jezera, nad katerim se je ponosno dvigoval Pihavec, je bila posebno doživetje. Občudoval sem škraplje, čudovito stvaritev narave,

tisočletno igro vode z apnencem. Pri Dovških vratih je Bovški Gamsovec že metal senco na Sovatno.

Vrnitev in večerna zarja

Dan se je iztekal, ko sem pri Aljaževem domu v Vratih opazoval že prehojene in še ne-prehojene poti. Janez je očitno že odšel in s pijačo ne bo nič. Tudi na parkirišču sem zaman čakal na čudež izpred štirinajstih dni, ko mi je na ramo priletela šoja. Prehodil sem skoraj 2000 višinskih metrov, a vrha nisem dosegel. Imel sem težave s pomanjkanjem elektrolitov in med vožnjo so me v noge prijemali krči. Večkrat sem moral celo ustaviti avto in se pretegniti. Vseeno sem bil zadovoljen, ker sem dan dodobra izkoristil. Skozi okno sem opazoval Karavanke, ki so žarele v večerni zarji. Kako hitro je minil dan, trenutek, v katerem smo ujeti le kot mimobežne pikice. Prijateljice gore me spominjajo na brezčasnost, veličino in večnost. Dvanajst ur je minilo, odkar sem se odpravil iz teme v gore, in spet se vračam v temo, a s seboj bom večno nosil svetlobo današnjega dne. ●

Pot na Razor

✉ Juri Senegačnik

Pomlad v planinah

Ko sonce moč dobi, pastir prižene
spet ovce svoje na planino. Mene
pa treba ni prignati, saj me kliče
planina sama. Travnike zelene
odene v pisan lišp pomlad, ki miče
oko in misli žalostne prežene.

Pomlad razganja letošnje žrebičke
in krave nežno ližejo teličke.
Med travo modri svišči. Brada siva
pastirjeva ščegeče rdeče ličke,
ko vnuk se ob ogradi z njim preriva –
pastir bi bil, pa moči še pleničke.

Na najbolj razborito žrebe stavim,
teličke božam in ko se že ustavim,
si v čredi backa svojega izberem.
Pod curek hladne vode dlan nastavim,
le v mislih šopek si prelep nabere –
težko se poslovim in se odpravim.

Pogačice mi kimajo, ko vzpenja
se pot s planine žive pod ostenja.
Za mano šum, ščebet, klepet ostane
in blažena tišina ga zamenja.
Iz grape gamsja mama z malim plane,
kragulj nad gnezdodom tam perut razpenja.

Iz misli tihih družba radoživa
na vrhu zdrami me, ko si napiva,
glasno zapoje in nekdo zavriska.
Spet topla je, prijazna skala siva,
oporo daje, da pomine stiska –
kot da na gori dobri duh prebiva.

Mojca Luštrek

Čmaževskemu turnu

Visoki vrhovi se pno pod nebo,
na skalnatih kronah se ustavlja oko.
Od vsepovsod vidni, z njih vidi se vse,
od tam osvajalec obzorje uzre.

Oblegani v svoji nesporni veljavi
se skupaj s častilci kar sončijo v slavi.
Orličji z njih vzletajo, gamsji so raj,
planike krasijo ta vzvišeni kraj.

A Čmaževski turn se ne šteje v ta zbor,
in vendar srce me zvabilo je gor.
Ne vodi nanj steza; če v steni ne znaš,
lahko le skoz rušje na vrh se podaš.

Po poti čemaž mu ime potrjuje
in skromna me šmarnica razveseljuje.
Pomladni ku-ku se iz krošenj glasi
in srnica plaha pred mano zbeži.

Skoz ruševje pot si na vrh izborim
in majcene jase se razveselim:
naužijem podob se vrhov in slemen
z njegovih prijaznih razglednih
ramen.

Četudi mu pesnik posvetil ni ode
in romarji tja ne drve na pohode,
zasluži naklonjenost moj'ga srca
in alpsko poskočnico, kakor je ta.

Mojca Luštrek

Tiste sončne skale

V tiste
sončne skale
pomladi
se bova napotila,
vedno znova
hočeš tja
in jaz se veselim
s tabo,
tvojih pozdravljanj
razcvetenih cvetlic,
pa ozelenih dreves
ter bežečih martinčkov,
glasbe vetra,
melodije skritih ptic
in krikov orlov
spod nebes.

V tiste
sončne skale
pomladi
se bova napotila,
da zapleševa
nad prepadi,
da spet
zaigrava igro
iz svojega sveta,
da bo
tvoj smeh
zaobjel resnobo
belih sten,
pa sam
bom vriskal
na grebenih vrhnih
in bo pesem najina
povsod.

V tiste
sončne skale
pomladi
se bova napotila,
draga moja,
vedno znova
hočeš tja
in jaz se veselim
s tabo.

Milan Vošank

Pada sneg

Kar stojim
za oknom
in gledam
kako pada sneg.

Kar stojim
za oknom
in gledam
kako pada sneg;
in upam verjeti,
da tudi ti
tako stojiš
za svojim oknom,
da tudi ti
popotuješ v
mislih z mano
po stezah gora,
ki jih bova
prehodila,
dokler
se ne srečava.

Kar stojim
za oknom
in gledam
kako pada sneg.

Prekril bo
vse tiste
najine steze
in globoke stopinje
bova
morala zgaziti,
da se bova
našla.

Milan Vošank

Počitnice v Bohinju

📷 Nina Habjan (15 let)

Savica po neurju

Umirjeno Bohinjsko jezero pred večerom

Odsev narave v jezeru

Združitev jezera in neba

Pasja zabava

Jezero v jesenskih barvah

Bohinjske impresije

akvareli Roman Rems

Mostnica

Pogled na Triglav s senožeti Rudnice

Korita Mostnice

Šumeče listje jeseni

Stogi (bohinjski kozolci)

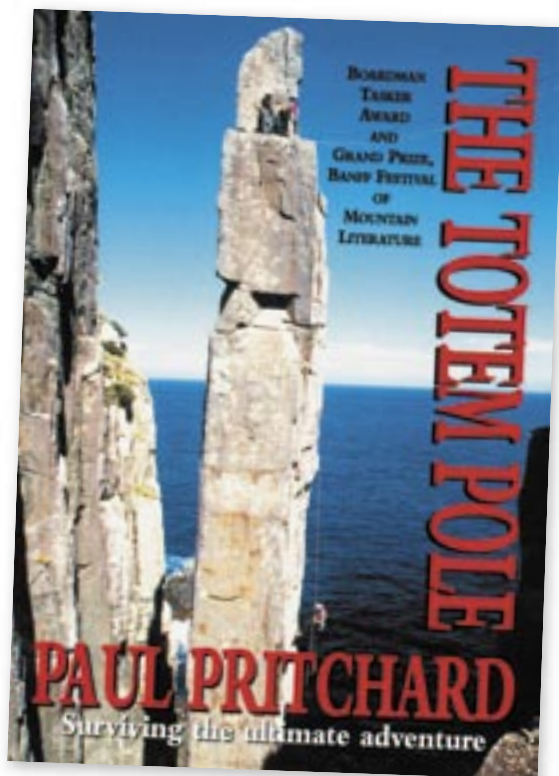
Nagrada Boardmana in Taskerja za gorniško literaturo

✍ Mire Steinbuch

Sklad The Boardman Tasker Charitable Trust so leta 1983 ustanovili družini in prijatelji alpinistov Petra Boardmana in Joeja Taskerja, ki so ju zadnjič videli 17. maja 1982 na severovzhodnem grebenu Everesta, približno 8250 m visoko. Sklad podeljuje nagrado Boardmana in Taskerja, katere namen je promocija gorniške literature, in znesek 2000 angleških funtov v spomin na tedanja vodilna britanska himalajska alpinista, ki sta bila tudi nadarjena pisatelja. Prejme jo avtor, katerega izvirno delo po mnenju tričlanske žirije, ki se vsako leto zamenja (sestavljajo jo predsednik in dva člana), pomeni pomemben prispevek h gorniški literaturi. Žirija najprej neodvisno izbere svoje favorite, v finale pa se uvrstijo knjige, glede katerih se strinjajo vsi člani.

Nagrada Boardmana in Taskerja je mednarodna, pogoj pa je, da mora biti knjiga izdana ali distribuirana v Veliki Britaniji. Dostopna je avtorjem v vseh zvrsteh literature: leposlovju, nebeletristični literaturi, drami ali poeziji, napisani v angleščini ali prevedeni vanjo. Prvič so jo podelili leta 1984 (dobili so jo Linda Gill za *Living High* ter Doug Scott in Alex MacIntyre za svoje skupno delo *The Shishapangma Expedition*). Vsebina knjig je pestra, doslej so bile nominirane biografije, kratke zgodbe, poročila o odpravah, avtobiografije, planinska zgodovina, filozofska dela, varstvo narave, zbirke esejev in vodniki, na natečaju pa so sodelovali avtorji iz dvanajstih držav: Avstralije, Nepala, Indije, Kanade, ZDA, Nove Zelandije in šestih evropskih. Upravitelji sklada menijo, da nagrada spodbuja razpravo in zanimanje za sodelovanje ter opogumlja avtorje, ki so dojemljivi za lepoto in izziv gora ter bivanje v visokogorju. Lahko jo razdelijo med več avtorjev, pridržujejo pa si tudi pravico, da je ne podelijo.

Lani so založbe prijavile rekordno število knjig – enaintrideset. Žirija je izbrala dela, ki po njenem mnenju vodijo bralca k boljšemu razumevanju, zakaj fizični izziv in estetska pri-

vlačnost gore ostajata tako močna. Finalisti so bili Arlene Blum (*Breaking Trail: A Climbing Life*), Jimmy Cruickshank (*High Endeavours: The Life and Legend of Robin Smith*), Charles Lind (*An Afterclap Of Faith: Mallory On Everest*), Jim Perrin (*The Climbing Essays*) in Graham Wilson (*A Rope of Writers: A Look At Mountaineering Literature in Britain*), dobitnik nagrade pa je bil Charles Lind.

Naj med dosedanjimi dobitniki nagrade naštejemo le nekaj avtorjev: Stephen Venables za *Painted Mountains* (1986), Joe Simpson za *Touching the Void* (1988 – po knjigi so posneli tudi film, v slovenskem prevodu pa je izšla pri založbi Sidarta kot *Dotik praznine*), Will McLewin za *In Monte Viso's Horizon* (1992), Audrey Salkeld za *A Portrait of Leni Riefenstahl* (1996), Paul Pritchard za *Deep Play* (1997) in *The Totem Pole* (1999), Jim Perrin za *The Villain: the Life of Don Whillans* in Andy Cave za *Learning to Breathe* (2005). ●

Joe Tasker se je rodil leta 1948. Kljub diplomi iz sociologije na manchestrski univerzi se je odločil, da se bo posvetil predvsem plezanju. Svoja zgodnja plezalska leta je preživel po večini v Alpah, v katerih je preplezal veliko težkih smeri, med njimi tudi severno steno Eigerja v zimi 1974/75. Leta 1975 je okusil prve himalajske vrhove; ogrel se je za majhne, lahko opremljene odprave brez odvečne teže. Po vzponu na sedemtisočak Dunagiri v Garvalski Himalaji ga je obšla drzna zamisel in z Boardmanom sta preplezala strah vzbujajočo zahodno steno Čangabanga. Leta 1977 je neuspešno poskušal na severnem grebenu Nuptseja. Naslednje leto je bil član Boningtonove odprave na K2, na kateri je pred njegovimi očmi velik plaz odnesel njegovega prijatelja Nicka Estcourta. Leta 1979 je priplezal na Kangčendzengo v družbi zgoraj omenjenih alpinistov. Naslednje leto se je spet odpravil na K2, vendar ga je skupaj z Boardmanom na višini 7975 m ustavilo slabo vreme. Kmalu po vrnitvi s K2 je neuspešno poskusil z zimskim vzponom po zahodnem grebenu Everesta. Istega leta, 1981., samo nekaj mesecev pozneje, se je povzpел na še neosvojeni Mount Kongur v zahodni Kitajski s Chrisom Boningtonom, Petrom Boardmanom in Alanom Rousom. Marca 1982 se je vrnil k Everestu in na severovzhodnem grebenu skupaj z Boardmanom tragično umrl.

Joe Tasker je imel poseben dar za pisanje. Prva knjiga *Everest The Cruel Way* je razburljivo branje o njegovem poskusu zimskega vzpona na Everest. Svoje naslednje delo, *Savage Arena*, je končal ravno pred odhodom na Everest in je izšlo po njegovi smrti.

Paul Pritchard, dvakratni dobitnik nagrade Boardmana in Taskerja, v svojem prvencu *Deep Play* takole piše o Taskerjevi drugi knjigi:

»... in Tasker zaradi svoje poštenosti ... Nikoli ne bom pozabil šoka, ki sem ga doživel, ko sem bral knjigo *Savage Arena*, živahen opis preprirov, ki sta jih Tasker in Boardman doživljala med svojimi vzponi in ki bi jih večina plezalcev skušala prikriti zaradi

bojazni, da bi žalili ali povzročili zadrego. In priznanja, da motivi za njune vzpone izvirajo iz manj prijaznih koticov njune zavesti.«

Peter Boardman se je rodil na božični dan leta 1950. Diplomiral je iz angleščine na nottinghamski univerzi. Leta 1972 je odšel na prvo odpravo v Afganistan, tri leta pozneje je bil član odprave v južno steno Everesta, ki jo je vodil Chris Bonington. Kot eden izmed najmočnejših članov je bil izbran za drugi vzpon; uspešno ga je opravil 26. 9. 1975, ko je dosegel vrh. Po Everestu so si njegove odprave sledile kot po tekočem traku. Leta 1976 je obiskal Visoke Tatre, pozneje istega leta je z Joejem Taskerjem opravil legendarni vzpon v Čangabangu. Leta 1978, ko je bil že znan kot eden najboljših visokogorskih plezalcev, se je udeležil odprave na K2, ki jo je pretrgala tragična smrt Nicka Estcourta. Leto pozneje je z Joejem Taskerjem, Dougom Scottom in Georgesom Bettembourgom priplezal na Kangčendzengo. Pozneje istega leta je odšel na Gaurišankar. Naslednje leto se je vrnil pod K2, dosegel višino 7975 m ter nato zaradi slabega vremena in izčrpanosti odnehal. Leta 1981 je sledil vzpon na Mount Kongur (7719 m) na Kitajskem, marca naslednjega leta pa je Boardman z majhno odpravo, v kateri so bili Chris Bonington kot vodja, Joe Tasker in Dick Renshaw, poskušal na severovzhodnem grebenu Everesta in se ni več vrnil.

Petrova nadarjenost za pisanje se je pokazala med njegovo plezalsko kariero. S svojo prvo knjigo *The Shining Mountain* je takoj dosegel velik uspeh v plezalskem svetu. Leta 1979 je zanj dobil nagrado za literaturo John Llewelyn Rhys Memorial Prize (vsako leto jo dobi avtor, mlajši od 35 let, ki mora biti prebivalec Velike Britanije ali Commonwealtha. Podeljuje jo National Book League, tema ni pomembna, znaša pa 5000 funtov; finalisti dobijo po 500 funtov. Prvič so jo podelili leta 1942.). V naslednjem delu, *Sacred Summits*, ki je izšlo kmalu po njegovi smrti, opisuje svoje vzpone v letu 1979, odprave na Novo Gvinejo, na Kangčendzengo in Gaurišankar. ●

Čez Orlice

Čudovit Stolov vzhodni greben

✍ in 📷 Stane Poljak

Z leve: Stol, Orlice in Jelenčka nad krnico V Kožnah

»Imaš v načrtu kakšno turo za vikend?« me je sredi tedna poklicala vodniška kolegica Milena. »Veš, da sem razmišljal o plezanju v Orlicah. Greš lahko zraven, če te zanima.«

»Kje pa je to? In omenjaš plezanje, bom zmogla ...?«

»Orlice so vzhodni greben prvaka Karavank – Stola; ni pretežko, v vodniku piše, da je težavnost II. stopnje, morda kakšno mesto težje, seveda boš zmogla.«

Hitro sva se domenila, kajti vremenska napoved za konec tedna je obetala lepo sončno vreme.

Napačno izhodišče ...

Opis vzpona čez Orlice na Stol sem zasledil v vodniku 55-krat Karavanke – izbor najlepših tur, ki ga je napisal velik poznavalec karavanškega gorstva Stanko Klinar. Turo opisuje kot eno najvedrejših lažjih plezarij v Karavankah in predstavi mogoče najlepši karavanški greben.

Takoj me je pritegnilo, kajti izredno rad imam razgledno grebenško plezanje, če ni pretežko, pa še rajši. Kot izhodišče je v vodniku navedena Tinčkova koča v dolini Završnice, sam pa sem se raje odločil za Ljubelj (boljša cesta za dostop z avtomobilom), nadmorska višina obeh izhodišč je pa tako skoraj enaka.

Rano in rosno sobotno jutro je bilo, ko so naju sončni žarki ujeli visoko na serpentinah zeleniškega smučišča. Velika sončna krogla je polagoma lezla izza Košutice in Velikega vrha onstran Šentanske doline; jutranje meglice so zaenkrat še omilile vročino njenih pramenov, vendar sva vedela, da dolgo ne bo tako. Pospesila sva po poti proti Zelenici, kot da nama gori za petami. Pri koči sva na hitro »počajčkala« vsak svojo skodelico čaja, spregovorila par besed z oskrbnico in že odhitela naprej. Po širnih meliščih pod Vrtačo sva polagoma nabirala višino. Kmalu mi je postalo jasno, zakaj je Tinčkova koča primernejše izhodišče. Resda je pot skozi Zagon pošteno strma, se pa temu

primerno hitreje dvigneš na potrebno višino. Toda zdaj je, kar je, v bodoče bo treba upoštevati nasvete v vodniku. Preko cvetočih zaplat živopisanega planinskega cvetja sva se vzpenjala proti rami, kjer pot zavije ostro desno na Vrtačo. Nageljčki ob stezi so prav opojno dišali in nisem si mogel kaj, da ne bi podražil Milene: »Si se ti tako nadišavila, ko greš k Stolu v goste?« Samo postrani me je pogledala, rekla pa ni nič. Dohitela sva zakonski par, ki je počival ob poti. »Danes bo pa megla, ali ne?« je hudomušno pripomnil možak. »Upam, da ne, čeprav bi v tej sončni pripeki kar prav prišla,« sem mu odvrnil. »A na Vrtačo?« je bil še radoveden. »Ne ne, na Stol greva.« Malce začudeno sta gledala za nama, ko sva se prek melišč zapodila proti sedlu Belščica.

Na karti neoznačena pot je bila začuda dobro uhojena, celo kakšna rdeča markirna lisa se je svetila na kamnih. Med hojo sva opazovala Orlice, ki so bile od tukaj kot na dlani: s sedla se je sprva rušnat greben dvigoval proti Vzhodnemu Jelenčku, nato pa se je skalnata kulisa prek Zahodnega Jelenčka spustila v Celovško škrbino, vzklopela v ošiljeno Celovško špico in se prek Krkotnika in Stolove škrbine polagoma umirila na oblem temenu vrha Stola. Na posameznih odsekih je vse delovalo dokaj divje in nepristopno, tako da je Milena kar malo podvomila: »Misliš, da bova prišla čez?« »Ne se bati, saj veš, kako je rekel znameniti gorski vodnik Emilio Comici Čopovemu Joži: 'ma jo moraš provare' (potipat), skalo namreč; dokler ne bova na licu mesta, ne bova vedela, pri čem sva.«

Pod zahodnim grebenom Vrtače sva dokaj hitro prisopla na zelene trate Belščice. Milena je začela nekaj omenjati prazno vrečo, ki da sama ne stoji pokonci; namig je bil več kot očiten in malica ob tej zgodnji dopoldanski uri se je kar prilegla. Vendar nisva predolgo poležavala v mehki travi, naložila sva vsak svojo »pokoro« (nahrbtnika namreč) na rame in jo mahnila po sprva travnatem hrbtu

proti Vzhodnemu Jelenčku. Mestoma sva zasledila celo ostanke stezice; verjetno so jo uporabljali graničarji v bivši Jugoslaviji, ko so pazili, da ne bi kdo nekontrolirano prebegnil v »obljubljeno deželo« Zahodne Evrope. Vendar ti časi so nepreklicno minili in dandanes lahko nemoteno uživamo v planinskih prelestih Karavank. Na vrhu Jelenčka pa se je teren hipoma spremenil: prej prijazno zelenje so zamenjale izpostavljene plati ozkega grebena.

Gor in dol po zanimivem grebenu ...

»Se bova kar opremila za plezanje, Milena, stvar postaja resnejša,« sem predlagal svoji spremljevalki. Skočila sva v plezalna pasova, posadila čeladi na glavo, obesila še nekaj »kovačije« za pas in sva šla. Sprva je bilo vse dokaj lahko, gladke kompaktne plati niso terjale uporabe vrvi in kar hitro sva napredovala. Pa je bilo kmalu konec sprehoda; izpostavljena prečka na levem boku Jelenčka, na začetku katere je tičal klin, me je streznila in pohlevno sva se navezala na vrv. Saj ni bilo težko, se je pa predvsem Milena počutila bolj varno. Obirajoč posamezne roglje grebena sva priplezala na vrh Zahodnega Jelenčka. Sonce je pošteno »zakurilo« in požirek osvežilne pijače se je prav prilegel. Opazovala sva trume planincev, ki so po neskončnih meliščih krnice V Kožnah trudoma lezli proti rami pod vrhom Stola. V kotlu spodaj je moralo biti peklensko vroče, tu zgoraj je vsaj občasno potegnil svež vetrič.

Na grebenu Orlic

Po krušljivi »lepoti« sva sestopila v Celovško škrbino in znašla sva se pred prvo skušnjavo (ali pa pred izhodom v sili) – s škrbine enostavno sestopiš v Kožne, če je nuja (ali če imaš plezanja dovolj). Seveda pri nama to ni prišlo v poštev, zagrizla sva se v strmo pobočje Celovške špice. Deloma shojeno stezico so mestoma označevali možici, kar je kazalo na dokaj velik obisk tega ponosnega vrha. Posebno severna stena je zelo v časteh pri plezalcih, saj je poleg sten Cjajnika in Košutnikovega turna ena najlepših v Karavankah. Pod samim ošiljenim vrhom sva celo naredila krajši izlet v vrtoglave severne prepade. Po izpostavljeni gredi in med ogromnimi kamnitimi kladami sva zlezla k skromnemu križu vrh Celovške špice. Pogled je zakrožil po zelenih prostranstvih Koroške pod nama. Zvonci pasoč se živine na Mačenski planini so mehko pozvaljali v poletni sopari, prešerni vriski so se tu in tam oglasili od Celovške koče globoko pod nama, daleč v sinji daljavi se je belil Celovec. Zazvonilo je poldne, čas za kosilo in počitek, a sva le na hitro prigriznila nekaj energijskih tablic in že sem se ogledoval za nadaljevanjem smeri. Greben proti Krkotniku je obetal bolj resno plezanje, sestavljen je bil namreč iz gladkih stolpičev nad brezdanji mi prepadi severnega obličja mogočne gore.

Pri sestopu z vrha nama je v gladkem kaminu kar prav prišel klin z zanko. Skala je bila kompaktna in gladka, izpostavljenost pa precejšnja. To je torej to težje mesto – pa saj sploh ni težko, posebej če si dolg kot prekla, sem pomislil sam pri sebi. Mileni, ki je bolj nizke rasti, sem pomagal z vrvjo in brez problemov je preplezala izpostavljen odsek. Misleč, da sva že čez najtežje, sva veselo »odtelovadila« dalje med ogromnimi balvani. Vendar sva do vrha Krkotnika vsaj še enkrat potipala »trojko«, čeprav opis v vodniku ne omenja posebnih težav. Verjetno sem se dal zapeljati krasnim belim platem in nisem pretirano iskal najlažjih prehodov. Sva pa v glavnem plezala po severni strani grebena, obvozi na južni strani so bili sicer na pogled lažji, vendar zelo krušljivi in nič kaj vabljivi. Še gladka plošča pod ošiljenim žandarjem tik nad Stolovo škrbino in že sva stopila na grušč sedelca. Na sever je v globino izginjal zagruščen Martin žleb, po katerem v snegu zlahka sestopiš do Celovške koče. V kopnem je poln rdečega drobirja in človek še

pomisliti ne sme na plezanje v njem. Tudi nadaljevanje grebena proti vrhu Stola ni obetalo kdove kakšnih estetskih užitkov, vse je zgledalo prav nemarno krušljivo.

»Kaj, ko bi šla na normalno pot levo spodaj in po njej na vrh?« Kot nadležno muho sem prepodil vabljivo idejo in tudi Milena se je strinjala, da bi »pobeg« z grebena tik pred koncem ne pomenil prav junaškega dejanja.

Sva se pa zaradi raje razvezala, kajti vrv nama bi bila v nadaljevanju zaradi krušljivega terena bolj v napoto. Po začuda lepih prehodih sva zraven miniaturnega okenca, skozi katerega je bil čudovit pogled proti Zelenici, zaplezala proti vrhu. Morala sva se držati bolj levo, kajti desni rob grebena nad severno steno je bil silno krušljiv in popolnoma neužiten za plezanje. Sicer pa so naju naravni prehodi brez težav pripeljali na vršna travnata pobočja.

... in dolga pot nazaj do izhodišča

Segla sva si v roki: »Čestitam, lepo je bilo!« Žareč Milenin obraz je bil dovolj zgovoren, besede niso bile potrebne. Brž sva pospravila cingljajočo ropotijo v nahrbtnika in se prelevila v čisto navadna planinca, saj se bi naju še kdo ustrašil, če bi prizvončkljala tako opremljena do Prešernove koče. Prek redkih snežnih zaplat (ostankov hladne fronte nekaj dni nazaj) sva se sprehodila do koče. Ali moram posebej naglasiti, kako je izsušenemu grlu teknil hmeljev napitek? Seveda ni potrebno, po uspešnem vzponu se mi požirek (ali več) piva vedno prileže. Zaključek ture je imel le eno lepotno napako: avto naju je čakal na Ljubelju, ne pa na Valvazorju, kot je bilo sprva planirano. Jeklenega konjička naj bi namreč moja draga ženka premaknila z Ljubelja vsaj do jezera v Završnici, če ne še višje, ker pa moja draga pač ni pristaš zgodnjega vstajanja, je raje ostala doma. Kaj nama je torej preostalo drugega, kot da sva se zaprašila prek strmih melišč V Kožnah in se po dolgi dolini pod Vrtačo vzpela na sedlo Šija in naprej do koče na Zelenici. Na srečo je bila še odprta in sva »dotočila« (pivo, seveda), nato pa težkih nog odkrevsala na Ljubelj.

Čez dva dni me je poklicala Milena. »Kako si, a te še kaj bolijo noge?« sem bil radoveden. »Malo me še bolijo, ampak veš, se je pa splačalo!«

Kako sem plezala Aschenbrennerja

Aschenbrennerjeva smer v Travniku

✍ Tina Noč 📖 Matej Rozman

Zakaj pravzaprav pišem? Preprosto zato, ker je Klemenov fotoaparatus nesrečno ostal doma. Da pa podvig ne bi ostal nedokumentiran, mi je Klemen dal nalogo, da vzamem v roke svinčnik in vse skupaj narišem kar sama, poleg tega pa napišem še zgodbo. Besedam gorskega vodnika pač ne gre ugovarjati ... Pri pomočke za risanje imam sicer vse – papir, svinčnik, ideje –, zatakne se le pri nadarjenosti ... Zato bo za zdaj ostalo le pri besedah.

Naslov je zrasel na Klemenovem zelniku, prav tako tudi začetek, ki se glasi nekako takole: *»Zutrej sm ustava, pa Klemenove gate pa štumfe ubesva, poj sm pa plezova.«* Drugo je prepustil moji domišljiji, z željo, da bi v zgodbo vključila prav vse traparije, ki jih je po poti povedal. Hja, in tukaj se zalomi. Rekel je, naj napišem članek, ne pa trilogije romanov ... Saj veste, dostop je bil dolg ravno toliko, da je do vstopa v smer povedal že marsikaj zanimivega, resničnega ali malo manj resničnega, zbadljivega ... Sledila je dolga smer, katere težavnost pa sploh ni bila ovira, da Klemen ne bi povedal par sočnih. Potem pa je bil tu še sestop, sicer ne pretirano dolg, pa vendar dovolj, da bi lahko dokončala še zadnji del trilogije ...

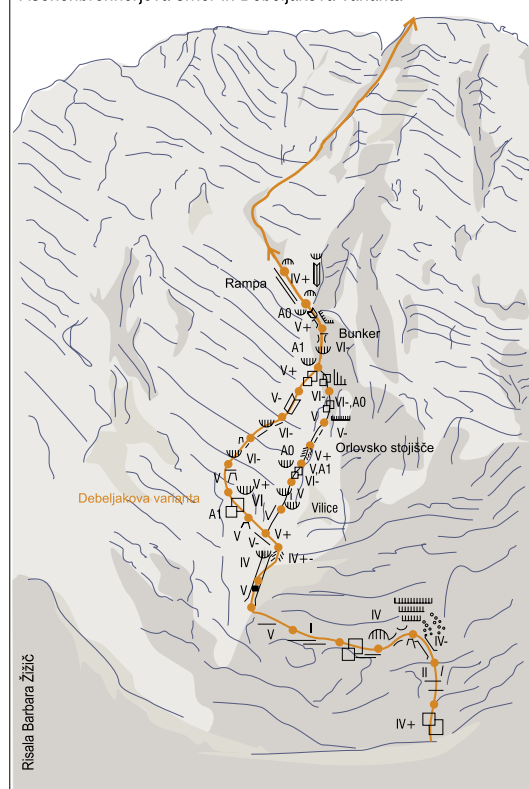
No, kakor koli že, članek ali roman, raje preidimo k stvari. Ko sem se ob petih zjutraj znašla v Martuljku pred Klemenovim pragom, se je prav nerodno mučil z obešanjem cunj, zato me je poprosil za pomoč, sam pa je še nekaj časa begal sem ter tja po hiši in tako se je pripetilo, da je pozabil fotoaparatus. Odpeljala sva se v Tamar, zgrabila opremo in se počasi odpravila proti vznožju stene. Ta je videti res prav mogočna

in ko mi je pogled ves čas uhajal proti njeni veličini, so se mi po glavi pletle vse mogoče misli. *»Kva? A kle gor on misl, da bom js zlezla?! Ja itak ... A je nor?!«* In tako sva se nenadoma znašla v skalnatem svetu Travnika, se opremila in odpravila v smer. Začetni raztežaji res niso bili pretirano težavni, skala pa je bila precej krušljiva. Ko pa sva priplezala do Vilic, se je to naglo spremenilo. Skala je postala kompaktnjša, smer pa težja in ni popuščala vse do vrha. To dokazujejo tudi Klemenove besede, ki so se ponavljale iz detajla v detajl: *»O mama ... Tina, pazi! Matr sm narodn! Kle je pa sitn ... Sej ni težko, sam js sm se mau narodn postavu ...«* Zelo nepričakovane besede iz Klemenovih ust so bile tudi: *»Matr, kva čeb js raj mau gledov, namest da traparije govorim!?!«* Tega se seveda ni držal, a vsaj ni bilo dolgčas. Sicer pa v smeri, kot je ta slavni Aschenbrenner, sploh ne more biti dolgčas, saj na 800 metrih ponuja zelo raznovrstno plezanje. Na svoj račun pridejo ljubitelji prečk, kaminov, plat in zajed. Poleg tega pa je

TRAVNIK

Aschenbrennerjeva smer in Debeljakova varianta

vznemirljiv že sam pogled navzdol prek prepadne stene, medtem ko višiš pripet na štant iz dveh starih klinov in upaš, da bosta zdržala vsaj še teh nekaj minut, zraven pa si misliš: »Dej, Gričko, hitr že prid na nasledn štant, kle je res mau čudn ...«. Ob tem pa seveda sploh ne pomisliš, da je naslednji lahko prav tak ali pa mogoče še slabši ... Tako sva se raztežaj za

Aschenbrennerjeva smer, VI-, A1, 800 m, 6-12 ur, prosta ponovitev: VI

Prva sta smer leta 1934 preplezala Avstrijca Paul Aschenbrenner in Hermann Tiefenbrunner, pripadnika znamenite Münchenske plezalne šole. Naši plezalci smeri v predvojnem času niso bili kos, prvi ponavljalci so se pojavili šele po vojni. Smer je dolgo štela za eno težjih, pozneje, sredi petdesetih let prejšnjega stoletja, pa je začela dobiti »konkurenco«. Debeljakova varianta (VI+), ki sta jo leta 1950 potegnili Ciril Debeljak - Cic in Marjan Perko, je nastala »po pomoti« - naravni prehodi so naša plezalca pod Vilicami potegnili na levo in tako je naveza v naslednjih sedmih raztežajih preplezala nekaj mest, ki so takrat sodila med najtežja v naših stenah. Varianta je nekoliko težja od originalne smeri, a po mnenju mnogih precej lepša. Dandanes plezanje šeste stopnje seveda ne pomeni več nič posebnega, zdi pa se, da bo sloves Aschenbrennerja in Debeljakove variante ostal nedotaknjen kljub obilici novih, precej težjih smeri.

Dostop: Iz Tamarja krenemo po poti proti Slemenju, nato pa po grapi; zapustimo jo ob markaciji na levi. Nad njo se usmerimo proti ozkemu žlebu desno zgoraj. Če je v grapi sneg, plezamo po desni steni. Nadaljujemo po strmih, skrotastem svetu do vstopa v smer (2 uri).

Sestop: Po razbitem, a lahkem grebenu proti vzhodu prek Zadnje in Velike do Male Mojstrovke. Od tam peljeta markirani poti v Tamar (s Travnika dobre 3 ure) in na Vršič (2 uri in pol).

Vodniška literatura: Tine Mihelič, Rudi Zaman. Slovenske stene. Radovljica: Didakta, 2003.

raztežajem prebivala čez detalje, nato pa se je začela kazati utrujenost. Roke so pravile, da jih »navija«, glava pa: »Da ti slučaj ne bi padl na pamet, da bi padla! Kr poglej, kuko visok si, pa ja neb rada po hitrmu postopku nazaj do vstopa pršla!« Ja, tak je bil moj notranji boj, sicer pa se ga je videlo tudi od daleč – noge so se tresle, roke tudi, izraz na obrazu pa je gotovo povedal vse. In spopadla sva se še z zadnjim težjim raztežajem. Klemen me je spet opozarjal na težavnost detajla, a me je kmalu

potolažil z že znano »nerodnostjo«, ki naj bi bila razlog za nekaj težav, s katerimi se je (uspešno) bojeval. Vedoč, da me nato čakata le še dva raztežaja lažjega plezanja, sem se pogumno lotila zadnjega detajla. In kako je šlo? To najbolje ponazarja tok mojih misli: »No ja, sj kle še kr nekaj gre... Hmm, kva pa nej kle primem? Kva, a po teh minimalcah morm jt?! O šit, mau me prvija ... A zej morm pa še sistem izpet... Ja dej izpni se, hudiča, a se more zmer glih takrat use zatikat, k neb blo treba! O, ej, tm je pa zih šalca! Ni... Aaaaaa, js ne morm več! Js bom padla! Ne, nočm ... Js se bom kr Gričkotu zadrla, da padam, js res ne morm več! Al pa če probam tist prjet, mrbit je pa dobr ... No ja, za silo je ... Dej, zej se pa zbaš nekaj čez! Ufff! Ej, k mij rata! Uuuuu ...« Po vseh teh težavah sem si močno oddahnila, še bolj pa prav na vrhu smeri, ko sem šele zares dojela vse skupaj. »Uuuu, kr Ašenbrenerja sm zlezla!« Po šestih urah plezanja je sledil še sestop na Vršič, na katerem sta naju že čakala Miha in hladno pivo. Popoldne sem preživela nadpovprečno nezgovorna, iz sobe pa se je gotovo slišalo le smrčanje ... zZzzZzzzz ☉

SILVA
Get out there™

Kompasi, višinoмери in druga pohodniška oprema.
Kompasi in naklonoмери za profesionalno uporabo.

EDELWEISS

"Edelweiss" dinamične in statične vrvi ter varovalna oprema za alpinizem, športno plezanje, soteskanje, jamarstvo, reševanje, gasilce.

CARINTHIA

"Carinthia" spalne vreče za vse klimatske razmere od Afrike, Južne Amerike do Himalaje. Zaščita pred insekti, vlago in mrazom (toplotna zaščita do -45°C). Puhovke in druga planinska oblačila.

KONG
ITALY

"KONG", oprema za osebno varovanje (vponke, cepini dizeze itd), oprema za reševanje v gorah, z visokih objektov in helikoptersko reševanje.

Raz kortinskih veveric

Ena izmed legendarnih poveljnih dolomitskih smeri, Raz kortinskih veveric oziroma Spigolo degli Scoiattoli (VIII, 450 m) v Zahodni Cini, je v julijskem vikendu doživela kar tri slovenske ponovitve. Prva sta jo preplezala Andrej Sotelšek in Matej Zorko (Posavski AK), nato pa so sledili še "veterana" Bojan Leskošek in Vili Guček ter Dejan Koren in Matija Nabergoj (oba AO Vipava).

Granit

Tina Di Batista (AO Ljubljana-Matica) in Tomaž Jakofčič (AAO, Marmot) sta v steni Flammes de Pierre preplezala smer La reprise (7a, 6c obv., 350 m). Smer poteka po lepih počeh v idealnem granitu. Flammes de Pierre je ena od manj znanih, a odličnih sten nad ledenikom Mer de Glace. Dostop s postaje zobate železnice Montenvers traja slabi dve uri, celotno turo iz doline pa je možno opraviti v enem dnevu. Jakofčič se je teden dni kasneje pridružil Matjažu Jeranu in Matevžu Vukotiču, ki sta prišla v Chamonix iz Dolomitov. Skupaj so prosto preplezali smer Peigne perdu (7b, 400 m) v Aig. du Peigne. Jeran in Vukotič sta svojo turnejo dan zatem zaključila s smerjo Williamine Dada (7a+, 350 m) v Aig. de Blaitiere.

Nejčeva smer

Kar 22 let je preteklo od prvega vzpona v Nejčevi smeri v severni steni Ojstrice. Mojstrovina Frančka Kneza in Milana Romiha je bila ena prvih Frančkovih, ki je nosila oceno VIII, in je posvečena večnemu vagabundu, romantiku in poetu slovenskega alpinizma Nejcu Zaplotniku, ki je svojo pot tragično zaključil leta 1983 pod Manaslujem. Smer je v preteklosti doživela že veliko poizkusov in okoli nje so se kresala različna mnenja. Priti sta morala Marko Lukič in Andrej

Grmovšek (AAO Kozjak), da sta stvari razčistila. Pravita, da smer, ki se ponša z izjemno dobro skalo in lepimi prehodi, na fotografiji v vodničku Logarska dolina ni točno vrisana in da tudi skica ni najboljša. V njej sta našla kar nekaj klinov, verjetno tudi od poizkusov. Težave v treh raztežajih sta omejila na VII do VII+, v ostalih pa do VI+. Smer ima po Markovem mnenju vse možnosti, da postane »ultra sodobna klasika«. Zgodba močno spominja na Frančkovo smer Črni biser v Travniku: ko je bila po dolgem času končno ponovno preplezana in je bila narejena brezhibna skica, se je vsul plaz vzponov. Sodeč po izjavah prvih ponavljavcev, se kaj podobnega lahko priimeri tudi Nejčevi smeri.

Cassinove smeri

Miha Habjan, Janez Peterlin, Toni Gregorčič in Matic Kozina (vsi AAO) so preplezali legendarno Cassinovo smer (VI+/IV-V, 800 m) v Piz Badilu. Miha in Janez sta zaradi gneče na razu sestopila v Italijo in se peš vrnila v Švico (skupaj 6 ur), druga dva pa sta se odločila za bolj lagoden spust z vrvjo po razu. Miho in Janeza je Cassin navdušil do te mere, da sta z istoimenskima smerema nadaljevala še v Zahodni Cini (VII-A0/V, 500 m) in v Preussovem stolpu v Najmanjši Cini (VII-/IV-V, 350 m).

Nove smeri

Tadej Golob - Tedi (AK Črna) doživlja novo plezalsko pomlad. Letos se je z vsem žarom lotil njemu tako ljubega plezanja novih smeri vseh težav. V severni steni Plešivca je nastala smer Čmrla (VIII/VII, V, 350 m). Prvi poizkusi segajo več kot tri leta nazaj, 15. julija pa sta z Urbanom Golobom (AO Ljubljana-Matica) začeli tudi končala. Smer se začne 50 metrov nižje od vstopa v Lepotičko, kjer strmo pregrado prereže edina znosna zajeda. V prvem raztežaju sta našla dva klina, po-

zneje pa ničesar več. Zanima ju, če je mogoče že kdo plezal v tem območju. Ocene po raztežajih: V, VIII, VII+, VII-, IV+/II, V+, V-, VI-. Priporočljiva oprema: metulji, zatiči in par klinov.

Nekaj dni pozneje, 21. julija, sta Tadej in Peter Bajec - Poli (AO Železničar) preplezala novo smer No siki riki (VI, 200 m) v steni desno od Jugove grape v Dovškem križu. V Dovški križ sta se vrnila še 15. avgusta in v grebenu Dovški križ-Oltar preplezala smer, ki sta jo poimenovala Spodaj nežno (V/III-IV, 200 m). 4. avgusta sta Urban Golob in Marjan Kovač zavila v SZ steno Prisanka, in sicer v predel levo od Prednjega okna. Levo od smeri Steber, ki poteka po desnem boku in nudi manj strmo plezanje (IV/III), sta plezala po samem stebru, ki iz doline izgleda precej monoliten in izpostavljen. Plošče se niso izkazale za preveč strme, prehodi so lepi, težave pa zmerne. Skala je na najtežjih mestih zelo dobra, ponekod pa nekoliko goljufiva. Do roba stene je smeri za 350 metrov, od tega je težav okoli 250 metrov. Smer sta imenovala Strašni mišek in jo ocenila s VI-/IV-V. V njej so ostali trije klini.

Dan pozneje, 5. avgusta, sta Borut Kantušer in Peter Bajec (oba AO Železničar) preplezala novo smer v stenah nad Koritnico. Za cilj sta si izbrala severno steno Malega Ozebnika, in sicer njen skrajno levi del. Njuna 300 metrov visoka linija se imenuje Inkovska smer, ocenjena pa je s IV+/III. Njena dolžina znaša devet raztežajev po 50 metrov.

V severni steni Luknje peči nad dolino Kot sta Tomaž Jakofčič (Marmot) in Gregor Miklič (oba AAO) preplezala novo smer Črna ovca (VI+, 400 m). V smeri s povprečno kamnino sta pustila en klin.

Marmolada

Tina Di Batista (AO Ljubljana-Matica) in Nina Kopčavar (AAO) sta v južni steni Marmolade pros-

to opravili z veliko klasiko stene, s smerjo Gogna (VII/ VI, 800 m). Zjutraj sta vstopili v meglo, nekje nad gredino pa sta zavriskali v povsem jasen dan. Med plezanjem sta se družili z Matjažem Jeranom in Matevžem Vukotičem, ki sta uživala v sosednji smeri Moderni časi (VII+/VII, VI, 800 m). Smer brez dvoma spada med najlepše v Dolomitih. Naslednji dan so se zadrževali na istem koncu. Plezali so v steni Lastoni di Formin; dekleti sta preplezali smer Nikibii (6b+, 300 m), fanta pa Excuse moi (7b, 300 m).

Luka in Bine

Luka Kranjc (AO Celje) in Albin Simonič (PAS Gamsi Hrastnik) sta v zadnjem mesecu opravila nekaj dobrih vzponov, o katerih sta poslala kronološko poročilo. 15. julija sta se odpravila v predostenje Križevnika, kjer sta preplezala zelo lepo Belo poč. Smer je zahtevna in ocene bi morale biti vsekakor višje, kot so v vodniku Robanov kot (VI+). Njuni predlogi ocen za drugi, četrti in peti raztežaj so VII, VII+ in VII.

25. in 26. julija sta obiskala Dolomite; najprej Tofano di Rozes, kjer sta preplezala Compagni di merenda (7b, 7a+ obv., 350 m). Gre za zelo lepo smer, opremljeno s svedrovci, vendar so le-ti precej narazen. Drugi dan sta se znašla pod Malo Cino, kjer sta uspela preplezati Perlen vor die Saue (Muro giallo oz. Gelbe Mauer) z oceno 7b (380 m). Gre za smer Glowacza in Alberta, ki ponuja devet raztežajev plezanja s težavami, katerih ocena ne pade pod 6b+, je pa v celoti opremljena s svedrovci. Vse sta preplezala na pogled izmenjaje se v vodstvu.

2. avgusta sta se podala na Korošico, in sicer pod Vršiče k Albinovim starim navrtanim projektom. Uspela sta preplezati tri (nepreplezan je ostal še eden). Gledano z leve strani stene je levo tik ob Kazalčkovi smeri sedaj dva raztežaja dolga Vandima (7a, 7b+), desno pa so Gamsi

(6c+, 7b+, 5c). Med njima sta kratki smeri Dežela svízceev (7b) in Orel (6c), desno od Gamsov pa Kozorog (6c+) in Nad samotnim breznom (6c+). Tretja preplezana dolga smer so Kekčeve ukane (6a, 6b, 7c, 7a). Vandimo in Gamse sta preplezala oba, Kekčeve ukane pa prosto zaenkrat samo Luka. Luka je vse tri smeri preplezal na *flash*. Malo bolj desno so še štiri kratke smeri, in sicer Logistika (8a), Pelenorska polja (7c+), Kavka (7a+) in Smer zaspancev (6b+), ter zadnji, štiri raztežaje dolg projekt. Vse kratke smeri so Albinovo delo, najtežji dve (Logistiko in Pelenorska polja) pa je kot prvi uspel preplezati Izidor Zupan (PAS Gamsi Hrastnik). Pelenorska polja je uspel preplezati na pogled, Logistiko pa z rdečo piko.

Tabor AO Rašica

Člani AO Rašica so imeli od 28. 7. do 4. 8. plezalni tabor v dolini Zillertall v bližini Innsbrucka. Udeležilo se ga je približno dvajset članov. Cilje jim je krojilo vreme, ki je bilo žal precej nestanovitno. Področje Zillertala je zanimivo za ljubitelje športnega plezanja, balvaniranja ter plezanja večraztežajnih opremljenih smeri (večinoma do 200 m). Skala je iz izvrstnega granita. Nekaj članov je preplezalo smer Bikini Variante (VI+, 320 m) ter dve smeri v steni Rabenwand (ena VII-, druga pa VI+), večinoma pa so se držali bolj pri tleh. Nasta Roblek (Škofja Loka), Vesna Britovšek, David Pavlovič (AO Litija) in Gašper Rak so osvojili Schwarzenstein (3369 m), Edi Bulič in Janez Toni pa sta imela še krajši raziskovalni izlet v Wilder Kaiser. V južni steni Sonnecka sta preplezala smer Via Romantica (VI+, 500 m), ki je opremljena po alpsko, tako da je dobrodošel osnovni komplet tradicionalnih varoval. Skala je iz apnenca, ki je nepriemerljivo boljši od našega. Vse skupaj močno kliče po ponovnem obisku.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič

Pomladanska sezona v Nepal

Negotovo vreme s pogostimi padavinami je močno vplivalo na uspehe pri plezanju na himalajske vrhove. Po poročilu Elisabeth Hawley ni uspel niti en vzpon na Ama Dablam (6812 m) po klasičnem jugozahodnem grebenu, pač pa sta vrh dosegla dva Američana po težkem SV razu, sestočila pa sta po JZ grebenu. Anapurna je bila ob treh neuspešnih poskusih preplezana dvakrat, obakrat po klasični severni steni. Zelo »uspešna« gora s tretjino neuspešnih poskusov je bila spet Čo Oju, vsi vzponi pa so potekali po klasični smeri. Zaradi aklimatizacije veliko odprav kombinira Čo Oju z Everestom, kjer je baza na 6400 metrih. Na Everest se je povzpelo šeststo osemindeset alpinistov, med njimi vsaj petnajst šerp po dvakrat. Nekaj jih je na vrh plezalo s severa, le Korejci so se ognili obeh klasičnih smeri, a je pri poskusu v JZ steni dva odnesel plaz. Med zanimivimi ponavljavci so bili naša sosedka iz Trbiža in velika srbska odprava s šestimi vzponi (od tega z enim ženskim). Razmeroma veliko odprav je bilo na Daulagiriju, in sicer s šestnajstimi uspešnimi vzponi po klasičnem SV grebenu, žal s tremi smrtnimi žrtvami. Uspešen ruski obisk je doživel redko obiskan in zelo nevaren Himalčuli (7893 m) z vzponom šestih alpinistov po SV steni in s sestopom po SZ grebenu. Na Kangčendzengo sta po JZ strani priplezala dva Španca, vrnil se je en sam. Na Lotseju je uspela večina poskusov – vseh sedem po klasični zahodni strani, štirje Korejci pa so preplezali južno steno Lotse Šara (8400 m), kar je šele drugi vzpon s te strani. Na Manasluju sta uspeli obe odpravi (po klasični SV strani), na Nuptseju pa nihče. Slovenskih poskusov v nepalski Himalaji kronistka ni zabeležila.

Tone Škarja

Watzmann in Valentin Stanič v Verticalu

Vertical št. 5 prinaša zanimiv članek Michaela Grassla o vzponu po Berchtesgadenski smeri (III) v vzhodni steni Watzmanna. Od mnogih smeri v dvokilometrski steni si to klasiko izbere 90 % navez. Grassl na kratko opisuje zgodovino in legende o gori, posebej pa omeni prvopristopnika Slovenca Valentina Staniča in Spominško smer (VII) Franza Raspa (legendarni vodnik), ki sta jo za 200-letnico Staničevega podviga preplezala Lisa Meyer in Peter Hundegger. Morda bi bilo prav,

da poleg slovenskih planincev, ki obiskujejo vrh Watzmanna, tudi alpinisti kdaj obišejo najvišjo steno Vzhodnih Alp. Lepo je v francoski reviji brati o slovenskem deležu že pri pionirskem alpinizmu v Alpah, ne le o sedanjih dosežkih. S tradicijo so nova dejanja še toliko bolj utemeljena.

Tone Škarja

Lhotse v reviji Japanese Alpine News

Po predstavitvi japonskega zimskega vzpona po južni steni Lhotseja in po dodatnih vprašanjih sta Japonca (Osamu Tanabe in

Tamotsu Nakamura) odgovorila v grobem takole:

1. Popravek: Do tabora 3 (8000 m) na razu so sledili Slovenski smeri (1981), nato pa prečili desno v ozebnik, katerega dno so verjetno dosegli Poljaki (1985, 1987, 1989), ko so z južne stene Lhotse Shara poskušali doseči glavni vrh Lhotseja.

2. Fiksna vrv bele barve na 8200 metrih je od raza vodila desno od ozebnika, kjer poteka ruska smer (1990), v ozebnik. Verjetno so iskali prehod na greben, a je bil ozebnik zaprt z navpično steno brez razčlemb. Rusi so potem plezali desno po razu, Japonci pa levo iz ozebnika in na vršni greben (a niso nadaljevali proti vrhu). Pri vrvi so našli tudi zlomljen cepin.

3. Zakaj niso izbrali Česnove smeri po razu? Stena je videti težka, prav tako pa tudi zelo dolg vršni greben do glavnega vrha, posebno še ob močnem ledenem vetru. Tanabe ni videl možnosti za vzpon, a dopušča, da jo ekstremni plezalec lahko prepleza. Prav tako ni videl sledov kake opreme, vendar je problematični del stene gledal od spodaj, tako da je višje lahko kaj, česar pa ni mogel videti.

4. O ruskem vzponu 1990: Rusi so splezali po desnem razu in dosegli vrh. Fiksna vrv je lahko služila tudi za njihov sestop, lahko pa je ostala, čeprav manj verjetno, od poljskih poskusov. Pri poskusu leta 2003 so Japonci videli desno od ozebnika depo ruskih kisikovih jeklenk, pri končnem vzponu leta 2006 pa so bile zasute s snegom.

Toliko za zdaj.

Tone Škarja

Tradicionalno plezanje v Lake Districtu

Slovenski in italijanski plezalci Erik Švab (AO SPDT, La Sportiva, Grivel, Montura, KONG), Igor Žerjal (AO SPDT), Stefano Staffetta - Staffo (Italijan, ki sicer živi

**PRVA
POMOČ**

**POMAGAM
PRVI!**

www.pomagamprvi.si

MODRA ŠTEVILKA

080 88 84

Območno združenje
Ljubljana

v Sloveniji – je edini plezalski vaščan Ospa) in Klemen Premrl (AO Tržič, Mountain Hardware, Black Diamond, ProMontana) so preživeli daljši konec tedna v naravnem parku Lake District. Eriku Švabu je uspel resen vzpon v smeri z oceno E8, ena redkih ponovitev smeri takih težavnosti, ki so jih opravili tuji plezalci.

V zelo kratkem času in v spremstvu lokalnega guruja, enega najboljših angleških 'trad' plezalcev Dava Birketta, jim je uspelo plezati v več različnih plezališčih in ponoviti nekatere težje smeri. Pri tem so jim prišle zelo prav izkušnje iz naših hribov in prejšnjih obiskov v Angliji. Igor in Klemen sta preplezala več lažjih smeri, pa tudi tri z ocenami E3, E4 in E5. Staffo je ponovil več smeri do težavnosti E5, z Erikom pa sta opravila četrto in peto ponovitev smeri Dawes rides the shovel head E8 6c (7c+ po francoski lestvici z varovanjem na zadrževalne kline in mikrozatiče). Poleg tega je Erik preplezal še eno smer z oceno E5 na pogled, dan prej pa tudi svojo prvo z oceno E7. Po tako uspešnem obisku že načrtujejo naslednjega, in sicer v začetku oktobra, ko se bodo odpravili v Peak District.

Erik Švab:

Scafell: East Buttress, Roaring Silence E3 5c, 55 m, NP; East Buttress, Lost Horizons E4 6b, 55 m, RP (2. poskus)

Borrowdale: Reecastle crag, White Noise E3 5c, 30 m, F; Reecastle crag, Penal servitude E5 6b, 30 m, RP (2. poskus); Bowderstone crag, De Quincy E7 6b, 30 m, RP (2. poskus)

Langdale: Raven Crag, Trilogy E5 6a, 30 m, NP; Raven Crag, Dawes rides the shovel head E8 6c, 30 m, PP, peta ponovitev (prvi vzpon: Dave Birkett leta 1991; od takrat je smer doživela tri ponovitve – Tima Emmeta in dveh lokalnih plezalcev).

Igor Žerjal in Klemen Premrl:

Scafell: East Buttress, Hell's Grove E1 5a, 80 m; East Buttress, Leverage E1 5a, 80 m

Borrowdale: Reecastle crag, The rack HVS, 30 m; Reecastle crag, White Noise E3 5c, 30 m; Bowderstone crag, Valhalla E1 5a, 30 m; Bowderstone crag, Wheels of fire E4 5c, 30 m

Langdale: Raven Crag, Pluto HVS, 60 m; Raven Crag, Musclet crack E1 5b 30 m; Raven Crag, Trilogy E5 6a, 30 m

E. Š.

Velik podvig Hansjörga Auerja v Marmoladi

Pred časom smo v Planinskem vestniku poročali o senzacionalnem free-solo vzponu Alexa Huberja po Direttissimi v severni steni Velike Cine. Ni bilo treba dolgo čakati na še večji podvig. Letos, 29. aprila, je Hansjörgu Auerju, 23-letnemu plezalcu iz Ötztala, uspel fenomenalen vzpon v južni steni Marmolade d'Ombretta. V pičlih 2 urah in 55 minutah je preplezal free-solo znamenito smer Weg durch den Fisch (Pesce, Riba, IX-, 800 m, 37 raztežajev). Auer očitno postaja nova zvezda med vrhunskimi alpinisti: lani je na isti način preplezal tudi smer Moderne Zeiten (Tempi moderni, VIII-) v južni steni Marmolade, prav tako pa so odmevni njegovi uspehi v najtežjih stenah Karakorum, npr. Woman and Chalk (IX+/X-) v Shipton Spiru in Eternal Flame (IX/IX+) v stolpu Nameless Tower v skupini Trango. O mlademu Auerju bomo gotovo še veliko slišali.

Andrej Mašera

pisma bralcev

Po grebenu Košute – brez aretacije

V 8. številki Planinskega vestnika je bilo objavljenih več »počitniških« prilog, kot prva Aretacija na Ljubeljski Babi Boruta Mencingerja. Pa naj še sam dodam veselo zgodbo, ki sem jo doživel v družbi Dušana Hvale in pok. Mira Črnivca.

Bilo je marca 1976, ko smo prečili greben Košute. Strogi obmejni kriteriji so že usihali in rekli smo si, da gremo brez žiga pristojne postaje takratne policije – milice. Zaobšli smo vojaško karavlo

nad Domom na Kofcah, se povzpeli na Veliki vrh in začeli prečiti.

En sam užitek, hoja po zasneženem grebenu, ko opazimo, da se vzporedno pod nami – kakšnih 500 metrov niže – po že kopni graničarski stezi premikajo trije vojaki. Mi jo mahnemo lepo čez Kladivo do Škrbine, oni spodaj čez Šijo na Planino Pungart, kamor mi sestopamo. Pridričamo naravnost do njih, mi z drezami, oni pa z brzostrelkami in z vprašanjem: »Kako je gori?«

Bili so iz Vojvodine, eden težji od drugega. Prvih šest mesecev so služili v vojašnici v Sremski Mitrovici, imeli tri dni dopusta

v rojstnih krajih in nato bili za šest mesecev poslani na avstrijsko-jugoslovansko mejo. Prejšnji dan so prisopihali na karavlo, komandir pa si jih je malo privoščil in neizkušene v gorah in snegu nagnal na greben z nalogom, da prečijo do Škrbine in kot dokazilo opišejo potek prečenja – vzponi, spusti, vmesni vrhovi, mejne oznake, pogledi na avstrijsko stran. On se je vrnil na poveljstvo v dolino, oni pa so nas opazili in predvidevali, da se bomo neke spustili. Še preden smo jim odgovorili na vprašanje, so odprli nahrbtnike, polne dobrot, ki so jih dan prej prinesli od doma: rakijo, slanino, kloba-

se, bel domač kruh ... in začela se je fešta. Vmes so zabeležili še naš opis terena in malce »našnopsani« smo zapeli, se veselo poslovili, nato pa smo jo mi mahnili preko Dolžanke na Jelen dol, oni pa nazaj v karavlo na raport komandirju.

Lep planinski pozdrav

Milan Naprudnik

Odgovor na članek Vzpon na Peco

Odgovarjam na članek Ivanke Korošec Vzpon na Peco, ki je bil objavljen v avgustovski številki Planinskega vestnika. Z zanimanjem in veseljem smo prebrali vaš članek, da je ljutomerske planince, navajene pogledov po svojih ravninah, očaral koroški oćak. Pri tem pa nas je prizadel zelo grob očitek na začetku vašega pisanja. Za tiste, ki članka niste prebrali, citiram: »Toda navdušenega planinca zmoti napis, češ da ni dovoljeno prinašati svoje hrane v kočo, kar pomeni, da se spreminja v gostinski obrat in ne služi več svojemu prvotnemu namenu. A kje naj poje planinec hrano iz nahrbtnika v slabem vremenu? Jasno, naj je ne nosi, zadostuje le nekaj več evrov v žepu, pa bodo zanj poskrbeli vrli najemniki koč – gostinci z raznovrstno ponudbo in zasoljenimi cenami.« Kot oskrbnik koč želim razjasniti nekaj dejstev:

- oskrbnik je najemnik koč, ki s svojimi gostinskimi in nastavitvenimi storitvami matičnemu planinskemu društvu plačuje tudi najemnino;
- oskrbnik je odgovoren za vzdrževanje planinske postojanke in za oskrbo planincev, ki je lahko dobra ali slaba;
- oskrbnik je planincem dolžan nuditi varno in čisto zavetišče in jim ponuditi hladen ali tople obrok ali pijačo.

Vsa leta, odkar oskrbujem koč na Peci, se trudim za urejenost prostorov in njene okolice, za dobro in pristno koroško hrano in za prijaznost vseh, ki delamo tukaj. Mislim, da nam tega ni mogoče oporekati – ali pač? Nikoli in nikdar niso bili pri nas planinci slabo sprejeti ali morda preganjani iz koč. Vsakemu je bila koč na Peci prijetno zavetišče za počitek po naporni hoji, tudi če je v nahrbtniku prinesel svojo hrano. Nikoli in nikdar niso planinci v dežju ali snegu jedli svoje hrane pred koč samo zaradi napisa. Mislim, da še vedno služi svojemu namenu in da očitek o gostinskem obratu ni na mestu. Glede zasoljenih cen pa še tole: cene naše ponudbe so zelo solidne, enakovredne cenam v dolini, morda celo nižje, dostopne vsem tistim vrlim planincem, ki si v dolini najbrž privoščijo kaj več. Časi se spreminjajo in koč niso več le skupna ležišča in prostori za vesele družčine, so tudi zavetišča, od koder lahko planinci spočiti nadaljujejo pot

in z užitkom pričakajo sončni vzhod, ki je na Peci nenadkriljiv in enkraten.

Lep planinski pozdrav

Roman Abraham,
najemnik koč na Peci

Tudi zato je lepo biti planinec

Na praznični dan, v sredo, 15. avgusta 2007, sva z ženo odšla na planinski potep na Peco. Nepazljivost ali tudi veselje, ker bom ponovno užival v lepotah narave, sta bila verjetno razloga, da sem v avtu pozabil denarnico. Ob prijetnem klepetu sva se z ženo povzpela do doma na Peci. Rahlo utrujena, žejna in tudi lačna sva hotela naročiti pijačo in hrano. Ugotovil sem, da nimam denarnice. Povedala sva oskrbniku Romanu, kaj se nama je zgodilo. Če bi se nama to pripetilo v dolini, bi morala lačna in žejna oditi domov, z veseljem pa vam povem, da nama je prijazen oskrbnik postregel s pijačo, hrano in z zaupanjem v moje besede, da bom račun poravnal po pošti. Hrana je bila odlična, pijača se je prilegla veliko bolj kot običajno, v prsih pa me je prijetno gredo zaupanje človeka, ki sem ga v življenju srečal prvič. Tudi zaradi ljudi, kot je Roman Abraham, so gore lepše, počutje odlično, človek postane boljši in prijaznejši. Hvala vam, Roman, za nepozabno radost, ki ste nama jo podarili s svojim zaupanjem.

Joco in Olga Krašek, PD Laško

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

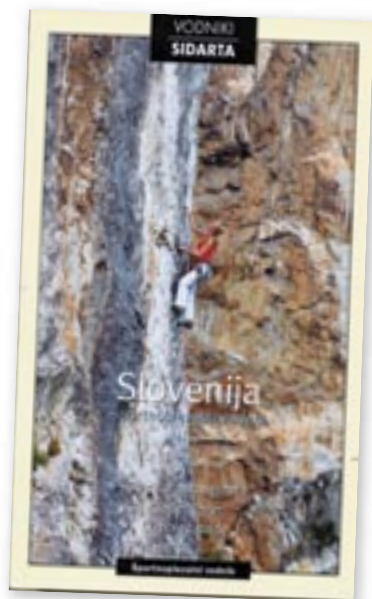
RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Novosti iz slovenskih plezališč

Slovenija, Športnoplezalni vodnik, uredništvo Betka Galičič, Janez Skok, risbe Danilo Cedilnik – Den, Sidarta, 2007.

Pred dvema letoma je naša (in bržkone tudi tuja) športnoplezalna srenja brez dvoma navdušeno pozdravila drugo izdajo vodnika po slovenskih plezališčih, saj je od prve minilo dolgih enajst let, športno plezanje pa je v tem času doživelo pravi razcvet. Zdi se, da je ta športna zvrst v zadnjih letih vedno bolj v modi, saj je obiskovalcev plezalnih vrtcev vse več. Eno in drugo, urejanje novih plezališč in naraščanje števila plezalskih rekreativcev, potencialnih uporabnikov vodniške literature, je najbrž spodbudilo urednike pri založbi Sidarta, da so letos »na svetlo dali« že tretjo izdajo omenjenega vodnika.

Zvestim uporabnikom prejšnje izdaje Sidartinega športnoplezalnega vodnika zasnove le-tega zagotovo ni potrebno posebej predstavljati, saj s(m)o že navajeni ličnega dizajna ter strnjene podajanja podatkov o plezališčih

in smereh v več jezikih (tudi v angleščini, nemščini in italijanščini), dopolnjenega s preglednimi, informativnimi skicami dostopov in plezalnih sektorjev, o čemer smo se v Planinskem vestniku že pohvalno izrazili ob drugi izdaji vodnika. In kaj lahko ugotovimo ob primerjavi obeh izdaj?

Na platnicah ostaja ena naših najuspešnejših športnih plezalk, Maja Vidmar; na prednji strani jo lahko občudujemo med plezanjem v Ospu, na zadnjo stran pa se je preselila naslovnica prejšnje izdaje (Maja v previsih Struga). Barvne fotografije, posnete v nekaterih naših najboljših plezališčih, so sicer večinoma enake kot v prejšnji izdaji, a so tokrat združene v šopek, ki prekinja uvodne besede o zasnovi vodnika, črno bele (nekatero tudi z zgodovinsko vrednostjo) pa razbijajo monotonost kopice tehničnih podatkov v nadaljevanju. V uvodu so opozorila o spoštovanju zasebne lastnine, na kateri stoji marsikatero plezališče (pomenljivo?), romala v mastni tisk, kot tudi opozorila o znanju, potrebnem za varno gojenje športnega plezanja. Nova izdaja je seveda bogatejša za nekaj strani, poleg novih smeri v že obstoječih plezališčih obsega še pet novih plezališč; tako je skupaj predstavljenih 84 vrtcev s približno 3600 smeri. Nova plezalna področja (Pod Kopicem pri Kobaridu, Porezen, »visokogorski vrtec« na Korošici v Kamniško-Savinjskih Alpah, Križevska vas med Ljubljano in Liti-jo ter Čolnišče nad Zagorjem ob Savi) prinašajo več kot 130 novih smeri težavnosti od 2 do 8a ter nekaj projektov. Novost je nekaj praznih strani na koncu vodnika, ki so namenjene »zaznamkom«. Ob neprestanem nastajanju novih plezališč zagotovo ne bodo ostale nepopisane.

Tu se morda lahko dotaknemo smiselnosti izdajanja vodnika v kratkih časovnih intervalih. Dejstvo je, da bo ta, že čisto sveža izdaja, verjetno še v kratkem potrebovala dopolnitev. In dejstvo je, da se zna zgoditi, da se marsika-

teri lastnik druge izdaje verjetno ne bo odločil za nakup nove, saj pravzaprav ne vsebuje drastično veliko novosti. S stališča uporabnika vodnika bi bilo morda vredno razmisliti o nekakšnem kompromisu – sprotno izdajanje novosti, a ne v slogu »all inclusive«; konec koncev stare smeri večinoma ostajajo enake ... Ali pa bi bila, v smislu ekološko osveščene, a potrošniško naravnane družbe, morda sprejemljiva kakšna akcija »staro za novo«?

Da ne bo pomote – za vse plezalce z kakršnimi koli ambicijami v športnem plezanju, ki vodnika še nimajo, je nakup absolutno priporočljiv, če ne že skoraj obvezen, imetnikom druge izdaje iz leta 2005 pa lahko priporočim le ogled in odločitev po lastni presoji.

Mateja Pate

Pot miru

Vodnik po soški fronti v Zgornjem Posočju. Fundacija Poti miru v Posočju, Kobarid 2007, 136 strani.

Fundacija Poti miru v Posočju je 30. junija 2007 slovesno odprla pot, na katero zdaj vabi tudi z vodnikom po soški fronti v Zgornjem Posočju. Kratki predstaviti ustanove in poti sledijo opis območja, razlage oznak težavnosti

poti, napotki, kdaj se je tja najprimerneje podati in kaj vzeti s seboj, ter opozorila, na kakšne težave utegnemo tam naleteti in kako se obnašati v Triglavskem narodnem parku. Uvodni del obsega še kratko zgodovino soške fronte in jedrnatne opise petih odsekov, na katere je razdeljena pot, ponazorjene z grafikoni poteka (nadmorskih višin in razdalj).

Glavnina vodnika so poglavja o odsekih Log pod Mangartom–Kal Koritnica, Kal Koritnica–Drežnica–Kobarid, Kobarid–Drežnica/Mrzli vrh–Tolmin (kazalo in opis se glede Drežnice in Mrzlega vrha ne ujemata, pot pa obišče oba; Mrzli vrh je s 1359 m najvišji cilj), Tolmin–nemška kostnica–Mengore in Kobarid–Kolovrat–Mengore. Vsak odsek je predstavljen s panoramsko fotografijo in zemljevidom (na obeh so razločno označene znamenitosti), oznako zahtevnosti (večina je lažjih do srednje zahtevnih, le eden zahteven), podatki o časih hoje (skupnem – najkrajši odsek 4 ure, najdaljši 11 – in med posameznimi »postajami«, opisi ogleda vrednih krajev in znamenitosti (z nadmorskimi višinami) ter namigi, ali in kje je dobro/treba prespati, kateri odseki vabijo tudi kolesarje, kaj zanimivega je še mogoče videti v bližnji okolici. Bese-dilo je podkrepljeno in obogateno s številnimi povednimi in lepimi fotografijami.

Temeljitejši in radovednejši obiskovalci bodo veseli seznamov muzejev in javnosti dostopnih zasebnih muzejskih zbirk, literature ter naslovov in telefonskih števil organizacij, pri katerih je mogoče dobiti še več informacij.

Vodnik se gladko bere, le nekatere nedoslednosti nekoliko motijo (na primer »različice« Kal Koritnica/Kal – Koritnica/Kal - Koritnica; s pomišljaji in vezaji je sploh nekaj težav) in zdi se, da so (vsaj nekatere) napise k fotografijam in legende k zemljevidom »pozabili« pokazati lektorju (najbolj bije v oči pridevnik *italjanski*).

Poglavitna odlika vodnika mora biti informativnost (tej zahtevi, se zdi, knjižica Pot miru ustreza, vendar je še nisem preizkusila »na terenu«), zelo zaželeni lastnosti pa sta tudi trpežnost in priročen format, saj se pogosto znajde v nahrbtniku ali žepu, kjer nima veliko prostora in se mu ne godi vedno najbolje. Šele nato pride na vrsto lepota. Ta vodnik pa je tudi oblikovan zelo lepo in zaradi tega morda nekoliko bolj »potraten«, kot bi bilo čisto nujno, vendar pregleden in privlačen za oko (to prav tako lahko pomaga prepričati bralca, da vzame pot pod noge). Le upajmo, da jo bo trda vezava dobro odnesla, saj bi bila mehkejša, prožnejša morebiti prikladnejša.

Mojca Luštrek

Mala flora Slovenije

Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Četrta, dopolnjena in spremenjena izdaja.

Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 2007.

Tehniška založba Slovenije je nedavno izdala že četrto, dopolnjeno in spremenjeno izdajo priročnika z naslovom Mala flora Slovenije. Njeni avtorji, sami znani strokovnjaki s tega področja, so A. Martinčič, T. Wraber (ki je tudi bralcem Planinskega vestnika dobro znan), N. Jogan, A. Podobnik, B. Turk, B. Vreš, V. Ravnik (ki je pripravil ilustracije rož tudi za to knjigo), B. Frajman, S. Struge Krajšek, B. Trček, T. Bačič, M. A. Fischer, K. Eler in B. Surina. Knjiga je seveda namenjena predvsem strokovnjakom. Drugim, tudi planincem in planinskim avtorjem, pa bo prišla najbolj prav takrat, ko bodo želeli roži, ki jo poznajo, določiti znanstveno ime. Pri določanju rož je pot teoretično povsem lahka. Pri vsakem koraku moramo le izbrati eno izmed dveh možnosti, to pa nas polagoma pripelje do pravičnega podatka.

Prvi zapis slovenskih rastlinskih imen smo dobili že leta 1415. Po-

zneje so delo na tem področju nadaljevali še P. A. Mathioli (1501–1577), C. Clusius (1526–1609) in J. A. Scopoli, ki je leta 1760 izdal knjigo *Flora Carniolica*, leta 1772 pa povečal obseg tega dela kar na dve knjigi. V poznejših desetletjih so zbirali in preučevali naše rastlinstvo še F. K. Wulfen, F. B. Hacquet, K. F. E. Zois, F. P. Hladnik, M. Tommasini, Ž. Graf, H. Freyer, A. Fleischmann, O. Sendtner, V. Plemel, F. Krašan in I. Tušek, ki je napisal prvi slovenski učbenik botanike, v 20. stoletju pa še A. Paulin in E. Mayer. Prva ključa za določanje cvetnic in praprotnic sta pripravila J. Glowacki (l. 1913) in A. Piskernik (l. 1941 in l. 1951).

Mala flora Slovenije je prvič izšla leta 1969, v njej pa je bilo obravnavanih 2843 rastlinskih vrst in podvrst. Že v drugi, popravljeni in dopolnjeni izdaji leta 1984 se je število navedenih rastlin močno povečalo. Tretja izdaja je obsegala že 3266 imen, v letošnjo pa je vključenih kar 3452 vrst in podvrst. Za nas so zelo zanimivi podatki o razširjenosti posameznih rastlin, saj je vsakemu opisu dodana vsaj ena izmed oznak za območje: Al – alpsko, J – Julijske Alpe, K – Karavanke, S – Kamniško-Savinjske Alpe, P – Pohorje, DN – dinarsko, PA – predalpsko, PD – preddinarsko, SM – submediteransko, SP – subpanonsko.

V priročniku so posodobljeni tudi podatki o ogroženih in za varovanih vrstah. Naj navedemo nekaj podrobnosti o za nekatere najbolj znanih slovenskih rožah. Blagajev volčin (*Daphne blagayana*), ki so ga prvič našli pri Polhovem Gradcu in za katerega so dolgo mislili, da je endemična rastlina, je razširjen po skoraj vsej Južni Evropi. Kot redka rastlina je bil zaščiten že leta 1898 skupaj s planiko ali očnico (*Leontopodium alpinum*), našo najbolj znano planinsko rožo. Med endemične planinske rože sodi tudi Zoiso-va zvončica (*Campanula zoysii*). Med znamenitimi in zelo redkimi rastlinami pa je tudi velikonočnica ali veliki kosmatinec (*Pulsatilla grandis*), ki ima dve ende-

mični rastišči: pri Domu na Boču (658 m) in v Boletini (340 m) pri Ponikvi.

Ciril Velkovrh

Skriti kotički italijanskih Alp

Peter Pasar: Skriti kotički italijanskih Alp, vodnik in dnevnik, samozaložba, Celje 2007.

Drobna knjižica, za katero več kot očitno stoji veliko gorniškega truda, je zdaj pred nami. O tem, da

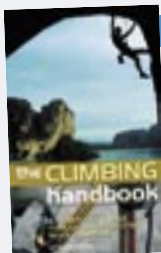
si zasluži omembo tudi v Planinskem vestniku, ni dvoma, vendar ostaja v piscu teh opomb nelagodni občutek, ker je nikakor ne zna uvrstiti v kakšno ustaljeno zvrst naše domače vodniške literature, čeprav ji je, knjigi namreč, podnaslov Vodnik in dnevnik. Po svoji zgradbi in zasnovi povsem odstopa od pri nas že dobro utečene metodologije pisanja vodniške literature, kakršna je v veljavi predvsem pri publikacijah založb PZS in Sidarta in ki jo uveljavljajo vodilni slovenski pisci tega žanra. Torej gre za nekaj novum na tem literarnem področju, ki mu nikakor ne manjka informativnosti (tudi fotografij za prvi vtis o posameznem gorniškem cilju je dovolj), težje pa ga vzame za temeljni priročnik tisti, ki je vajen preglednosti vodniških knjig prej omenjenih založb in njihovih avtorjev. Skratka, kdor bo *Skrite kotičke italijanskih Alp* vzel v roke, bo segel po neobičajni, vendar zanimivi predstavitvi karnijskih gora, ki slovenskih gornikom že dlje časa niso več neznanke s skrajnega zahodnega roba Julijcev, tudi po zaslugi Stritarjevih in Mašerovih knjig, da o naklonjenosti Planinskega vestnika tem goram posebej ne govorim.

Mitja Košir

Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana

Pestra izbira knjig s področja gorništv, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

Steve Long: *The Climbing Handbook*

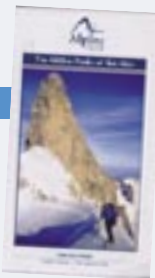
A&C Black Publishers, julij 2007

(192 strani, mehka vezava, barvne fotografije)

Martin Moran:

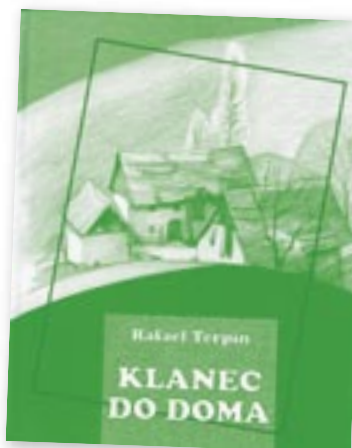
The 4000m Peaks of the Alps - Selected Climbs

Alpine Club, junij 2007
(382 strani, mehka vezava, barvne fotografije)

Od doma do doma po idrijskem svetu (tudi zgodba o minevanju)

Rafael Terpin, Klanec do doma, samozaložba, Idrija, 2007.

Prijatelj Rafko mi je poslal lepo darilo, svojo knjigo *Klanec do doma*, pravkar izdano v samozaložbi: zbirko »262 risb kmečkih hiš iz svetov ob Idriji« in prav toliko besedil o njih. Avtorstvo je Rafkovo, njegove so risbe, njegova so besedila k vsaki od risb, oboje izvirno, do najglobljih korenin doživeto in prepoznano. Uvodna stran je izredno zgोščena, do konca kleno povedna, tako da mi je prav težko iztrgati nekaj vrstic. Naj to, zaradi okusa po Rafkovem besednem pristopu, vendarle storim: »Prvobitni kmečki dom na našem rovtarskem koncu je izjemna posebnost. Največkrat je obešen v kakšen breg in udomačeno zija po dolini. Vedno je ovešen s trpkostjo. Njegova lepota peče in boli. Prepoznaven je skozi neskončna odrekanja davnih prednikov. Kakšna čudesa so rojevale njihove steze, njihove brvi, njihovi počivalniki – pa so bili ljudje kakor mi: grobi in ljubeznivi, skromni in lakomni, popustljivi in zamerljivi, v vsakdanjosti srečni in večno nepotešeni.«

Ali pa: »*Ta, k naravi ponovno vzet dom bi na kratko takole opisal: pregret klanec, zravnani prostorček pred vhodom, ščavje, nizka škarpa, preživele perunike, v hiši oluščeni barvni ometi, stekleničke starih zdravil, na podstrešju modra železna postelja, kupi starih škrapetov, vdrto ostrešje, v bližini velban mostič, ob potoku ostanki dveh kamnitih mlinov, odmaknjen in z leskovjem zastrti zelnik, gošča, gošča ...*« Le nekaj vrstic, pa toliko povedanega! Le zakaj se nisem sam domislil oznake »preživele perunike«, ko sem jih obenem z enako preživelim pušpanom videl v od gozda povsem preraslih delih nekdanje kočevarske vasi Kočevske Poljane?

Res, vsaka beseda je vredna, da se ob njej ustaviš in razmišljaš. Pravzaprav se mi je, »učenemu« botaniku, ob misli, kako prizade- to zna Rafko doživljati in to tudi napisati, kar nerodno primerjati z njim. To se sicer dogaja ob risbah, narejenih s tušem ali čopičem, zvestih upodobitvah, ki so obenem tudi dragoceno pričevanje o minulih dneh, saj »mnogih upodobljenih domov že leta in leta ni več«. Vendar o risbah ne sodim, to ni moje področje.

O domu Jelenkarja tik pod vrhom Jelenka, še letos sem bil spet tam, podoživljam Rafkove besede: »*Jelenkar pod Jelenjim vrhom leze vase. A travniki so vsi v zelenem. Regrat je prešeren. Njegova vojska je udarila kar počez. Čez krošnje lijejo svetlobe, v osoje so zlezle zimske sence. Sredi glasne, nore pomladne pesmi prehaja dotolčeni Jelenkar v zemljo.*«

Z Lavrinom v Idrijski Beli smo bili nad tri desetletja skoraj sosede. Zdaj v tisti hiši biva akademski kipar, tudi on kot mi do lanske jeseni, mestni prišlek. Lepo nam je oblikoval igalko, ki zdaj krasi naš dom v Polhovem Gradcu.

Ni pomoči, knjiga mi je nadvse všeč, ker njena vsebina odmeva v moji notranjosti, čeprav pri večini upodobljenih hiš nisem bil. Spominjam pa se pomladnega izleta pred leti, ko nas je Rafko

vodil čez Masore mimo hiš, ki so bile pred nekaj desetletji še žive, zdaj pa jih gledaš v različnih stopnjah razpadanja. Edino pušpanovi grmi, zeleneči okras, namenjen slovesu od pokojnih, se še bujno razraščajo. »*Bajtarija. Sveta za eno kravo. Tépke. Obsežen in razraščen pušpanov grm. Ob hiši krepko rastoče božje drevce.*« Vse to sem videl in od blizu fotografiral pušpan, ki je prav tedaj cvetel. In ugotavljal, da so cvetovi različni, ženski in moški. Ali je ob tem težko razlikovati med umetnikom in botanikom?

Spraševal pa se je v Masorah tudi Rafko: »*V zelniku je sklonjena plela ženska. Nejeverno in nasmejana me je pogledala: 'Saj sem le teta!' Kaj je hotela reči? Da ni gospodinja? Da je pri hiši le za delo? Da se nima pravice pogovarjati s tujci? Da nima moža, ne svojih otrok, ne hiše, ne zemlje? Da je pravzaprav lahko samo hvaležna, če jo pustijo živeti? Sklonila se je v njivo in plela dalje.*«

Rafko je razgledan in čuteč. Ne piše samo o naravi in slovenskem človeku, temveč tudi o zgodovinskem dogajanju. Le preberite tisto o Pagonu v Črnem vrhu.

Gornišstvo niso le vrhovi, klini, koče, planike, kavke in planinska članarina. Na začetku morda predvsem to, pozneje pa ga poglobiš, po desetletjih »Z domačimi gorami v srcu po tujih vrhovih« (F. Avčin) vse bolj iščeš korenine v domači zemlji. Tako tudi Rafko, ko ve, da je »V Savirjevšč« (Stara Oselica) tudi nekaj njegove krvi. Tam je bila doma njegova prababica. Njen brat je bil cerkveni rezbar. Nekaj te krvi se je pretočilo tudi v Rafkove žile.

Še in še bi pisal o knjigi, najraje bi prepisal kar vsa besedila, ki so pravo slapišče posrečenih besednih zvez in oznak. Zdaj vem, da Rafko ni samo likovni, ampak tudi besedni umetnik. Pravzaprav bi to, beroč njegove sestavke v Planinskem vestniku, moral že vedeti. Njegov *Klanec do doma* je takšno mnenje dokončno potrdil! Hvala Ti, Rafko!

Tone Wraber

Visokogorske kulturno-pohodniške poti

Gorenjski muzej je v sodelovanju s Triglavskim narodnim parkom na območju Pokljuke, Spodnjih Bohinjskih gora in Triglavskega pogorja pripravil pet visokogorskih kulturno-pohodniških poti. Speljane so po najpomembnejših območjih starega rudarstva, železarstva in pašništva. Triglavsko predgorje in njegov gorski svet že tisočletja privabljata človeka. Na začetku mu je ta svet dajal dobrine za preživetje, saj se je po njem gibal kot lovec, nabiralec rude, nabiralec zdravilnih zelišč, pastir, drvar, oglar. Šele v novejši dobi, v zadnjih stoletjih, je postal zanimiv za znanstvenike in strokovnjake, ki preučujejo naravne okoliše in vplive človeka na ta divji svet. To pa je tudi

svet, ki je mamljiv predvsem za turiste in planince.

V okviru mednarodnega projekta Železna pot - Iron Route, ki združuje partnerje iz Italije, Avstrije in Slovenije, so se povezali predeli, ki jim je skupna rudarska preteklost. Eden pglavlnlnh ciljev projekta je bilo ovrednotenje starih, z rudarstvom zaznamovanih predelov ter oza-veščanje lokalnih in regionalnih identitet o pomenu te dejavnosti v preteklosti.

Z denarjem, ki ga je dodala Evropska skupnost v okviru programa Interreg III b - Območje Alp, so bila dokumentirana in raziskana nova arheološka najdišča ter pozabljena rudna najdišča na območju vzhodnih Julijskih Alp: Pokljuke, Triglavskega pogorja, Spodnjih Bohinjskih gora, Jelovice in Bohinja. Rezultati arheoloških raziskav so bili podlaga za t. i. visokogorske kul-

turno-pohodniške poti, speljane po najpomembnejših območjih starega rudarstva, železarstva in pašništva. Poti označujejo table, ki jih je postavil, oblikoval in izdelal Triglavski narodni park. Večletne arheološke raziskave so potekale v sodelovanju med Gorenjskim muzejem ter nekdanjim direktorjem Triglavskega narodnega parka Janezom Bizjakom; vodila jih je Marija Ogrin. Namen tabel je predvsem opozarjanje planincev, kaj vse se da videti, seznanjanje ljudi s preteklostjo, kajti običajen izletnik njenih sledi preprosto ne opazi. T turist oz. planinec si bo lahko t. i. Železno pot ogledal na petih krožnih pohodih:

Po sledeh bobovca na Pokljuki, Po sledeh bronastega zvonca v Fužinskih planinah, Po Zlatorogovih sledeh med Komno in Voglom, Po sledeh Ajdov med Bohinjsko Bistrico in Pečano pod

Ratitovcem ter Po sledih prvih pastirjev v Krmi.

Prva pot, *Po sledih bobovca*, poteka v smeri Mrzel Studenec-Planina Klek-Planina Lipanca-Planina Javornik-Rudno polje-Mrzel Studenec. Na vsaki izmed teh točk je lična informacijska tabla s potrebnimi podatki v slovenščini in angleščini. Planina Klek je ena najpomembnejših visokogorskih planin, na katerih sta se v zgodovini prepletali dve izraziti panogi: rudarstvo in pašništvo. Je v lasti agrarnih skupnosti Podhom in Beljska Dobrava, obsega pa teritorij 64 hektarjev; od tega je polovica pašna. V gozdni okolici planine so številne rudne jame, z arheološkimi izkopavanji pa so bili odkriti temelji stavb in ognjišče z ostanki poznoantičnih keramičnih loncev. Odkritih je bilo tudi nekaj bronastih zaponk. Najdbe izpričujejo delovanje planine v rimski in zgodnesrednjeveški dobi. Informacijska tabla je postavljena na delu planine, ki je last Agrarne skupnosti Podhom, natančneje, v enem izmed obnovljenih stanov. Triglavskemu narodnemu parku je namreč uspelo pridobiti denar monaškega princa, ki je del sredstev namenil za obnovo starih stavb v

visokogorju. Naslednja postaja je Planina Lipanca, na kateri še vedno lahko najdemo bobovec. Bronasto bodalo iz 10. stol. pr. n. št. dokazuje, da je bila planina obljudena že v bronasti dobi. Bobovec še vedno lahko najdemo tudi na Planini Javornik, na kateri je bil odkrit tudi okrogel nasip oz. spiralnica železove rude.

V naslednjih tednih bodo odkriti še preostali deli Železne poti, mdr. informacijske table na Komni, Planini Krstenica, Planini Laz, Planini Ovčarija, na Pečani pod Ratitovcem

Osrednja informacijska točka Železne poti je v Muzeju Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici.

Stopite v ta čudoviti alpski svet ter dojemite njegovo popolno lepoto v sožitju s kulturno pokrajino, ki jo je v tisočletjih in stoletjih ustvarila človeka roka.

Jelena Justin

85 let PD Slovenska Bistrica

V nedeljo, 24. junija, so slovenjebistriški planinci na Treh Kraljih na Pohorju praznovali častitljivo obletnico – 85 let delovanja svojega planinskega društva. Za

uvod je oktet Planika iz Slovenske Bistrice zapel planinsko himno, nato pa je zbrane nagovorila povezovalka prireditve Jana Jeglič. Sledil je slavnostni nagovor predsednice PD Slovenska Bistrica Brede Jurič. S ponosom se je zazrla v bogato in ustvarjalno društveno zgodovino, ki se je začela pisati prav 24. junija 1922. V imenu občine Slovenska Bistrica je vse planinke, planince in številne druge pozdravila županja Irena Majcen. Društvu je čestitala za uspešno prehojeno pot in mu zaželela vse dobro. Nato so v okviru kulturnega programa nastopili cicibani planinci z domiselnim plesom in igrice ter zaplesali člani Folklorne skupine iz Tinja na Pohorju. V zadnjem delu prireditve pa so bili zaslužnim članom podeljeni bronasti, srebrni in zlati častni znaki Planinske zveze Slovenije za uspešno in dolgoletno delo v PD.

Planinsko društvo Slovenska Bistrica je v okviru 85-letnice delovanja društva maja izvedlo množičen izlet na Golico in izdalo društveni zbornik. Za jesen pa pripravlja planinsko razstavo v knjižnici Josipa Vošnjaka v Slovenski Bistrici s temo Zgodovinski pregled PD Slovenska Bistrica. Ob tem jubileju društva velja zahvala vsem, tako zdajšnji predsednici kot vsem nekdajnim predsednikom ter aktivnim in požrtvovalnim članom društva v vsej njegovi zgodovini. Posebna zahvala pa gre vodnicam in mentoricam v vrtcu za vzgojo in izobraževanje cicibanov planincev, zakoncema Lorenci za številne organizirane in vodene mladinske planinske taborne ob pomoči vodnikov in drugih, številnim alpinistom za preplezane smeri in vrhove, tako v domačih kot v tujih gorah, in vzgojo mladih alpinistov ter starostam našega PD: Oskarju Langu, Avgustu Kocjanu in Rudiju Mlekužu (žal sta zadnja dva letos spomladi za vedno zapustila naše vrste) za izjemen in neprecenljiv prispevek k razvoju slovenjebistriškega planinstva.

Matej Horvat

Taborili smo na Jezerskem

... hribi so povsod okrog nas, šotori so veliki, v njih pa sami biki, hitro nam mineva čas ...

Verzi so iz himne, ki so jo tudi letos prepevali mladi planinci in njihovi vodniki iz PD Slivnica pri Celju, Luče, Dramlje, Tabor, na planinskem taboru na Jezerskem. Na Zgornje Jezersko, idiličen kraj ob jezeru s pogledom na okoliške vršace, smo se vrnili že petič. Mladi planinci, ki se udeležujejo planinskih taborov v organizaciji Savinjskega meddruštvenega odbora, so bili prvič tam že leta 1989, od takrat pa še leta '90, '93, '95 ter lani. Tedaj nam je bilo vsem tako všeč, da smo se vrnili tudi letos.

Tretjo izmeno, od 7. do 14. julija – v njej je bilo 49 mladih planincev in 10 njihovih vodnikov iz zgoraj omenjenih društev – je zaznamovalo, kot bi lahko potrdila vsaka izmed izmen (na Jezerskem se jih bo letos zvrstilo 9), veliko prijetnega. Tabor je vodil Matej Planko in pod njegovim vrhovnim poveljstvom so mladi planinci, njihovi vodniki in mentorji osvojili Pristovski Storžič, Češko kočo in Ledine ter Storžič oz. mlajši planinci Bašelski vrh. Drugi in tretji dan sta s pravima turama mlade planince kar utrudila, a je dež, ki se je s ponedeljka

na torek kar 18 ur skupaj kazal v vsej svoji intenzivnosti, poskrbel za daljši počitek v šotorih. V teh je bilo treba ležišča zaradi mokrega gosta malo premakniti, se čez noč bolje pokriti, pa je ta deževna bolečina popustila in tudi prenehala. In ko se je pokazalo sonce, so se lahko mladi planinci pomerili v teoretičnem in praktičnem znanju orientacije in tudi tako podrobneje spoznali Zgornje Jezersko. V sredo, sredi planinskega tedna, so si na bližnjem bazenu privoščili globinsko čiščenje in tako bili spet pripravljeni na planinski potep v četrtek in plezanje v petek. Po turah ni nikoli zmanjkalo energije za tekme v odbojki in nogometu, za hojo s hoduljami, pikado, igre brez meja, za razvajanje skritega prijatelja in za poslušanje predavanj iz planinske šole, na katerih je mlade planince in tudi njihove vodnike najbolj navdušil mladi gorski reševalec Rok, ki je zelo dinamično podal nekaj dejstev o namenu in delu GRS. Ob večerih je bilo dovolj energije tudi za prepevanje ob tabornem ognju. Pozabljeni so bili žulji, piki os, bolj je bolelo to, da niso mogli vsi osvojiti sanjske ženske in vsi postati sanjski moški ... Še najboljše zdravilo za vse te bolečine je bilo bližnje jezerce, ki je dobro hladilo takšne in drugačne ranice. Mladi planinci se na njem niso

izkazali le kot »čofotalci«, ampak tudi kot gradbeniki, raziskovalci, arhitekti in fizični delavci. Izpod njihovih rok so prihajali čudoviti sistemi jezov, prekopov, strug, nasipov. V soboto so nas zamenjali mladi planinci in njihovo vodniki iz Gornje Radgone.

Nina Gradič

Planinski teden sežanskih planincev

Sežansko planinsko društvo že več let julija organizira planinski teden za mlade planince iz osnovnih šol Sežana, Komna, Duvovlje in Divača. Po navadi so se jim pridružili še odrasli planinci, letos pa je bil tabor ločen. Odrasli so bili nekaj dni v Krnskem pogorju, medtem ko so mladi planinci čas od 9. do 14. julija preživeli v objemu Kamniško-Savinjskih Alp, in sicer v gostoljubnem planinskem domu v Logarski dolini. Najbolj si bodo zapomnili dobro hrano ter prijaznost oskrbnika Martina in njegove žene, ki že vrsto let oskrbujea planinski dom. Vodja tabora je bil vodnik Andrej Bandelj. Otroke so spremljale mentorici Agata Perdec in Andreja Trobec, mentorica in vodnica Mirjam Frankovič Franetič ter še dva vodnika, Zdravko Papež in Mateja Škibin. Imeli so dva daljša pohoda, enega do doma pod Ojstrico in na Strelovec, drugega mimo slapa Rinka na Okrešelj ter naprej na Savinjsko sedlo. Preostali dnevi so bili namenjeni spoznavnim in orientacijskim pohodom po dolini ter teoretičnemu delu iz planinske šole. Trije planinci so si pridobili zlati znak mladega planinca. Veliko je bilo likovnih in ustvarjalnih delavnic, športnih in zabavnih iger, nazadnje pa še planinski krst tistih, ki so bili prvič na planinskem taboru. Oboji, učenci in mentorji, so se vrnili polni lepih vtisov in doživetij, ki jih lahko dajo le lepa, neokrnjena narava in prijazni ljudje.

Mirjam Frankovič Franetič

Zlati častni znak PZS ministru za obrambo

Na Ministrstvu za obrambo je bila 12. julija 2007 krajša slovesnost, na kateri je minister za obrambo Karl Erjavec prejel zlati častni znak Planinske zveze Slovenije. Planinska organizacija mu ga je podelila za njegovo vsestransko pomoč slovenskemu planinstvu. Izročila sta mu ga predsednik Franci Ekar in podpredsednik Marko Goršič.

Indok PZS

Trideset let Kranjske koče na Ledinah

V soboto, 28. julija 2007, so na Ledinah počastili trideset let Kranjske planinske koče. Projekt izgradnje koče so kranjski planinci pričeli leta 1975 na pobudo takratnega predsednika PD Kranj Franca Ekarja. Z dobro voljo in izjemno energijo je pri uresničitvi projekta sodelovala vrsta odbornikov, markacisti so ponovno usposobili in obnovili planinske poti do Ledin, alpinisti pa so začrtali pot na Veliko Koroško Babo. Koča, ki so jo odprli 31. julija 1977, se po svoji arhitekturi razlikuje od drugih planinskih postojank, saj ima na

strehi ploščad za pristajanje helikopterjev.

Poleg planincev iz vse Slovenije so se tokrat slavlja udeležili tudi naši zamejci iz Beljaka, Celovca in Železne Kaple. Prišli so planinci iz Južne Tirolske ter predstavniki avstrijske gorske reševalne službe in avstrijskega Alpenvereina. Prisotne je najprej pozdravil Milan Kocijan, župan Jezerskega, ki je pohvalil dobro in skrbno delo PD Kranj na Ledinah. Tomaž Jamnik, načelnik GRS Kranj, se je spomnil na helikoptersko nesrečo, ki se je leta 1975 zgodila pod Kranjsko kočo. Takrat so življenje izgubili ponesrečenec, pilot in zdravnik. Nanje in na vse pokojne gradite-

lje Kranjske koče so se prisotni spomnili z minuto tišine.

V pozdravnem nagovoru je Franci Ekar, predsednik PZS, poudaril, da se je v treh desetletjih pokazalo, da je bila odločitev za gradnjo koče na Ledinah pravilna. Ker pa je bil med zbranimi tudi minister za obrambo Karel Erjavec, je predsednik PZS nekaj prošelj naslovil tudi nanj. Planinci namreč želijo, da bi se nekatera odprta vprašanja čim prej razrešila. Ena izmed nerešenih zadev je zagotovitev finančnih sredstev za sanacijo in ekološko ureditev planinskih koč, saj bi z nameščanjem čistilnih naprav in odpravo uporabe naftnih derivatov precej pripomogli k čistejšemu okolju v gorah. Prav tako je, po mnenju predsednika PZS, treba v pravkar sprejetem zakonu o planinskih poteh opredeliti vire financiranja za označevanje in obnovo planinskih poti. »Menimo, da bi občine, kjer so ta pota, morale za vzdrževanje dobiti posebna namenska sredstva,« je menil Ekar, obenem pa poudaril, da bi bilo treba zbrati več poguma za dokončno ureditev Savinjskega regijskega parka.

V nadaljevanju se je predsednik PZS dotaknil še ostalih perečih vprašanj – npr. hladnega odnosa države do neplačanega društvenega prostovoljnega dela, katerega velikokrat ovira tudi nedo-

rečena zakonodaja. Prav tako je omenil težave pri zavarovanju: »... da se ne bo treba pri sosedih zavarovati in se včlanjevati v avstrijsko-nemška ali avstrijska planinska društva in zveze, in to za »rizike« in reševanja v slovenskem gorskem svetu. Ta komična nerodnost in absurd bo sta morala biti v kar najhitrejšem času odpravljena.« Ekar se je na koncu Ministrstvu za obrambo, ki v svoji sredini zaposluje precej vrhunskih alpinistov, zahvalil za vso pomoč pri prevozi s helikopterji (obnove planinskih poti, reševanja v gorah, pomoč pri sanacijah planinskih postojank).

Na Ledinah sta se predsednik PZS in minister za obrambo dogovorila tudi o strokovnem sodelovanju na področju teoretičnega in praktičnega usposabljanja s področja planinske šole, alpinistike in reševanja v centru za gorsko usposabljanje v Bohinjski Beli. Minister Karl Erjavec je po srečanju na Ledinah povedal: »Predsednik Ekar mi je naložil težak nahrbtnik zadolžitev in posredovanj, vendar bom zmogel in tudi postoril vse, kar bo seveda možno ...«

PD Kranj

Spominsko obeležje ponesrečenim v gorah

V nedeljo, 5. avgusta, je PD Gozd Martuljek pripravilo slovesnost na planini Jasenje pri kapeli Marije Snežne (Finžgarjeva kapela), ko so svečano odkrili spominsko obeležje ponesrečenim alpinistom in planincem v gorah Martuljkove skupine in v Karavankah nad Srednjim vrhom. Pobudo za znamenje je dal pokojni gorski reševalec Janez Kunstelj. Tovrstna obeležja ponesrečenim v gorah so že dolgoletna usmeritev in politika planinstva, kajti prav s tem se lahko zagotavlja spoštljiv in dostojanstven spo-

min nanje. PD Gozd Martuljek je k sodelovanju povabilo arhitekta Marjana Ocvirka, ki je zasnoval znamenje, primerno za gorski svet. Velika pa je bila tudi podpora ljubljanske nadškofije, katera je darovala zemljišče, na katerem je spominsko obeležje postavljeno.

Najprej je pred okoli petsto prisotnimi planinci dr. Janez Gril, glavni urednik Družine in aktivni član PD Gozd Martuljek, daroval sveto mašo. Z njim so somaševali še kranjskogorski župnik Janez Avsenik in duhovnik s Hrvaške. Potek del je orisal Tone Oman, predsednik PD Gozd Martuljek, ki se je vsem sodelavcem in donatorjem tudi zahvalil. Spominsko obeležje je odkril najstarejši član PD Gozd Martuljek, Stanko Košir, odličen planinec, ki je pri več kot devetdesetih letih še vedno čil, zdrav in planinsko aktiven. Spomenik je nato blagoslovil dr. Janez Gril. Spominske ploščice z imeni trindvajsetih domačinov in trinpetdesetih drugih ponesrečenih vsaka po svoje skrivajo spomine na nesrečne dogodke.

Predsednik PZS Franci Ekar se je v nagovoru navzočim zahvalil za pozornost pokojnim planincem. Obenem je opozoril na 110. ob-

letnico blagoslovitve kapelice na Kredarici. Med drugim je dejal: »Danes je tudi trenutek, ko lahko povemo, da nam mora biti žal, da je bila ta kapelica vsega slovenstva po vojni vihri druge svetovne vojne porušena. Upam, da se je z izgradnjo nove mogočne kapele Marije Snežne, tudi zaščitnice obiskovalcev gora, krivica popravila.«

Na planini Jasenje je bilo pristrčno celodnevno srečanje prijateljev med prijatelji, srečanje planincev, alpinistov, gorskih reševalcev in ostalih, ki častijo gorski svet, svet najpopolnejših vrednot za človeka.

Franci Ekar

Obnova žičnice na Kališče

V soboto so se končala obnovitvena in pregledna dela pri tovarni žičnici za oskrbovanje planinskega doma PD Kranj na Kališču. Žičnica je bila prvič zgrajena leta 1975, v devetdesetih letih pa je bila zaradi udara strele povsem uničena. Dolga je 1980 m. Opremljena je s petimi stebri in končno razkladalno rampo. Zamenjavo nosilnih stebrov je izvedlo podjetje Kaskader iz Idrije ob sodelovanju PD Kranj. V okviru obnove so zamenjali vse lesene stebre z novimi iz finskega bora. Konstrukcija je montažna in prijazna do okolja. Transport in oskrbovanje sta zanesljiva, še najbolj ekološko sprejemljiva in zanesljiva v vseh letnih časih in ob vsakem vremenu. Žičnica je uporabna tudi v izrednih situacijah, požarih, nesrečah, za prenos opreme itn. Njena obnova brez prostovoljnega dela je stala skoraj 15.000 EUR. Dom na Kališču je odprt v poletni sezoni od 15. junija do srede septembra, pa tudi v jeseni, pozimi in spomladi, ob koncih tedna in praznikih. Kališče kot mikavna planinska točka je mikavno izhodišče za Storžič in bližnjo planinsko okolico.

PD Kranj

Tovorna žičnica na Črno prst

14. junija se je zaradi strele ob neurju strgala jeklenica tovarne žičnice na Črno prst. To je povzročilo nemalo skrbi Planinskega društva Podbrdo, saj je bilo v tem času sredi priprav na osrednjo prireditev ob 50-letnici delovanja društva in na odprtje koče na Črni prsti v novi sezoni. Kljub temu so se zavzeto lotili zahtevnega popravila, saj je teren iz Stržišč, od koder je po pobočju Črne prsti do njenega vrha speljana žičnica, izredno strm in nevaren. Med delom se je pripetila celo nesreča, v kateri se je poškodoval eden od članov društva, ki je tudi sicer žičničar. Ko je na enem od stebrov žičnice napejnal jeklenico, ga je ta udarila v glavo in ga vrgla na tla z višine 5–6 metrov. S helikopterjem so ga prepeljali v jeseniško bolnico, kjer so mu oskrbeli rano. Na srečo je v nekaj dneh okreval, tako da je lahko sodeloval pri zaključnih delih na žičnici. Nesreča je podaljšala čas popravila, ki je tako zahtevalo mesec dni naporov desetih članov društva. Opravili so kar šeststo delovnih ur. V času, ko je bila tovarna žičnica v okvari, so kočo na Črni prsti spet oskrbovali na star način. Tako člani društva kot tudi nečlani so si optrtali težke nahrb-

tnike in koše. V skupinah po deset ali petnajst so nosili material, potreben za popravilo žičnice, in hrano. Izračunali so, da je bilo vsega prenesenega tovora okrog 1300 kg, pri tem pa je sodelovalo petindvajset nosačev. Vsi so se oddahnili, ko je 16. julija žičnica ponovno pričela z delovanjem.

Olga Zgaga

Studio ob sedemnajstih na Kredarici

Prvi program radia Slovenija je v petek, 3. avgusta 2007, svojo redno oddajo Studio ob sedem-

najstih pripravil v planinskem domu na Kredarici. Vodil jo je novinar in komentator Marko Škrli, v oddaji pa so sodelovali predsednik PZS Franci Ekar, meteorolog in gospodar planinskega doma na Kredarici Janko Rekar in Miro Pogačar, predsednik PD Radovljica in predsednik GRZS. Kljub slabemu vremenu, dežju, megli in vetru sta se oba povabljenca, Ekar in Pogačar, povzpela na Kredarico iz doline in po zaključku oddaje še isti večer sestopila.

Tematika enournega pogovora se je dotaknila aktualnih planinskih dogodkov ter preventivnih akcij. Vsi gostje oddaje so si bili enotni, da je treba iti v gore primerno usposobljen, v nasprotnem primeru je pametno zaprositi za vodniško pomoč. Prisotni niso pozabili omeniti, da so sedaj strokovne informacije, napotki, priročniki, vremenske napovedi ipd. izjemno kvalitetne in zanesljive. V nadaljevanju je predsednik Ekar izrazil zadovoljstvo, da Ministrstvo za okolje in prostor pred leti ni ukinilo delovanja meteorološke postaje Kredarica. Sedaj si stroške za delovanje le-te delita Ministrstvo za okolje in prostor (50 %) in Ministrstvo za obrambo (50 %). Meteorološka postaja Kredarica odlično funkcionira, širi obseg in dejavnost in v pol stoletja delovanja je posta-

Na sliki: Franc Ekar, predsednik PZS, Janko Rekar, gospodar doma PD Ljubljana Matica, tehnik RTV SLO Zdravko Pogljajen in novinar Marko Škrli, tudi aktiven planinec, ter Miro Pogačar, predsednik PD Radovljica in GRZS

la zelo pomemben vir informacij za obiskovalce gora. Zato ni naključje, da je PZS ob njenem jubileju »najvišje vremenarje« odlikovala z zlatim znakom PZS.

Indok PZS

Mladinci skozi Prednje okno v Prisojniku

Letošnji tradicionalni planinski tabor MO PD Pošte in Telekom Ljubljana je potekal v Moznici od 13. do 22. julija. Tam se je mudilo enaindvajset osnovnošolcev, sledilo pa jim je trinajst srednješolcev. Lepo vreme je bilo kot nalašč za prijetno druženje in za številne izlete v čudovitem planinskem okolju. Četrtek (26. julij) so izkoristili za obisk vrhov v okolici Vršiča. Prva skupina se je odpravila na Slemenovo špico, nekaj se jih je povzpelo po zahtevni Grebenski poti na Prisojnik, najpogumnejši pa so se pod vodstvom izkušenih društvenih vodnikov Katje, Mateje in Stane-ta odpravili po zahtevni zavarovani poti skozi Prednje Prisojnikovo okno. Zgodaj zjutraj so si na Sovni glavi nadeli varovalne pasove, čelade in pripeli samovarovalne komplete ter se odpravili proti vstopu v zavarovano Kopiščarjevo pot. Plezanje

po kaminih in po ozki poševni polici je večini predstavljalo prvi stik s tako zahtevno planinsko potjo. Po slabih treh urah so izplezali iz Prednjega okna in nadaljevali po Grebenski poti na vrh. Tu se je prilegla malica tako mladim planincem kot črnim planinskim kavkam, ki so prosjale za drobtine. Z vrha se je odpiral pogled na bližnje ter daljne vrhove Julijcev in Karavank, na vse tri vršiške planinske koče in na Kranjsko Goro. Tudi sestop po Slovenski poti ni bil ravno lahek. Še posebej v zgornjem delu je bila zaradi zgruščenega posutega skalovja na vsakem koraku

potrebna previdnost. Sledil je sestop po dolgi grapi pod ostencem Zvonikov, kjer je bilo treba preplezati še nekaj skalnih skokov. Končno so si na travnatem pobočju med domovanji svizcev odpočili, se okrepčali ter pospravili varovalno opremo v nahrbtnike. Zadnji del poti je minil v prijetnem sprehodu med travniki, macesni in rušjem. Po skoraj devetih urah so se vrnili k Poštarskemu domu na Vršiču, kjer so se oddahnili in pošteno odžejali. Kmalu so se poslovili, saj jih je čakala še vožnja v Moznico, tam pa zaslužena večerja.

Stane Tomšič

Prestreljenik

Izleta PD Pošte in Telekom Ljubljana v Kaninsko pogorje se je 4. avgusta udeležilo devetintrideset planincev. Ena udeleženka brez osebnih dokumentov je izstopila v Martuljku, ostali pa smo se peljali mimo zaprte restavracije čez mejni prehod Rateče v Italijo in nato preko prelaza Predel spet nazaj v Slovenijo. Iz Bovca smo se s kabinsko žičnico odpravili do zgornje postaje na višini 2200 metrov.

Za razliko od prejšnjega deževnega dne je bilo na gori veliko planincev, organiziran izlet na Kanin sta poleg nas imela namreč tudi PD Tržič in Bled. Kar takoj smo se začeli vzpenjati po

strmem smučišču proti Prestreljeniku, ki ga Italijani imenujejo Monte Forato in se nanj najraje povzpnejo z Nevejskega sedla mimo Koče Celso Gilberti. Levo od njegovega piramidastega vrha je znamenito naravno okno, po katerem je gora dobila ime. Zaradi majhne višinske razlike od izhodišča smo bili kmalu na 2499 metrov visokem vrhu. Odprli so se lepi razgledi na Kaninsko pogorje, sosednje Rezijanske vrhove, Montaž in Viš in vse tja do Triglava z okolico. Sestopili smo po isti poti, prekratek vzpon pa podaljšali še z obiskom Doma Petra Skalarja (2260 m), kjer smo se »podprli«, nato pa se mimo Prestreljenikovega okna vrnili k zgornji postaji Kaninske žičnice. Sprehod po širnih Kaninskih podih je bil posebno doživetje. V številnih kraških breznihi je še ležal sneg.

Časa je bilo še dovolj, zato smo se na povratku ustavili pri trdnjavi Kluže in se skozi predor povzpeli do razvalin zgornje trdnjave Fort Hermann. Ob poti je še veliko ostankov vojaških utrd, strelnih jarkov, kavern, bunkerjev, klinov ... V spodnji trdnjavi, ki je urejena za turiste, smo si nabrali prospektov in se osvežili, nato pa smo se odpravili nazaj proti domu.

Stane Tomšič

Vetrolov je velika pridobitev

Planinski dom na Zasavski Sveti gori je dobil vetrolov. To je velika pridobitev za PD Zagorje ter obiskovalce tega lepega kottička Zasavja. Dom je zdaj še bolj prijazen za vsakogar, ki si zaželi počitka in gostoljubja po pohodniškem ali kolesarskem izletu. Streha na obeh straneh vetrolova zagotavlja zaščito pred dežjem in pripeko. Vetrolov poleg vstopa v suh in toplel prostor omogoča tudi bistveno zmanjšanje toplotnih izgub. Pozimi je namreč ob vsakem odprtju vrat hladna sapa švignila skozi vežo in nato

v zgornje nadstropje. Tako je bilo v domu praktično nemogoče ohraniti stalno temperaturo. Lahko si predstavljate, kako je bilo stopiti moker in premražen v ohlajeno vežo. K sreči v domu stoji topla krušna peč, ob kateri se je mogoče preobleči in ogreti, na njej pa posušiti mokra oblačila. Odslej bo povsem drugače. Ob vstopu v vetrolov bo prišel človek na suho, čemur bo sledil še prijetnejši vstop v ogreto vežo. Že to bo dvignilo gostovo razpoloženje, ki se bo nato stopnjevalo v glavni gostinski sobi, ki je bila celovito obnovljena lani. Vodja lanskega projekta Stane Očepek je bil v enaki vlogi tudi pri projektu izgradnje vetrolova. Delo se je pričelo junija, konec julija pa je bilo praktično že končano. V PD Zagorje si po besedah njegovega predsednika Ferdinanda Drnovška in gospodarja doma na Zasavski Sveti gori Slavka Grošlja prizadevajo za čimbolj ekonomično in okolju prijazno ravnanje z energijo. Pričakujejo, da se bo naložba v novo pridobitev povrnila, čeprav je bilo potrebno seči precej globoko v žep. Zagotoviti je bilo potrebno okrog 18 tisoč €. Prispevali so jih Občina Zagorje, pokrovitelj doma Eti Elektroelement in PD Zagorje. V PD Zagor-

je že snujejo nove načrte v zvezi z izboljšavami funkcionalnosti in ponudbe planinskega doma na Zasavski Sveti gori. Večina izmed njih je še na idejni ravni, jasno pa je že, da bodo prihodnje leto za domom namestili sodobna igrala za otroke.

Besdilo in fotografija: Boštjan Grošelj

Planinski dom na Zelenici bo!

Decembra 1999 je zgorel Dom na Zelenici, zelo priljubljena planinska postojanka PD Tržič. Po nekaj letih se je v delu, kjer je prejšnje kamnito poslopje preživelo požar, odprlo začasno zavetišče. Zavetišče je lahko nudilo samo omejene gostinske storitve (pijača) brez hrane in nastanitvenih zmogljivosti in je predstavljalo začasno rešitev za obdobje, v katerem je potekala intenzivna priprava na izvedbo projekta izgradnje nove koče. Na nesrečo, ki se je zgodila, je večina že pozabila, ob razgovorih o gradnji nove koče pa je prevladovalo mnenje, da bi morala biti že davno zgrajena. Le tega, na kakšen način in s katerimi sredstvi, ni znal nihče pojasniti.

V začetku julija je izbrani izvajalec Smreka, d. o. o., na ljubeljski mejni plato pripeljal 45 ton mate-

potrebovali še nekaj sredstev – približno 40.000 evrov. Gledamo naprej, na prihodnjo zimo, in da bi novogradnjo zaščitili pred njenimi vplivi, si želimo vgraditi tudi okna in vrata.

Ob tej priliki mi dovolite, da pozovem vsa planinska društva oziroma vse ljubitelje Zelenice, da nam pomagajo premostiti to kritično fazo in da s skupnimi močmi zagotovimo, da bo kočja dobila okna še pred zimo. Naš TRR je odprt pri Abanki: 05100-8010009034. Če boste pripisali »za Zelenico«, boste prispevali izjemno pomemben kamenček k mozaiku izgradnje kočje.

Besedilo in fotografija: Erna Anderle

Začetek gradnje kočje na Zelenici

riala – lepljenega lesa in kritine – za izgradnjo nove kočje. Nastal pa je nov problem: pogodbeno dogovorjeni transport s helikopterjem SV zaradi notranje reorganizacije v 15. HEB je nepriznava odpadel. Kar naenkrat je bilo potrebno na lokacijo prepeljati ogromen tovor po zelo zahtevnem terenu. Po večdnevnem tehtanju možnosti sta rešitev ponudila Aljaž in Tone Meglič, ki sta bila pripravljena pomagati s traktorji. Še vedno pa nas je precej skrbel prevoz 13 metrov dolgih nosilnih tramov po zelo strmih in mestoma izpostavljenih cestah, ki jo je RTC Zelenica zgradil pred nekaj leti. 5. julija je prvi transport

krenil v lepem vremenu, a nas je še pred vrhom ujel pošten gorski naliv. Transporti so bili zahtevni in mestoma nevarni. Brez pomoči specialnega terenskega dvigala, ki ga je na Zelenico pripeljala tesarska ekipa, bi imeli v zadnjem, gruščnatem odseku poti zelo velike težave. Tako pa je potiskanje traktorja navkriber in stabiliziranje tovora pripomoglo k zelo učinkovitemu transportu. Res, vse priznanje pogumnim fantom in možem za opravljeno delo in srečen konec! Sedaj tesarji zaključujejo svoje delo, krovci pa bodo pričeli s pokrivanjem strehe. Vendar pa bi za financiranje letošnje gradnje

Srečanje koroških planincev

PD Mislinja in MDO PZS za Koroško vabita na tradicionalno srečanje koroških planincev, združeno s proslavo PD Mislinja ob 25-letnici njihovega delovanja. Srečanje bo v soboto, 15. septembra 2007, z začetkom ob 11. uri na prireditvenem prostoru pred Grmovškovim domom na Kopah

Koledar PD Tržič

Vabimo vas, da si naročite koledar PD Tržič za leto 2008, ki je pred izidom in obeležuje stoletnico našega društva, ki jo bomo praznovali prihodnje leto. Na njem so motivi tržiških gora, cena pa ne bo presegla 4 evrov. Sprejemamo prednaročila, za informacije pa lahko pokličete na številke: 040 307 273, 040 168 925 ali 040 349 562. Z naročilom koledarja boste izkazali tudi spoštovanje planinske tradicije in prizadevanjem planinskih društev za ohranjanje le-te. Najlepša hvala!

Erna Anderle

(zahodni del Pohorja nad Slovenj Gradcem in Mislinjo). Ob 10. uri bo pri kapeli sv. Ane v neposredni bližini Grmovškovega doma maša v spomin ponesrečenim planincem v gorah. Pešpoti na Kope vodijo iz Mislinje, Dovž, mimo Ribniške koče in Koče pod Kremžarjevim vrhom. Z avtomobili je dostop možen preko Legna pri Slovenj Gradcu.

Mitko Tovšak

Srečanje planincev na Poreznu

PD Cerkno je pripravilo tradicionalno srečanje planincev na Poreznu, ki je bilo združeno z akcijo »Slovenija planinari«. Spomnili so se tudi stoletnice prve planinske koče, ki je bila postavljena na vrhu Porezna na mestu, kjer sedaj stoji spomenik. Udeleženci so se spomnili ponesrečenih v gorah in padlih v vojni ter k obeležju položili venec.

Oris dela PD Cerkno so predstavili njegovi člani in predsednica Damjana Šmid, ki je izrazila tudi željo društva, da bi planinsko postojanko na Poreznu kar najhitreje elektrificirali. S popolno odpravo uporabe naftnih deri-

vatov bi namreč veliko prispevali k zagotavljanju čistega gorskega okolja.

Porezen je ta dan obiskalo preko tisoč ljubiteljev gora, planincev in svojcev padlih. Med gosti so bili poleg predstavnikov PZS in MDO tudi župani občin Tolmin, Cerkno in Železniki. Župan Železnikov Miha Prevc, tudi poslanec v državnem zboru, je predlagal, da bi to tradicionalno srečanje postalo tudi srečanje občanov sosednjih občin, ki se stikajo prav na vrhu Porezna.

Slavnostni govornik je bil predsednik PZS Franci Ekar, ki je med ostalim izpostavil, da je Slovenska planinska organizacija že 114 let aktivna, delujoča in napredna organizacija, ki največ prostovoljnega dela namenja javnemu interesu. Z dejanji in rezultati dela to dokazuje vsak dan. Tudi v obdobju narodnostnega boja za ohranitev in razvoj slovenstva so bili slovenski planinci, člani SPD domoljubno zavedni in udarni. PZS po kakovosti in s članstvom PD še vedno ostaja svetovna vellesila. Spomin na preteklost je nujna in dolžnost, je ogledalo kulturnosti, človečnosti. In slovensko planinstvo je doseglo in preseglo vse mednarodne primerjalne cilje poslanstva: v al-

pinizmu, športnemu plezanju, procesih vzgoje, usposabljanja, gorskega naravovarstva, gospodarstva, nadelavi potov, gradnji planinskih postojank ... Nismo pa v sto letih zgradili planinskega hrama spominov, slovenskega planinskega muzeja. A tudi to, že ničlikokrat izrečeno željo, bomo pričeli uresničevati že ta mesec, ko bo predsednik vlade RS položil temeljni kamen za Slovenski planinski muzej v Mojstrani. Septembra se bomo spominjali nekdanjega predsednika PZS Miha Potočnika in njegovih zaslug za dobro slovenskega planinstva ob njegovi stoletnici rojstva. Tudi tu na Poreznu je pustil del življenja, ko je, kot je zatrdil, prav z alpinističnimi in planinskimi izkušnjami kot partizan preživel zadnjo hajko.

Predsednik PZS se je v svojem govoru dotaknil tudi državnega financiranja planinskih dejavnosti, saj slovensko planinstvo še vedno ni deležno pozornosti in razmerij, kot je to običajno v alpskih državah EU. Ministrstvo za šolstvo in šport v svoje programe še zmeraj ne uvršča sofinanciranja planinske infrastrukture, postojank in njihovih ekoloških sanacij. Ministrstvo za okolje in prostor ravno tako ostaja le pri obljubah. Tudi nejasnost 118. člena Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami še ni urejena, kot je bilo obljubljeno. Zakon o planinskih poteh je sprejet, v naslednjih mesecih pa pričakujemo, da bodo tudi viri financiranja zanesljivo določeni. Z zagotovitvijo finančnih sredstev za obnove, popravila in označevanje bo zagotovljena tudi kar največja varnost za hojo po planinskih poteh.

Indok PZS

Taborjenje PD Grmada v dolini Soče

Grmadniki smo se tudi letos, kot že velikokrat do sedaj, podali na taborjenje v dolino Soče, toč-

neje v vasico Soča. Toliko let že zahajamo tja, da nam je ta prijeten kraj postal že drugi dom. Letos nam je bilo naklonjeno celo vreme. Dežja je bilo le za vzorec, tudi nevihte, ki so se razdivjale nad celo Slovenijo se nas niso dotaknile. Poleg tega da smo se pošteno zabavali, kopali v ledeni Soči in dodobra najedli pasulja in vampov, smo si seveda izpolnili kar nekaj planinskih želja. Po skupinicah smo osvajali bolj in manj težavne cilje. Nekaj nas je obiskalo Kanin, dom Petra Skalarja, povzpeli smo se na Jalovec, Krn, šli do Krnskih jezer, obiskali Zadnjo Trento, osvojili Bricnik, Razor in Prisojnik. Med drugim smo obiskali tudi prijazne planšarje na Idrski planini pod Matajurjem. Tudi k njim zahajamo že kar nekaj let in vedno znova smo prijetno presenečeni nad njihovo gostoljubnostjo in prijaznostjo. Tokrat so nam dekleta s planšarije pripravila njihovo lokalno specialiteto, pečen krompir z ocvirki in s sirom. Verjemite, da našemu navdušenju ni bilo konca. Prav gotovo jih bomo prihodnje leto spet obiskali. Tabora se nas je udeležilo več kot trideset in vsi smo si obljubili, da se prihodnje leto snidemo na istem mestu, da v prijetni družbi ob mirnih večerih podživimo dogajanja preteklih let in pripravimo načrte za nove dogodivščine.

Davorka Lamut

Vrh Loške stene – Bricelj

V soboto, 7. 7. 2007, smo se – že poznana skupina – s Sašo na čelu podali v Julijce. Ko smo se zjutraj z avtom peljali proti Bavšici, se je pred nami odkrila močna stena, obsijana z jutranjo svetlobo. Takrat še nisem vedela, da je to prav Loška stena, na katere temenu bom kmalu stala. Pot smo začeli v dolini Bavšice. Ob pogledu na še neosvojen Bavški Grintavec sem zajela sapo. Po mehki gozdni poti smo prispeli na planino Bala, kjer

Povabilo akviziterjem in zastopnikom k sodelovanju

Planinska zveza Slovenije nudi honorarno delo urejenim, prijaznim, komunikativnim ljudem, željnim dela in dobrega zaslužka, in sicer prodajo planinskega koledarja na vseh področjih Slovenije. Vse interese vabimo, da se za dodatne informacije obrnete na nas, saj že vrsto let pripravljamo značilne, vedno lepe ter z informacijami obogatene koledarje. Več informacij dobite na Planinski zvezi Slovenije, Dvorčakova 9, Ljubljana, pri ge. Hedviki Petkovšek (tel.: 01/43 45 690, hedvika@pzs.si).

smo naredili prve požirke. Z občudovanjem in v pričakovanju smo zrl v strmo travnato pobočje ter smerokaz suhega osamelca, ki nas je čakal, da ga pridemo pobliže pozdravit. Dvigali smo se s previdnimi koraki, saj je bila potka ozka, ponekod luknjičasta in poraščena s travami. Sonce nas je prijetno grelo, veter hladil, odkrivali smo imena rož in vonjali njihove dišave. Ponekod je bil vonj tako močan, posebno na pobočju s pelinom, da si ga začutil prav povsod. Bolj kot nazaj na zapuščeno in tiho planino smo se ozirali na vrhove, ki so se odkrivali pred nami. Še malo, mimo cvetočih balvanov, po naloženem kamenju in bili smo tik pod vrhom, kjer smo si z rokami pomagali le toliko, da smo občutili toplo skalo. Pokukali smo na drugo stran, naredili par korakov po grebenu in že smo stali na dolgem temenu Loške stene, na Briceljku.

Obstali smo. Najprej smo le zrl v vrhove, šele nato smo si z objemi delili srečo in zadovoljstvo. Kosilo je bilo svečano: kamnita mizica, mehka travca in veličasten pogled na verigo Julijcev (Mangart, Jalovec, Bavški Grintavec, v meglici Očak, Viš, Montaž ...). Dolgo smo uživali in ugotavljali imena vrhov.

Ko smo se spuščali, so kopasti oblaki že nežno drsli čez vrhove. Še enkrat sem objela vse vrhove hkrati in zdelo se mi je, da so vsi kot ena družina, bratje, ki se z rameni dotikajo drug drugega. Spust v dolino je bil previden, a prijetno razigran.

*Dričkanje po melišču al` zaplati snega,
spomin na čelado, ki je Saši ušla,
še kakšna dobra fotka
in končala se je naša potka.
Pri avtu pa ohlajeno pivo,
domače pecivo
in gledaš, kje bil si visoko.
Si lahko zaželiš še kaj več? Zado-
voljni in hvaležni za prečudovit
dan smo se vračali domov.*

Agata

Martin Prevorčnik 1920–2007

Umrj je Martin Prevorčnik, graditelj Poštarske koč pod Plešivcem, ustanovitelj Planinskega društva PTT Maribor in soustanovitelj Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Rojen je bil v Slovenj Gradcu, »mestecu med gorami«, kot ga je imenoval pripovednik Franc Ksaver Meško. Od mladih let je ljubil gorski svet, ki obdaja njegov rojstni kraj. Uršlji gori in Pohorju je ostal zvest do konca življenja. Že pred drugo svetovno vojno je bil član Mislinjske podružnice SPD v Slovenj Gradcu. Rad se je spominjal Miloša Grmovška, dolgoletnega predsednika PD Slovenj Gradec in graditelja planinskih koč pod Veliko Kopo in na Kremžarjevem vrhu. Miloš mu je bil planinski vzornik; s svojim vzgledom in toplo besedo ga je vzpodbujal pri graditvi Poštarske koč pod Plešivcem.

Z Martinom sva se spoznala spomladi 1951, ko sem bil pre-

meščen v Šoštanj za upravnika okrajne pošte, on pa je že bil upravnik Okrajne pošte Slovenj Gradec. Kot sosedu sva navezala stike, najprej po telefonu, potem osebne. Pomagala sva si z nasveti, ki so bili v povojnem obdobju graditve PTT-omrežja zelo potrebni. V tem obdobju se je razvilo tudi najino planinsko prijateljstvo. Uršlja gora, na kateri sta se stikali meji slovenjgraškega in šoštanjkega okraja, je postala skupni cilj planincev obeh okrajnih pošt. Ko je bilo 29. septembra 1953 ustanovljeno PD PTT Ljubljana, so bile pri nekatereh okrajnih poštah oblikovane planinske skupine PTT, med drugim tudi v Slovenj Gradcu – vodil jo je Martin Prevorčnik – in v Šoštanju; to sem vodil jaz. Sodelovanje obeh skupin je postalo še tesnejše. Leta 1956 so bile manjše okrajne pošte zaprte in sva bila premeščena v Maribor oziroma v Celje.

V slovenjgraškem obdobju si je Martin postavil najboljši spomenik s Poštarsko kočjo pod Plešivcem. Delavci pošt Mislinjske, Mežiške in Zgornje Dravske doline so se 5. septembra 1952 na njegovo pobudo dogovorili, da bodo postavili manjši počitniško-planinski objekt. Martina so imenovali za predsednika gradbenega odbora. To je bila drzna odločitev mladega kolektiva, ki ni imel ne materialnih ne finančnih sredstev. Imel pa je močno voljo, delovne roke in koroško trmo, s katerimi je uresničil dogovorjeno. Lokacijo so izbrali na sončni jasi nad Selami pod Uršljo goro ali Plešivcem. To je lepa koroška pokrajina, ki sta jo opisovala pripovednik Franc Ksaver Meško, župnik na Selah, in pisatelj Lovro Kuhar - Prežihov Voranc, rojak iz bližnjih Kotelj, v svojih delih. V nedeljo, 26. januarja 1953, je potekala prva delovna akcija. Tej so še 30 mesecev sledile »udarniške« nedelje. Z Martinovimi rokami in rokami prostovolcev tedaj okrajne pošte ter ob pomoči njihovih denarnih prispevkov in zbrane finančne in materialne

pomoči so kočjo zgradili in jo 12. junija 1955 tudi odprli. Martin ji je tudi pozneje, zlasti ko je bil direktor Podjetja PTT Maribor, namenil veliko skrb. Leta 1969 je bil dozidan velik gostinski prostor. Tudi po upokojitvi leta 1981 je Martin spremljal gospodarjenje planinskega društva. Ob 30-letnici PD PTT Maribor so kočjo povečali in jo poimenovali Poštarski dom. Martin je bil na Poštarsko kočjo oziroma dom ponosen do konca življenja. Ko so ga zapuščale fizične moči, so njegovi spomini velikokrat poromali k njegovi kočji, ki bo trajen spomin na njegovo delo.

Druga pomembna Martinova akcija je bila ustanovitev Planinskega društva PTT Maribor. Planinci v Okrajni pošti Maribor niso bili organizirani v samostojno planinsko skupino kot pri Okrajni pošti Slovenj Gradec. Martin je po premestitvi v Maribor zbral okoli sebe nekaj znanih planink in planincev z namenom, da po zgledu PD PTT Ljubljana ustanovijo planinsko društvo. Planinci pošt na območju Okrajne pošte Maribor so bili člani krajevnih planinskih društev in tudi PD PTT Ljubljana. Idejo so navdušeno sprejeli. Ustanovili so pripravljalni odbor, ki ga je vodil Martin Prevorčnik. Uredili so vse, kar je bilo potrebno, in 18. maja 1957 je bil ustanovni občni zbor novega društva. Prvi predsednik je postal Stane Knez, gospodar pa Martin Prevorčnik. Društvo je prevzelo Poštarsko kočjo pod Plešivcem, katere pravni lastnik je bila sindikalna podružnica PTT-delavcev Slovenj Gradec. Logično je bilo, da je Martin postal njen prvi gospodar. Za kočjo je skrbel kot za svojo lastnino.

Tretje Martinovo pomembno delo je Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Kot zaveden slovenski fant je Martin leta 1944 postal borec Šerčerjeve brigade. Opravljal je naloge vezista. To ga je pripeljalo v PTT. Delavski svet Združenega podjetja PTT Slovenije je 17. junija 1967 na Lokvah kurirjem in vezistom NOV Slo-

venije podelil domicil. Planinci PTT so ta dogodek počastili s 14-dnevnim pohodom po poteh partizanskih kurirjev od Prekmurja do Lokev v Trnovskem gozdu. Ta pohod je dal pobudo za Transverzalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Pripravljalni odbor je vodil Martin Prevorčnik. Pobudo so uskladili tudi s Planinsko zvezo Slovenije. Njen predsednik dr. Miha Potočnik je dejavno sodeloval pri pripravah. Odbor in njegovi sodelavci v podjetjih PTT so opravili vsa potrebna dela na več kot 1000 km dolgi poti od Gančanov v Prekmurju do Slavnika in na 88 kontrolnih točkah. Že 13. junija 1969 je bila transverzala slovesno odprta. Leta 1997 je bila preimenošana v Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije.

Odbor za Transverzalo oziroma Pot kurirjev in vezistov je 30 let vzorno vodil Martin Prevorčnik. Njegova zasluga je, da se je uveljavila in da jo mnogi uvrščajo med najbolj priljubljene planinske pohodniške poti. Z vzgledom in vztrajnostjo je znal motivirati sodelavce v odboru in vzdrževalce na terenu, da so zanj lepo skrbeli. Pot ni le spomin na delo in žrtve kurirjev in vezistov med NOB, temveč bo tudi trajen spomin na Martina, ki jo je gradil in zanj skrbel. Leta 1999 je Odbor za Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije imenoval Martina za častnega predsednika odbora. Martin je odboru pomagal, dokler so mu dopuščale moči.

Martina Prevorčnika je PD Pošte in Telekomov Maribor, ki je po razdružitvi PTT v dve družbi spremenilo ime, imenovalo za častnega člana. PZS mu je podelila zlati častni znak in spominsko plaketo. Prejel je tudi veliko drugih priznanj in odlikovanj. Veliko spominov bi lahko še obudil na prijatelja Martina. Najlepši so tisti na pohode čez Pohorje, ko se je v tišini smrekovih gozdov utrnila marsikatera lepa misel. Pota na Uršljo goro, Peco in druge koroške gore, pohodi po poteh kurirjev in vezistov, mnogi

lepi trenutki v Poštarskem domu pod Plešivcem, vsakoletna srečanja planincev PTT Slovenije in še veliko drugega me spominja na Martina. Ob mnogih telefonskih pogovorih, zlasti v zadnjih letih, sva pokramljala o vsem, kar sva doživela v dolгих letih najinega prijateljstva. Bili so lepi trenutki, pa tudi nekaj žalostnih, ko so oblaki zakrili sonce. Vem, Martin, da si svojega doma v Bresternici velikokrat gledal po dolini Drave tja proti Koroški in Pohorju nad njo. Tam za Kopami si slutil Mislinjsko dolino s svojim rojstnim krajem. V Slovenj Gradec si se rad vračal do konca življenja. Rad si imel koroško deželo pod Uršljo goro in Peco, rad svoje Korošce, ki si jim vedno zaupal. Martin, tiho si odšel od nas, toda pri svojih sopotnikih boš ostal v spominu vse do takrat, ko bomo tudi mi odšli v večnost. Martin, hvala za vsa Tvoja velika dejanja, hvala za Tvoje prijateljstvo!

Jože Dobnik

Cilka Lipnik 1935–2007

Planinci PD Vrelec iz Rogaške Slatine smo Cilko Lipnik - Cecilijo spoznavali iz njenih pripo-

vedovanj na skupnih potepanjih po planinah. Tam nam je razkrila svojo življenjsko zgodbo, v kateri je bila učiteljica, pisateljica, tabornica, planinka, žena in mati. Pripovedovala nam je, da se je rodila kot sedmi otrok v kmečki družini 29. septembra 1935 na Klakah pri Lesičnem. V osnovno šolo je hodila na Pilštanju, nižjo gimnazijo končala v Kozjem, učiteljske v Celju, Pedagoško akademijo, razredni pouk, pa ob delu v Mariboru. Poročila se je mlada, rodila dvojčka Gorazda in Jožeta, dočakala sedem vnukov in pred nekaj meseci slavila petdeset let zakonskega življenja. Učila je v mnogih krajih Slovenije: v Gančanih pri Beltincih, na Vrhu nad Laškim, v Rogatcu, Rogaški Slatini in nazadnje v Celju. Dvajset let je bila mentorica študentom Pedagoške akademije Maribor in polnih osemnajst let je vodila tabornike v več krajih. »Na republiških mnogobojnih smo večkrat zmagovali,« nam je ponosno pripovedovala. Zadnja leta službovanja pa je vodila še krožek mladih dopisnikov.

V pokoju je našla več časa zase in za svoje talente. Pričela je pisati knjige, najprej o delu učiteljice, nato pa še o mnogih drugih stvareh. Soustanovila je samozaložniško zbirko Lipnik, v kateri je izdala deset knjig. Za tisk je pripravljala že enajsto, a je zaradi prehude bolezni ni dokončala, vendar pa je večkrat naročila možu, naj knjigo dokonča in jo po njeni smrti tudi izda.

O svojem pisanju nam je z žarom v očeh večkrat pripovedovala ob postankih na planinskih kočah. Če smo si obilico njenih izdaj zapomnili, so si sledile nekako takole: v letu 1987 je v Taboru izhajal podlistek Taborniški spomini, leta 1994 pa v

Novem tedniku podlistek Moja službena leta. Njena dela so bila objavljena v revijah Otrok in družina, 7 dni, Bučka, v Likusovem zborniku, v Lipi Domžale, pri Celjskem literarnem društvu in v Vzajemnosti. Rogaške novice so kot podlistek objavljale Pot navzgor in Trening za Kilimandžaro. Njeno pisateljstvo se je strnilo leta 1999, ko je v samozaložbi izdala knjigi Biti učiteljica in Aloja. Sledil je roman Sviloprepjka. Izdaje v samozaložbi so se v letu 2002 in 2003 vrstile s knjigami Mavrične vrtnice, Pot navzgor, Trening za Kilimandžaro in Tkalka za rešetkami, kranjska občinska zveza tabornikov pa je bila založnik knjige Taborniški spomini.

Svoje poglede je povezovala z mavrično lestvico barv in obarvanosti: »Odprti smo in v nas sveti mavrična luč tolerance in ljubezni – ljubezni v najčistejši obliki.« Njena posebnost v pripovedih je poudarjena iskrenost. Cilina dela so nastajala v času premagovanja najtežje bolezni, pred operacijo, s pomočjo hoje v planine ter z optimističnim mišljenjem in smehom, po katerem smo jo vsi poznali.

Svoje življenje je kot učiteljica posvetila otrokom, zadnja leta pa je bila zelo dejavna med nami, slatinskimi planinci. Prehodila je slovensko planinsko transverzalo in se 11. februarja 2003 kot članica PD Vrelec Rogaška in kot članica sekcije Kluba 4000+ povzpela na 5681 metrov visok Gilmans, prvi vrh Kilimandžara. S svojimi, takrat sedeminšestdesetimi leti je bila ena najstarejših planink, ki so prišle tako visoko. Za ta uspeh je bila nagrajena z diplomom in s spoznanjem, da je premagala težko bolezen. V svojem življenju je Cilka izbojevala številne bitke z boleznimi, na žalost pa je vojno z najtežjo izgubila. Tako so ostali mnogi njeni načrti neizpolnjeni, nedokončani. Toda ustvarila in zapustila je veliko duhovno bogastvo, ki je vredno vsega spoštovanja.

Jože Lipnik

Kako poznamo naše gore?

Kje so se zbrali ljudje na sliki?

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. septembra. Spletna trgovina **www.kibuba.com** tokrat za nagrado ponuja jedilni komplet Outdoor. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov **uganka@pzs.si**.

 Dušan Škodič

Rešitev iz prejšnje številke:

Na sliki je bil Cjajnik, strmi stolp na severni, avstrijski strani grebena Košute. Prejeli smo 38 pravih odgovorov in le enega napačnega: Zeleniške špice.

Eden od reševalcev nam je namignil, da Cjajnik niti ne sodi v rubriko Kako poznamo naše gore, saj stoji v celoti v Avstriji. Morda res, v opravičilo pa lahko rečemo, da so tudi gore severno od meje zelo slovenske. Če pa smo še bolj široki, bi se celo lahko zagovarjali z našo pripadnostjo Evropski skupnosti in bi skozi to proglasili vse Alpe za »naše«. Kar spomnite se napisa v slovenščini v daljnih Ligurskih Alpah, ki smo ga objavili v junijski številki ... Vendar brez skrbi, z ugankami se še ne nameravamo razširiti daleč od domovine in njenih meja.

Med reševalci je bil izžreban Janez Šeme, ki mu bo spletna trgovina Kibuba podarila knjigo Karnijska potepanja.

Andrej Stritar

Wash-in Cleaner

Čistilo za vse vrste oblačil, tudi za puhasta in sintetična (tudi Gore-tex®).

2 in 1

Cleaner/Waterproof

Energetsko učinkovito čistilo in impregnator v enem. Samo z enim pranjem očisti in impregnira (tudi Gore-tex®).

XT Spray on Waterproof

Impregnacijsko razpršilo za maksimalno vodoodbojnost vseh vrst gorniških oblačil, tudi za velurje (tudi Gore-tex®).

Soft Shell Waterproof

Impregnator za zagotavljanje maksimalne vodoodbojnosti softshell-ov.

Superpruf Waterproof

Impregnator v aerosolu za vse vrste zgornjih slojev oblačil (tudi Gore-tex®).

Footwear Waterproof

Impregnacijski aerosol za vse vrste obutve (tudi Gore-tex®).

Leather Conditioner

Krema za obnovitev in vzdrževanje obutve iz gladkega usnja (tudi Gore-tex®).

Footwear Conditioner

Aerosol za vzdrževanje in obnovitev usnjene obutve (tudi Gore-tex®).

Odour Eliminator

Preprečuje nastanek neprijetnih vonjav in ohranja svežino obutve. Za vse vrste obutve (tudi Gore-tex®).

Footwear Cleaner

Čistilo v obliki aerosola za vse vrste obutve (tudi Gore-tex®).

Granger's

Specialist za vzdrževanje gorniške opreme